

Förvaltning
Stadsbyggnadsförvaltningen

Datum:
2021-11-12

Diarienummer:
KSN-2017-0007

Version/DokumentID:
v. 1

Fördjupad översiktsplan för de sydöstra stadsdelarna inklusive Bergsbrunna

Särskilt utlåtande

Sammanställning av inkomna yttranden
och kommunens ställningstaganden

INFÖR GODKÄNNANDE I KOMMUNSTYRELSEN

Kommunstyrelsen, 24 november 2021

**UTKAST INFÖR
BESLUT OM
ANTAGANDE**

Innehåll

Inledning.....	4
Läsanvisning.....	5
Hur Uppsala kommun genomförde utställningen.....	6
Sammanställning av kommunens förslag till ändringar efter utställning.....	7
Sammanfattning av Länsstyrelsens granskningsyttrande.....	11
Sammanfattning.....	11
Länsstyrelsens synpunkter gällande ingripandegrunder enligt 11 kapitlet 10 § PBL.....	13
Sammanfattning av inkomna yttranden.....	21
Allmänt om växandet.....	21
Inledning.....	26
Mark- och vattenanvändning.....	30
En del av Uppsala och huvudstadsregionen.....	35
Gator och torg.....	41
Bebyggelse.....	44
Gårdar parker och rekreation.....	50
Hållbara tekniska försörjningssystem.....	54
Transportinfrastruktur.....	58
Vatten.....	64
Natur.....	69
Kulturarv och kulturmiljö.....	73
Trafik.....	77
Bostäder.....	81
Näringsliv och arbetsplatser.....	84
Social och kulturell infrastruktur.....	87
Hälsa, säkerhet och trygghet.....	92
Genomförande.....	99
Ekonomi.....	103
Mellankommunala frågor.....	105
Bilaga 1, Förutsättningar.....	106
Bilaga 2, Hållbarhetsbedömning.....	109
Bilaga 3, Integrerad barnkonsekvensanalys.....	111
Särskild sammanställning enligt 6 kapitlet, 16 § miljöbalken.....	113
Inledning.....	113
1. Hur miljöaspekterna har integrerats i den fördjupade översiktsplanen.....	113
2. Hur miljökonsekvensbeskrivningen och synpunkter från samråd har beaktats.....	114

3. Skälen till att den fördjupade översiktsplanen har antagits i stället för de alternativ som varit föremål för överväganden	117
4. Åtgärder som avses att vidtas för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av den fördjupade översiktsplanen medför	118

Inledning

Kommunstyrelsen beslutade 19 januari 2021 (§ 2) att ställa ut förslag till fördjupad översiktsplan för de sydöstra stadsdelarna. Utställningen pågick mellan 25 januari och 21 mars 2021. Under denna tid har det varit möjligt för privatpersoner, föreningar, remissinstanser, grannkommuner, företag med flera att lämna synpunkter.

Utställningshandlingen omfattade följande handlingar:

- Utställningsförslag, huvudhandling
- Bilaga 1, Förutsättningar
- Bilaga 2, Hållbarhetsbedömning
- Bilaga 3, Integrerad barnkonsekvensanalys.

Underrättelse om utställning har skett via kungörelse och på kommunens hemsida. Missiv har med e-post skickats till myndigheter, organisationer, sammanslutningar, föreningar samt politiska partier enligt sändlista. Handlingarna har under utställningstiden varit tillgängliga på kommunens hemsida samt på Kontaktcenter, Stationsgatan 12, Uppsala, och Sävja bibliotek.

I kommunens arbete med planläggning måste alltid olika intressen vägas mot varandra. Kommunen ansvarar för att tillgodose allmänna intressen såsom bostadsförsörjning, natur- och kulturvärden samt miljö och klimataspekter. Kommunens utgångspunkt är alltid att försöka sammanjämka de allmänna intressena med enskilda intressen så långt det är möjligt och hänsyn ska alltid tas till enskilda intressen. I ett så stort utvecklingsområde som den fördjupade översiktsplanen utgör är det dock svårt att tillgodose alla enskilda intressen och samtidigt se till de allmänna intressena. Olika enskilda intressen motsäger även ibland varandra, vilket det finns exempel på längre ner i detta särskilda utlåtande.

Läsanvisning

Detta särskilda utlåtande har en inledande sammanfattning av de ändringar som är gjorda i planen efter granskningen, följt av en sammanställning av Länsstyrelsens granskningsyttrande och kommunens kommentarer till denna. Därefter kommer sammanfattningar av övriga myndigheters, instansers, föreningars, organisationers och privatpersoners yttranden. Dessa redovisas efter den fördjupade översiktsplanens huvudrubriker och under varje rubrik finns kommunens kommentarer gällande synpunkterna.

Inkomna synpunkter utan direkt koppling till den fördjupade översiktsplanens innehåll och konkretiseringsnivå är inte inkluderade i utlåtandet. Dessa synpunkter är dock noterade och kommer att tas vidare i relevanta projekt. Flera mottagna synpunkter är desamma som från samrådet och dessa finns bemötta även i samrådsredogörelsen.

Det särskilda utlåtandet avslutas med en särskild sammanställning enligt 6 kapitlet, 16 § miljöbalken. I denna redovisas hur miljöaspekterna har integrerats i planen eller programmet, hur hänsyn har tagits till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter, skälen för att planen eller programmet har antagits i stället för de alternativ som övervägts, och vilka åtgärder som planeras för att övervaka och följa upp den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför.

Förkortningar som används

BRT	=	Bus Rapid Transit
CPTED	=	Crime Prevention Through Environmental Design
EMF	=	elektromagnetiska fält
FÖP	=	fördjupad översiktsplan
HBB	=	hållbarhetsbedömning
IBKA	=	integrerad barnkonsekvensanalys
MB	=	miljöbalken
MKN	=	miljökvalitetsnorm
MSB	=	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
NVI	=	naturvårdsinventering
PBL	=	plan- och bygglagen
SFV	=	Statens Fastighetsverk
SLU	=	Sveriges Lantbruksuniversitet
SSM	=	Strålskyddsmyndigheten
SVA	=	Statens veterinärmedicinska anstalt
SÖS	=	sydöstra stadsdelarna
ÖP	=	översiktsplan

Hur Uppsala kommun genomförde utställningen

Under perioden 25 januari till 6 april 2021 var det omarbetade förslaget till fördjupad översiktsplan för de sydöstra stadsdelarna på utställning. På grund av rådande pandemiläge har inga fysiska möten hållits utan flera digitala sammankomster anordnades i stället för att möjliggöra ett brett deltagande. De digitala mötena och chattarna kan du ta del av på kommunens hemsida. Frågor och yttranden via e-post har kontinuerligt tagits emot och frågor har besvarats.

Den 10 och 17 mars 2021 hölls chattar med Erik Pelling, kommunstyrelsens ordförande, och ansvariga tjänstemän om planerna för de sydöstra stadsdelarna. Totalt inkom över 150 frågor – frågor och svar går att läsa på kommunens hemsida.

Ett direktsänt panelsamtal där Erik Pelling, kommunstyrelsens ordförande, och landshövding Göran Enander med flera medverkande hölls den 3 mars 2021. Under sändningen var det möjligt att direkt ställa frågor till panelen och ett stort antal besökare registrerades (från 409 unika webbläsare).

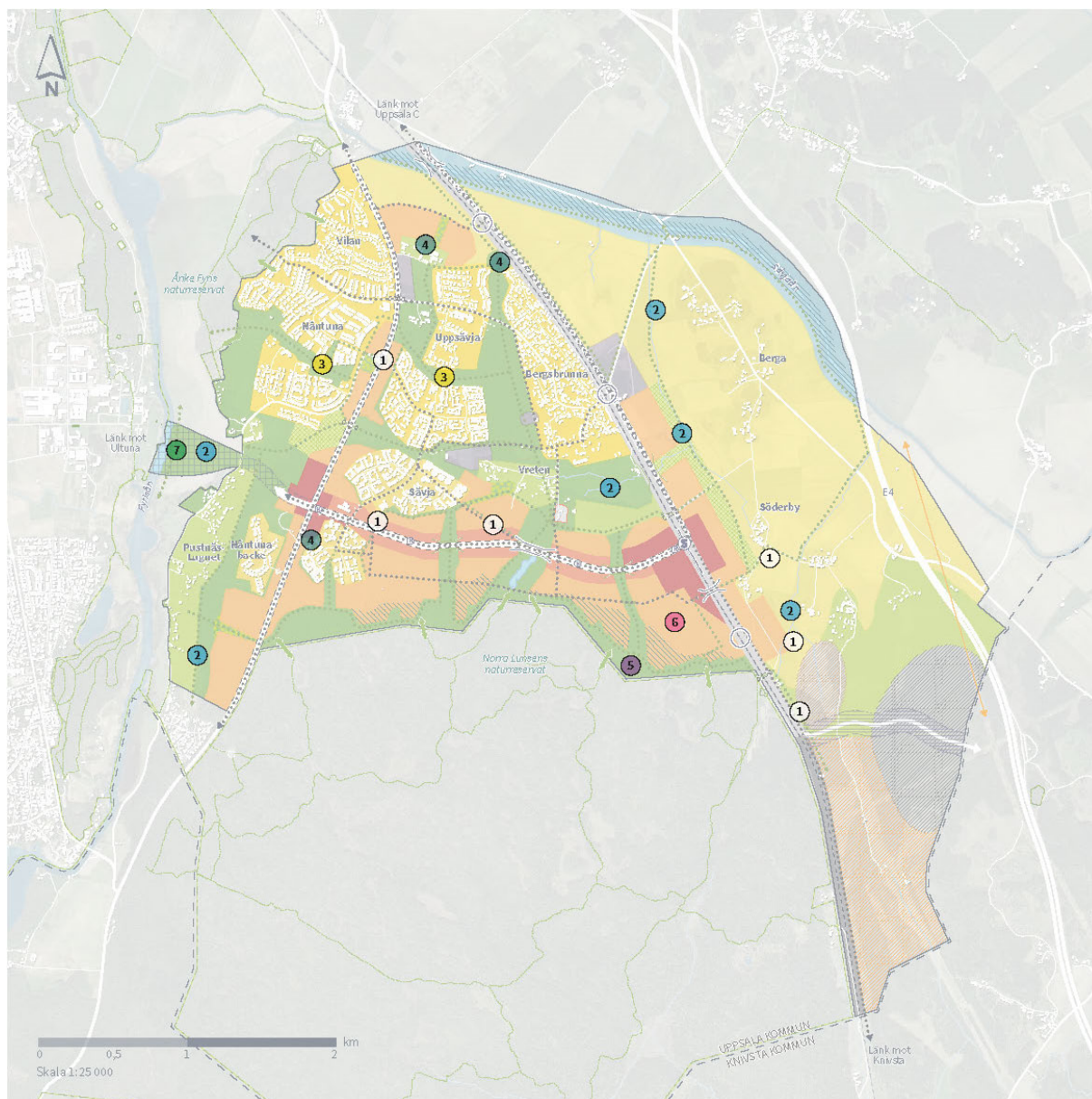
16 februari 2021 genomfördes ett digitalt utställningsmöte. I livesändning berättade politiker och tjänstepersoner om de ändringar kommunen gjort efter samrådet i förslaget till fördjupad översiktsplan för de sydöstra stadsdelarna. Under mötet kunde deltagare ställa frågor via en chatt. Hela mötet finns inspelat och går att se i efterhand på kommunens hemsida. På mötet var det 663 personer som tittade och det ställdes över 300 frågor.

Sammanställning av kommunens förslag till ändringar efter utställning

Antagandehandlingen är reviderad och redaktionella och layoutmässiga ändringar är gjorda. Kartor och illustrationer är förtydligade och i vissa fall borttagna. Även tillägg och förtydliganden av texter, bilder, beskrivningar och faktarutor är gjorda. Mål och planeringsinriktningar har bearbetats, en del befintliga är omformulerade och vissa är borttagna. Till exempel har en del planeringsinriktningar tillkommit med syfte att förtydliga hur kommunen ska tillgodose de olika riksintressena i området. Planeringsinriktningar med ett innehåll som redan omfattas av lagkrav eller styrs av kommunens riktlinjer har strukits.

I antagandehandlingen redovisas Länsstyrelsens granskningsyttrande i sin helhet tillsammans med förtydliganden om hur Uppsala kommun bemött detta.

I bilaga 1, Förutsättningar, är texterna gällande riksintressena bearbetade: Hur kommunen avser tillgodose riksintressena har lyfts ur bilagan och in i huvudhandlingen.

1. Tillkommande och justerade gröna rörelsestråk
2. Symboler för ytor för vattenhantering har lyfts bort
3. Befintlig park har lagts till inom befintliga stadsbygd
4. Grönytor invid befintlig bebyggelse har tillkommit
5. Skraffering på grönytor inom buffert mot Lunsen har tagits bort
6. Två bebyggelsekategorier har slagits ihop
7. Markreservat för trafikförbindelse, möjliga sträckningar har utgått

Inledning

I inledningen är text- och layoutmässiga ändringar och förtydliganden gjorda. Befolkningsprognoserna är också uppdaterade.

Mark- och vattenanvändning

Teckenförklaringen till plankartan är förtydligad och uppdaterad. Justeringar är också gjorda i plankartan. Den schematisk temakartan med funktioner och flöden är uppdaterad utifrån justeringar i plankartan.

En del av Uppsala och huvudstadsregionen

Mål och planeringsinriktningar är justerade och den schematiska temakartan förtydligad.

Gator och torg

Den schematiska temakartan är borttagen. Vissa illustrationer är justerade och vissa borttagna. Avsnittet om offentlig konst är flyttat till tema Bebyggelse. Planeringsinriktningar är omformulerade och texterna är bearbetade.

Bebyggelse

Mål och planeringsinriktningar är omformulerade och bilder uppdaterade. Det har även tillkommit planeringsinriktningar, bland annat gällande hur riksintressen ska tillgodoses.

Gårdar, parker och rekreation

Titeln på temat är ändrad. De planeringsinriktningar som handlar om bostadsgårdar är flyttade hit från tema Bebyggelse. Ett antal planeringsinriktningar är omformulerade och det har även tillkommit nya planeringsinriktningar för att förtydliga hur planens mål ska uppnås. Texter och beskrivningar är förtydligade och nya texter är tillagda.

Hållbara tekniska försörjningssystem

Några texter är bearbetade och tillagda. Texterna om multihubbar är flyttade till tema Social och kulturell infrastruktur. Nya planeringsinriktningar har tillkommit för att förtydliga hur planens mål ska uppnås.

Transportinfrastruktur

Målformuleringen om andel resor med cykel och kollektivtrafik är flyttad till tema Trafik. Ett antal planeringsinriktningar är omformulerade och nya har tillkommit, bland annat de som rör broförbindelse och hur riksintressen ska tillgodoses. Bilder och text om möjliga broläggningar samt olika alternativ för infarter från E4:an är borttagna.

Vatten

Planeringsinriktningar har bearbetats. I den schematiska temakartan har ett par ytor för vattenhantering utgått. Förtydliganden som rör anpassning av bebyggelse för att klara hantering av så kallade 100-årsregn är gjorda.

Natur

Texterna är bearbetade och planeringsinriktningar har bearbetats. Den schematiska temakartan är förtydligad med bland annat gränser för naturreservat.

Kulturarv och kulturmiljö

Planeringsinriktningar har bearbetade och några har omformulerats... Illustrationer är uppdaterade och texten som rör alternativa brolägen är borttagen.

Trafik

Planeringsinriktningar är bearbetade och några har omformulerats. Faktarutan om multihubbar är flyttad till tema Social och kulturell infrastruktur.

Bostäder

Temats mål och planeringsinriktningar har bearbetats

Näringsliv och arbetsplatser

Planeringsinriktningar är bearbetade och några har omformulerats.

Social och kulturell infrastruktur

Multihubbarna är tillagda i den schematiska temakartan, texter är bearbetade och utvecklade och en faktaruta samt planeringsinriktning om multihubbar har tillkommit.

Hälsa, trygghet och säkerhet

Planeringsinriktningar är bearbetade och en del har förtydligats. Texter är uppdaterade och kompletterade. En faktaruta om att bygga bort brott och bygga in trygghet är tillagd.

Genomförande

Planeringsinriktningar har bearbetats och förtydligats.

Bilaga 1, Förutsättningar

Texterna som handlar om riksintressena är bearbetade. Hur kommunen avser att tillgodose riksintressena har lyfts in i huvudhandlingen i stället.

Sammanfattning av Länsstyrelsens granskningsyttrande

Länsstyrelsens yttrande redovisas särskilt utifrån deras roll som tillsynsmyndighet och samordnare av statens intressen enligt 11 kapitlet 10 § PBL. Nedan följer en sammanfattning av Länsstyrelsens yttrande och kommunens kommentarer till detta.

Sammanfattning

Länsstyrelsen välkomnar kommunens ambitioner i den fördjupade översiktsplanen för de sydöstra stadsdelarna inklusive Bergsbrunna med flera (FÖP) där sju stadsdelar med cirka 21 000 bostäder och verksamheter planeras samt där innovationer, resurseffektiva och grönskande stadsdelar är i fokus. Utbyggnaden föreslås främst på oexploaterad natur- och jordbruksmark, där många värden berörs, vilket medför stora krav på planeringen, skadelindringsåtgärder och kompensation. Länsstyrelsen konstaterar att det krävs fortsatt arbete för att detaljplaneringen ska gå så snabbt som kommunen önskar. Detaljplanläggningen kan försvåras då det finns många utredningar kvar att göra, särskilt inom områdena natur och vatten. För att förslaget ska kunna genomföras krävs också att tillstånd kan lämnas i flera viktiga prövningar. Kommunen kan inte föregå kommande tillståndsprövning och förutsätta att tillstånd kommer att medges.

Länsstyrelsen är positiv till att förändringar har gjorts i förslaget sedan samrådet. Länsstyrelsen anser att ytterligare ändringar i föreslagen markanvändning krävs på grund av Natura 2000-området Lunsen, där grönområdet i planområdets södra gräns ska utökas norrut. Ändringar i föreslagen markanvändning kan också krävas för att andra tillstånd ska kunna ges. Ytterligare synpunkter på markanvändning lämnas nedan. Området Nysala behöver fortsätta utredas för att se om området är lämpligt för bebyggelseutveckling och där är den mellankommunala samordningen också särskilt viktig.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun välkomnar Länsstyrelsens granskningsyttrande och är medvetna om de utmaningar som områdets befintliga värden ställer på planering, skadelindringsåtgärder och kompensation. För att kommande detaljplanering ändå ska kunna ske snabbt och ansvarsfullt kommer mer detaljerade utredningar att tas fram på helhetsnivå för planområdet och inför olika miljöprövningar och tillstånd i samband med detaljplaneringen.

I antagandehandlingen beskrivs nu att ett program ska tas fram för utvecklingsområdet Nysala. Programarbetet kommer bland annat innefatta förutsättningarna för bebyggelse och hur detta kan samordnas med närliggande Knivsta kommun.

Riksintressen

Riksintressen beskrivs både i hållbarhetsbedömningen och bilaga 1, Förutsättningar, och i samrådsredogörelsen. Det konstateras också att få ändringar har gjorts i bilaga 1 utifrån Länsstyrelsens samrådsynpunkter. Bilaga 1 innehåller kommunens ställningstaganden till riksintresset snarare än hur riksintresset ska tillgodoses. Dessa ställningstaganden medför en otydlighet då vissa skulle kunna föras in som mål eller planeringsinriktningar.

Kommunens kommentar

I antagandehandlingen är texter om riksintressen förtydligade. Bilaga 1, Förutsättningar, innehåller nu en beskrivning av berörda riksintressen och i huvudhandlingen är planeringsinriktningar införda som beskriver hur de olika riksintressena ska tillgodoses inom respektive tema. I huvudhandlingen finns Länsstyrelsens granskningsyttrande i sin helhet. I anslutning till granskningsyttrandet finns också en sammanställning av de tillägg, justeringar och bedömningar som är gjorda utifrån respektive riksintresse/intresse för att möta Länsstyrelsens medskick och bedömningar.

Miljökvalitetsnormer (MKN) för vatten

Länsstyrelsen bedömer att det krävs omfattande insatser för att MKN för ytvatten, Sävjaån och Fyrisån, enligt 5 kapitlet MB ska kunna följas. Med nuvarande underlag som grund bedömer Länsstyrelsen att MKN för Sävjaån (WA82797609) och Fyrisån (WA67670465) inte följs.

För att MKN grundvatten ska kunna följas krävs skyddsåtgärder och fortsatt hänsyn i planeringen till både grundvattnets kvantitet och kvalitet.

Kommunens kommentar

FÖP:en är ett övergripande planinstrument, det är i senare planläggning som underlagen fördjupas, preciseras och utredningarna av miljöpåverkan fördjupas i enlighet med MB och PBL. Utredningar i planen visar principer för ett nuläge och ett förprojekteringsläge. Mer exakta beräkningar för MKN utreds i detaljplanering med beräkningar och åtgärder utifrån aktuella MKN för yt- och grundvatten.

Bebyggelse i stationsnära läge

Länsstyrelsen bedömer att bebyggelse och byggnadsverk i stationsläget kan bli olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet om inte skyddsavstånd respekteras och skyddsåtgärder vidtas.

Kommunens kommentar

Kommunen anser att tillräckliga säkerhetsavstånd ska uppfyllas och att riskreducerande åtgärder kan vidtas vid behov. Riskfrågor hanteras vidare i kommande planeringsskede inför detaljplan. Att ansvaret för dessa frågor ligger både hos Trafikverket och Uppsala kommun är förtydligat i antagandehandlingen.

Kompletterande yttrande

Länsstyrelsen lämnar utöver detta granskningsyttrande ett kompletterande yttrande med synpunkter om bland annat allmänna intressen, tillkommande prövningar och att Länsstyrelsen inte delar kommunens syn på att jordbruksmark tas i anspråk vid Sävja.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun har mottagit det kompletterande yttrandet och tar med detta till den fortsatta planeringen.

Länsstyrelsens synpunkter gällande ingripandegrunder enligt 11 kapitlet 10 § PBL

Riksintressen enligt 3 kapitlet MB

Totalförsvaret (3 kapitlet 9 § MB)

Planområdet för den fördjupade översiktsplanen för de sydöstra stadsdelarna ligger inom stoppområde för höga objekt kring Uppsala övningsflygplats. Flygplatsen är en av få kvarvarande flygplatser för militära övningar och transporter i Sverige. Länsstyrelsen anser, i likhet med Försvarmakten, att behovet av skydd för den verksamhet som kan bedrivas vid Uppsala övningsflygplats är stort. Då höga objekt inom stoppområdet bedöms påverka funktionen och möjligheten att nyttja Uppsala övningsflygplats anser Länsstyrelsen att föreslagen bebyggelse högre än 20 meter riskerar att påverka riksintresset för totalförsvaret negativt genom att försvåra nyttjandet av flygplatsen. Inom stoppområdet råder stor restriktivitet gentemot att uppföra höga byggnader. Föreslagen markanvändning med höga byggnader, över 20 meter generellt samt med byggnader mycket över 20 meter i stationsläget och längs kollektivtrafikboulevarden riskerar att inte kunna genomföras på grund av risk för påtaglig skada på riksintresset.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun har en pågående dialog med Försvarmakten och Länsstyrelsen angående riksintresse för totalförsvaret. Antagandehandlingen är kompletterad med en text om hur riksintresset kan tillgodoses där skrivningen har samordnats med Försvarmakten.

Naturvård (3 kapitlet 6 § MB)

Ultuna källa är område av riksintresse för naturvård, som kan komma att påverkas negativt av en broförbindelse över Fyrisån. Det krävs hänsyn i den fortsatta planeringen och för att riksintresset ska tillgodoses får anläggningarna inte påverka vattenförande skikt som kan ha förbindelse med källan. Länsstyrelsen anser att detta ska framgå av utställningshandlingen. Att riksintresset inte påtagligt skadas behöver säkerställas innan en detaljplan för kollektivtrafikstråket kan antas.

Kommunens kommentar

Hänsyn till Ultuna källa är förtydligad i antagandehandlingen och en planeringsinriktning är tillagd för att värna riksintresset i samband med planering och drift av bron över Fyrisån.

Kulturmiljövård (3 kapitlet 6 § MB)

Risken för negativ påverkan på riksintresset för kulturmiljö är enligt Länsstyrelsen i väster, norr och öster där vyerna är vidsträckta i landskapet. Högre belägen bebyggelse som exponerar mot dalgångar och öppna landskap innebär visuell påverkan på långa avstånd och på riksintresse för kulturmiljö. Även ny bebyggelse inom *Stadens omland* eller *Försiktig komplettering av bostadsbebyggelse* kan enligt Länsstyrelsen påverka berörda riksintressen negativt.

Beskrivning av riksintressen och dess värden samt inriktningar för att tillgodose riksintressen har utvecklats och influensområdet har beskrivits bättre. Trots justeringar sedan samrådet kvarstår dock Länsstyrelsens bedömning att riksintresse för kulturmiljö Uppsala stad C40 och Långhundraleden C41 riskerar att inte tillgodoses och att det finns risk för påtaglig skada. Risken för påtaglig skada består

främst av kumulativ (sammantagen) visuell påverkan från utredningsområdena (trafikplatsen, verksamhetsområdet och Nysala) samt parallella projekt (den kapacitetsstarka kollektivtrafiken och ny föreslagen bro över Fyrisån) i och utanför planområdet.

Länsstyrelsen anser att beslutet att skjuta på ställningstagande om antal våningar på ny bebyggelse vid den föreslagna stationen Bergsbrunna försvårar möjligheten att göra en samlad bedömning av påverkan på riksintresse Långhundraleden C41 och innebär en otydlighet inför kommande planering. De planeringsinriktningar som ändå ges för bebyggelsen i denna del kommer att vara viktiga för att i någon mån mildra påverkan på riksintresset.

Länsstyrelsen vill lyfta vikten av att se till hela motivet till riksintresse Långhundraleden eftersom odlingslandskapet är ett av flera uttryck för riksintresset. Förändringen av motivtexten till riksintresset, daterad 23 november 2018, innebar en förskjutning från att handla om odlingslandskap med kommunikationsled och fornlämningar till att ha kommunikationsstråk med farled och färdvägar samt fornlämningar som främsta motiv, se gällande motivtext.

I planens västra del där en planering av ny bro pågår är det viktigt att bevara de öppna vyerna längs Fyrisåns dalgång och den visuella kopplingen mot staden och centralmakten. Utformningen av en ny bro i detta läge kan enligt Länsstyrelsen bli avgörande för hur negativt riksintresse Uppsala stad C40 sammantaget kommer att påverkas.

Länsstyrelsen ser positivt på kommunens viljetryck om läge för ny trafikplats E4.

Kommunens kommentar

Planeringsinriktningar som förtydligar att den sammantagna påverkan på riksintresse för kulturmiljö (C40 och C41) ska beaktas vid planering av verksamhetsområde och ny avfart vid E4:an samt vid kollektivtrafikförbindelse och bro över Fyrisån är tillagda. Det finns också uttryckliga hänvisningar till beskrivningen av riksintresse Långhundraleden och de särskilda värden som finns längs Fyrisåns dalgång. För att värna de kulturhistoriska värdena och minimera påverkan på riksintresset Långhundraleden föreslås att den nya bebyggelsen öster om järnvägen trappas ned mot det öppna slättlandskapet med småhus. En odlingspark med skyddande vegetation ska avsluta bebyggelsen ut mot fälten. Vidare är antagandehandlingen kompletterad med en planeringsinriktning gällande hänsyn till kumulativ påverkan på riksintressena.

Planeringsinriktningar som rör utformning och placering av broförbindelse har tillkommit i syfte att minska risken för negativ inverkan på riksintresse Uppsala stad.

Friluftsliv (3 kapitlet 6 § MB)

Trafikförbindelsen över Fyrisån berör områden av riksintresse för friluftsliv, *Norra Mälaren samt nedre delarna av tillflödena Fyrisån och Hågaån*. I planförslaget framgår att bron planeras för kollektivtrafik, gång och cykel. Med dessa trafikslag kan riksintresset tillgodoses om tillgänglighet bevakas i kommande planering. Däremot bedöms att ett förändrat ställningstagande att tillåta biltrafik kan medföra en påtaglig skada på riksintresset. Den negativa påverkan på riksintresset som biltrafik riskerar att utgöra är dels bullerstörningar, både buller från fordon samt vägbuller. Fler trafikrörelser ökar barriäreffekten i detta område, som har höga värden för friluftsliv och rekreation och som dessutom kommer att bli ett vardagsnära naturområde för en större andel kommuninvånare om planerna genomförs. Dessutom påverkas karaktären på områden och den visuella upplevelsen av åstråket och det öppna landskapet i Årike Fyris.

Kommunens kommentar

Hänsyn till riksintresse Friluftsliv och Rörligt friluftsliv har förtydligats genom en planeringsinriktning gällande friluftslivets framkomlighet längs med Fyrisån. En eventuell framtida komplettering med fossilfri biltrafik behöver föregås av ett ställningstagande i den kommuntäckande ÖP:n och kräver en ny prövning genom detaljplaneläggning med mera.

Kommunikationer (3 kapitlet 8 § MB)

Ostkustbanan och E4:an är av riksintresse för kommunikationer. Länsstyrelsen anser att kommunen tydligare ska visa hur hänsyn till riksintresset Ostkustbanan tas genom att i planeringen av den framtida bebyggelsen respektera risk- och säkerhetsavstånd. Det är inte lämpligt att redan i detta skede förorda avsteg då marken är oexploaterad och det inte finns någon befintlig bebyggelse att ta hänsyn till.

Kommunens kommentar

I antagandehandlingen är det förtydligt att kommunen anser att tillräckliga säkerhetsavstånd ska uppfyllas och att riskreducerande åtgärder kan vidtas vid behov. Riskfrågor hanteras vidare i kommande planeringsskede inför detaljplan.

Anläggningar för dricksvattenförsörjning (3 kapitlet 8 § MB)

Länsstyrelsen anser att en broförbindelse över Fyrisån kan ha en påverkan på anläggningar av riksintresse för dricksvattenförsörjning, vilket får studeras vidare i detaljplanen för kollektivtrafikstråket och övriga berörda detaljplaner. Påverkan på riksintresset bedöms kunna bli negativ under både anläggnings- och driftskedet.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun tar frågan vidare i detaljplaneringen. Temat transportinfrastruktur är kompletteras med en planeringsinriktning som beskriver att skyddsåtgärder ska vidtas vid anläggande och drift av bro.

Riksintressen enligt 4 kapitlet MB*Natura 2000-området (4 kapitlet 8 § MB) Lunsen SE0210329*

Länsstyrelsen bedömer, utifrån framtagna underlag och föreslagen markanvändning, att riksintresset enligt 4 kapitlet 8 § MB inte är tillgodosett. Det bedöms finnas risk för försämring av bevarandestatus för de arter och naturtyper som behöver skyddas i Natura 2000-området.

Buffertzonen mot Lunsen med markanvändningen grönområde har utökats sedan samrådet, men Länsstyrelsen konstaterar att föreslagen markanvändning i utställningshandlingen innebär att bebyggelse (huvudsakligen småhus och erforderlig offentlig service) planeras inom område där naturliga trösklar, som håller kvar vatten i Natura 2000-området Lunsen, har identifierats (Ekologigruppen 2019). Vid exploatering inom detta område finns en uppenbar risk för påverkan på miljön i Natura 2000-området och Länsstyrelsens bedömning är att det kommer att krävas tillståndsprövning enligt 7 kapitlet 28 a § MB. Det kommer att behöva göras en bedömning av risk för påverkan på Natura 2000-områdets hydrologi även vid exploatering utanför gränsen för buffertzonen/grönområdet och utredningsområde Natura 2000, vilket också framgår av underliggande utredningar. Risk för förändringar i både yt- och grundvatten behöver bedömas.

För att tillstånd enligt 7 kapitlet 28 a § MB ska kunna lämnas får det, ur ett vetenskapligt perspektiv, inte råda några rimliga tvivel om att genomförandet av en åtgärd inte kan ha en skadlig inverkan (se bland annat EU-domstolens dom i Waddenzeemålet C-127/02). Tillstånd kommer alltså endast att kunna lämnas om det kan ställas utom allt tvivel att de tekniska lösningarna som avser att ersätta de naturliga trösklarna kommer att kunna fungera felfritt för all framtid. Länsstyrelsen anser att det utifrån befintligt underlag inte är möjligt att föregå kommande tillståndsprövning och förutsätta att tillstånd kommer att kunna medges.

Kommunen föreslår tekniska lösningar som ska bevara de hydrologiska förhållandena i Lunsen. I detta skede är de tekniska lösningarna inte tillräckligt utredda. Länsstyrelsen anser att kommunen utifrån befintligt underlag inte kan dra så långtgående slutsatser som att säga att föreslagen markanvändningen troligen inte orsakar hydrologiska skador på det skyddade området.

Vidare är exploateringen omfattande och sträcker sig längs flera kilometer av Natura 2000-områdets gräns. Exploateringen planeras pågå under lång tid, fram till år 2050 samt med en rad olika aktörer och processer. Det innebär en risk för kumulativa effekter av hela utbyggnaden. Utifrån detta anser Länsstyrelsen att bebyggelse inte ska planeras inom det område där naturliga trösklar, som håller kvar vatten i Natura 2000-området, har identifierats. Den markanvändning som berörs, förutom grönområdet, är ”småhus och erforderlig offentlig service” samt även mindre områden med användningen ”huvudsakligen flerbostadshus och markbostäder i flerbostadshus och offentlig service”. Det är långsiktigt hållbart att planera för markanvändningen grönområde i detta område. Då finns bättre förutsättningar för att på lång sikt säkerställa att det inte blir någon försämring av bevarandestatus för ingående arter och naturtyper i det skyddade området.

Planeringsinriktningen bör också vara att hänsyn ska tas i alla markarbeten. De kumulativa effekterna liksom nödvändiga anpassningar och skyddsåtgärder behöver bedömas samlat och redovisas i respektive detaljplan.

Utöver hydrologiska förändringar finns det enligt Länsstyrelsens bedömning även andra faktorer som kan påverka miljön i Natura 2000-området. Kanteffekter, fragmentering, försämrade spridningsmöjligheter och förlorad livsmiljö, särskilt i sammanhängande objekt av naturtyper som ligger både utanför och innanför Natura 2000-områdets gräns, kan innebära negativa effekter på naturtypen taiga 9010, som är en prioriterad naturtyp och finns på båda sidor av Natura 2000-områdets gräns. Naturtypen är känslig för skogsbruk i eller i anslutning till objektet eftersom det leder till brist på gamla träd, död ved etcetera. I hyggeskanter kan stormfällning ske och det kan uppstå behov att ta ner riskträd i anslutning till bebyggelse. Ytterligare behov av ingrepp i grönområdet, som fungerar som en buffertzona, kan uppkomma till följd av anläggningstekniska skäl vid byggnation, när det gröna rörelsestråket anläggs eller för tekniska lösningar i syfte att bevara hydrologin.

Om kommunen väljer att inte ändra gränsen för buffertzonen och utöka grönområdet är det viktigt att beakta konsekvensen om Natura 2000-tillstånd inte kan medges. Konsekvensen kan bli brist på plats för anläggningar för offentlig service och småhus. Kommunen bör ha en strategi för att hantera ett sådant scenario. Vidare anser Länsstyrelsen att det, i så fall, ska förtydligas att bebyggelse kan komma att behöva utgå och att den inte kan utökas in i det bevarande grönområdet, det vill säga buffertzonen med grönområde.

Det framgår att ett ökat besöksstryck i Lunsen kan leda till att kommunen, som reservatsförvaltare måste anordna skydds- och förstärkningsåtgärder omkring entréer, stigar och målpunkter. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att detta arbete planeras och genomförs i ett tidigt skede av exploateringen, innan inflyttning till området påbörjas. Konsekvenserna kommer att behöva beskrivas vid framtagandet av respektive detaljplan men måste hanteras övergripande för att få med de kumulativa effekterna. En utökad buffertzona, det vill säga ett större grönområde, längs gränsen norr

om Natura 2000-området, enligt Länsstyrelsens synpunkter ovan, kan även bidra till att minska dessa effekter.

Kommunens kommentar

Utredningsområdet för Natura 2000-prövning är justerat till att enbart omfatta bebyggelse, det är förtydligt att justeringar kan tillkomma avseende bebyggelsegränsen och att bebyggelse inte ska tillkomma i grönområdet. Planen är förtydligad vad gäller hänsynsområde för Natura 2000 och kopplingen till tillståndsprövningen. Nya planeringsinriktningar är tillagda för gröna rörelsestråk och dess hänsyn till prioriterade naturmiljöer och fungerande spridningssamband. Planeringsinriktningar beskriver också att plan för anpassningar, kompensation och skyddsåtgärder och förberedande utredning inför Natura 2000-prövning, behöver göras på helhetsnivå.

Kommunen delar Länsstyrelsens bedömning om att det kommer att krävas tillståndsprövning enligt 7 kapitlet 28 a § MB med erforderliga bedömningar av påverkan på hydrologi, bevarandestatus för arter och naturtyper, tekniska lösningar som ska bevara hydrologiska förhållanden, kumulativa effekter med mera.

En planeringsinriktning har tillkommit som förtydligar att samtliga markarbeten ska bedömas utifrån risk för påverkan på Natura 2000-områden.

Natura 2000-området Sävjaån-Funbosjön SE SE0210345

Länsstyrelsen anser att för att riksintresset ska anses vara tillgodosett behöver flödesförändringar och lågflödessituationer samt utsläpp till vattendraget vara utredda och nödvändiga tekniska anläggningar finnas på plats innan området bebyggs.

Länsstyrelsen bedömer att tillståndsprövning enligt 7 kapitlet 28 a § MB kommer att behövas i arbetet med ny infrastruktur över Sävjaån, eftersom det finns risk för påverkan på miljön i Natura 2000-området. Några av de frågor som behöver hanteras är vattendragets ekologiska funktion, vandringshinder, ekologiskt funktionella strandzoner och uttersäkra passager.

Kommunens kommentar

Kommunen delar uppfattning att tillståndsprövning enligt 7 kapitlet 28 a § MB kommer att behövas.

Riksintresse rörligt friluftsliv 4 kapitlet 2 § MB

Länsstyrelsen anser att kommunen i det fortsatta arbetet ska utgå från värdena på den aktuella platsen vid bedömningar om riksintressen tillgodoses eller inte.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun noterar detta.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Allmänt

Kommunens ambitioner för hur dagvatten inom planområdet ska hanteras är goda, men det kommer att krävas mycket arbete för att hantera den ökade föroreningsbelastningen från planområdet till

ytvatten och tillgodose att grundvattnets kvantitet såväl som kvalitet inte påverkas negativt. Kumulativa effekter behöver beaktas och det krävs ett helhetsgrepp där både grundvatten och ytvatten hanteras i ett sammanhang.

Ytvatten

Länsstyrelsen kan, utifrån utställningshandlingarna, som delvis är motsägelsefulla, inte bedöma om MKN för ytvatten, Sävjaån och Fyrisån, enligt 5 kapitlet MB följs. Den sammantagna bedömningen är att det finns en risk att normerna inte kommer att följas, eftersom den senaste utredningen redovisar att belastningen, från idag oexploaterade områden, riskerar att öka för flera ämnen. För vissa av dessa ämnen råder ett strikt förbud mot försämring.

Flödet i Sävjaån är kopplat till de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna. Det måste tydligt framgå att exploateringen inte får påverka flödessituationen och speciellt lågflödena i Sävjaån.

För att MKN för ytvatten ska följas behöver lösningarna konkretiseras och de föreslagna storskaliga anläggningarna ordnas innan detaljplaner, som avvattnas mot Sävjaån och Fyrisån, kan antas. Särskilt den så kallade ”end-of-pipe”-lösningen måste konkretiseras och åtgärdernas reningseffekter måste påvisas, vilket bör framgå som ett vidare utredningsbehov.

Grundvatten

Det är positivt att en riskanalys med avseende på grundvatten har lyfts in i planen och används som underlag för lämplig markanvändning. För att MKN grundvatten ska följas, anser Länsstyrelsen att det krävs fortsatta bedömningar av känsligheten genom fördjupade riskanalyser där även kumulativa effekter beaktas.

Sammanfattningsvis krävs det både i planering och genomförande att hänsyn tas till både grundvattnets kvalitet och kvantitet så att grundvattenbalansen kan behållas och MKN följas.

Kommunens kommentar

Det kommer att krävas ytterligare planeringsarbete för att säkerställa grund- och ytvattnets kvalitet och kvantitet när området går från att främst vara naturmark till att i olika grad exploateras. Framtagna utredningar visar principer för ett nuläge och ett förprojekteringsläge. Mer exakta beräkningar för MKN utreds i detaljplaneringen och dessa beräkningar och åtgärder tas fram utifrån aktuella MKN för yt- och grundvatten. Det fortsatta behovet av utredningar på helhetsnivå för planområdet är i antagandehandlingen särskilt utpekat inom bland annat hydrologi, geohydrologi, dagvatten och skyfall samt en lokal åtgärdsplan för Sävjaån.

Hälsa och säkerhet, risken för olyckor, översvämning eller erosion

Risk för ras, skred, erosion och översvämning

Länsstyrelsen ser att planeringsinriktningen ”risk för ras, skred och erosion ska vid behov utredas i detaljplaneskedet” blir aktuell för detaljplaner för kollektivtrafikförbindelsen över Fyrisån och vägförbindelsen över Sävjaån där områden med risk för skred berörs. Länsstyrelsen anser att det genomgående i handlingarna ska framgå att ny bebyggelse ska planeras så att den inte tar skada eller orsakar skada vid en översvämning till följd av skyfall från minst ett 100-årsregn. Dessutom är det inte tillräckligt att skador på samhällsviktig verksamhet ska ”minimeras”. Länsstyrelsen anser att kommunen ska utgå från MSB:s reviderade definition av samhällsviktig verksamhet – ”verksamhet,

tjänst eller infrastruktur som upprätthåller samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet” – och konkretisera hur funktionen kan upprätthållas såväl under som efter en översvämning till följd av skyfall.

Kommunens kommentar

Handlingarna är kompletterade i text med förtydligande gällande skyfall från 100-årsregn. Planeringsinriktning om att samhällsviktiga funktioner ska kunna upprätthållas i samband med ett skyfall är förtydligad.

Risk för olyckor

I bilaga 1, Förutsättningar, föreslår kommunen att avsteg från risk och säkerhetsavstånd vid goda kollektivtrafiklägen ska kunna göras. Länsstyrelsen anser att det inte kan anses vara att främja en god samhällsutveckling att redan i detta tidiga skede, och inom ett oexploaterat område, föreslå avsteg från skyddsavstånd som syftar till att värna människors hälsa och säkerhet.

Länsstyrelsen anser i likhet med Trafikverket att riskhanteringsavstånd är den grundläggande principen som ska tillämpas för att begränsa riskexponering av farligt gods och konsekvenser av olyckor.

Länsstyrelsen anser vidare att ny bebyggelse inte bör tillåtas inom ett område på 30 meter från järnvägen (räknat från spårmittpå på närmaste spår). Ett fritt avstånd om 30 meter ger utrymme för räddningsinsatser om det skulle ske en olycka, och det möjliggör en viss framtida utveckling av järnvägsanläggningen. Verksamhet som inte är störningskänslig och där människor endast tillfälligtvis vistas, till exempel parkering, garage och förråd, kan dock finnas inom 30 meter från spårmittpå. Hänsyn ska alltid tas till möjligheterna att underhålla järnvägsanläggning och bebyggelse.

I planeringsinriktningarna för stycket “Hälsa, trygghet och säkerhet” återfinns planeringsinriktningarna: ”Krav ska ställas på Trafikverket så att erforderliga riskeliminering åtgärder vidtas vid byggande av järnvägsanläggningarna” och ”Krav ska ställas på Trafikverket så att risken för urspårning elimineras”. Länsstyrelsen anser att dessa två planeringsinriktningar är olämpliga. Länsstyrelsen framhåller att hanteringen av skyddsåtgärder är ett ansvar som ligger både hos kommunen och hos Trafikverket. Möjligheten att helt eliminera risken för urspårningar kan inte anses vara en lämplig planeringsinriktning då det är nästintill omöjligt att säkerställa däremot anser Länsstyrelsen att det är rimligt att ha en planeringsinriktning om att minska risker för skada vid eventuell urspårning bland annat genom att säkerställa byggnadsfria områden inom 30 meter från spårmittpå.

Kommunens kommentar

Handlingarna har förtydligats om tillräckligt riskhanteringsavstånd gällande ny bebyggelse. Kommunen har även förtydligat att hantering av skyddsåtgärder är ett ansvar som både ligger hos Trafikverket och kommunen. Planeringsinriktning om skadelindring vid urspårning är justerad.

Farligt gods

Transporter av farligt gods är en viktig aspekt att beakta när ny bebyggelse planeras intill transportanläggningar. Genom lämplig lokalisering kan konsekvenser av olyckor undvikas eller begränsas. I samband med detaljplanläggning av områden inom 150 meter från stråk där transporter

med farligt gods kan förekomma, anser Länsstyrelsen i likhet med Trafikverket att risker förknippade med farligt god ska beaktas i en riskutredning.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun noterar detta och tar det vidare i kommande detaljplanering. Planeringsinriktning om att risker särskilt ska beaktas vid planläggning i anslutning till stråk där farligt gods kan förekomma är tillagd.

Vibrationer och stomljud

Inom planområdet kommer vibrationer att genereras både från Ostkustbanan och från den kapacitetsstarka kollektivtrafiken, vilket gör att det är extra angeläget att redan tidigt sträva efter att tydliggöra vilka vibrationsnivåer som är acceptabla. Länsstyrelsen rekommenderar att kommunen kompletterar med en planeringsinriktning för vibrationsnivå under 0,3 millimeter per sekund. Även stomljud bör beaktas och rimligen anges i en planeringsinriktning.

Kommunens kommentar

I planhandlingarna framgår att bebyggelse utmed Ostkustbanan ska grundläggas med särskild hänsyn till vibrationer. Vibrationer i byggnaderna bör underskrida komfortriktvärdet i svensk standard, SS 460 48 61. En planeringsinriktning har kompletterats med att hänsyn till stomljud behöver tas.

Buller

Enligt planförslaget ska de riktvärden för buller uppnås som ställs i förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader bland annat avseende tyst sida och uteplats. Vidare ska Uppsala kommuns långsiktiga mål uppfyllas där det anges att riktvärden för buller klaras för samtliga bostäder. Länsstyrelsen vill att kommunen ytterligare förtydligar vilka riktvärden som ska tillämpas för den befintliga bebyggelsen inom planområdet då denna bebyggelse inte är byggd med samma ljudstandard som ny bebyggelse eller kan sakna en bullerdämpad och tyst sida. I planförslaget och genom planeringsriktlinjer, bör säkerställas hur gator för genomfartstrafik samt bostadshus ska utformas och placeras så att minsta möjliga buller uppstår både för befintliga och planerade bostäder.

En ny station i Bergsbrunna i kombination med en ny avfart till E4 kan ge upphov till ändrade rese- och pendlingsmönster, främst för resande från stadens omland i de södra delarna av kommunen som ska vidare till Stockholm men även de som via den nya spårvägen ska resa vidare till arbetsplatser i de västra delarna av staden. Ett sådant ändrat resandemönster kan öka trafiken till den nya stationen och även genomfartstrafiken vilket bidrar till ett ökat trafikbuller. Detta bör studeras närmare i det fortsatta planarbetet. Länsstyrelsen saknar en beskrivning av hur en komplettering med fossilfri fordonstrafik över Fyrisån påverkar bullersituationen inom planområdet. Länsstyrelsen noterar att frågan kommer behöva prövas i kommande kommuntäckande översiktsplanering.

Kommunens kommentar

Planförslaget är förtydligat med att det i detaljplan ska utredas vilka skyddsåtgärder som är nödvändiga för att buller- och vibrationsstörningar ska kunna undvikas, även för befintlig bebyggelse.

Att nya resmönster kan bidra till ändrade bullernivåer uppmärksammas i nästa planeringsskede.

Sammanfattning av inkomna yttranden

Här sammanfattas synpunkterna i de inkomna yttrandena. Dessa är indelade utifrån FÖP:ens teman och bilagor. Inledningsvis sammanfattas även synpunkter gällande det allmänna växandet i kommunen. Kommunens kommentarer redovisas i kursiv stil i slutet av varje sammanfattning.

Allmänt om växandet

Här sammanfattas de synpunkter som rör den allmänna bebyggelseutvecklingen i Uppsala kommun och pandemins konsekvenser för samhället. Synpunkterna om pandemins konsekvenser har en egen underrubrik.

Myndigheter

Knivsta kommun

Uppsala kommun har åtagit sig att bygga 33 000 bostäder enligt fyrsårsavtalet. Ska samtliga bostäder inrymmas inom planförslaget eller finns det på sikt ambitioner att utvidga och exploatera i närliggande områden? I texten bör ett det framgå hur Uppsala kommun ser på utvecklingen av den mark som ligger belägen strax utanför planförslaget.

Kommunens kommentar

Av de totalt 33 000 bostäderna som ingår i avtalet möjliggörs för att cirka 21 500 bostäder rymmas inom planområdet för FÖP SÖS. I antagandehandlingen tydliggörs att det ska tas fram ett program för utvecklingsområdet Nysala som ingår i planområdet. Det ligger i anslutning till kommungränsen mot Knivsta och det kommer att behövas mellankommunal samordning.

Vård- och omsorgsförvaltningen i Uppsala kommun

Med tanke på rådande pandemisituation och dess fysiska och tekniska utmaningar, inte minst för äldregruppen, är det viktigt att säkra en kvalitativ och representativ medborgardialog. Här ställer en genomläsning av samrådsyttrandena en del frågetecken. I vilken utsträckning har pensionärsföreningarna (till exempel genom UPS) haft förutsättningarna att inkomma med respons? Det är en utmaning för alla men inte desto mindre viktigt. Dels ur perspektiv av äldrevänlig kommun där WHO-samarbetet pekar på vikten av en nära dialog med målgruppen. Dels ur äldres perspektiv (äldres röster och representativa medverkan). Dels för den fortsatta FÖP SÖS-processen (undvika konflikter och "låsnings" gentemot äldre medborgare).

Kommunens kommentar

Uppsala kommun har mottagit och hanterat yttrande från Uppsala Pensionärsföreningars samarbetsråd. Rådande läge med pandemin har inneburit särskilda utmaningar, inte minst för äldre personer, och detta har uppmärksammats under arbetets gång. Det har utöver digitala handlingar och digitala möten/chattillfällen funnits möjlighet att hämta utskrivna handlingar lokalt på Sävja biblioteket, det har annonserats i lokala tidningar och intresserade har haft möjlighet att lämna in sitt yttrande på fysiskt papper.

Organisationer och föreningar

Flera föreningar och organisationer är emot FÖP:ens föreslagna utveckling av områdets bebyggelse då utbyggnaden anses alltför omfattande. En del anser även att bostäderna borde fördelas över hela kommunen istället för att koncentreras till de sydöstra stadsdelarna. Centerpartiet uttrycker en oro över att utvecklingen i de sydöstra delarna hämmar utvecklingen i övriga kommunen.

Kristdemokraterna anser att planen är dålig, att husen är för höga och står för tätt och att planen i större utsträckning skulle utgått från vad medborgarna önskar och behöver.

Uppsala Pensionärsföreningars Samarbetsråd är, med bakgrund av de negativa konsekvenser som redovisas i HBB:n till FÖP:en, starkt emot byggnad av 21 500 bostäder i de sydöstra stadsdelarna.

Danmarks Hembygdsförening uttrycker en oro över att stadsdelen kommer växa fram alltför fort och att det i FÖP:en planeras in för få funktioner.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun planerar för en stor mängd bostäder i FÖP:en och hela södra Uppsala. Utbyggnaden kommer att ske över lång tid och motsvarar endast bostadsbehovet för delar av den väntade befolkningsökningen inom kommunen. Det planeras samtidigt för satsningar både i andra delar av stadsbygden och på landsbygderna, bland annat i de prioriterade tätorterna.

Den nya bebyggelsens täthet är en sammanvägning mellan att skapa en god stad att leva i för fler människor med närhet till service och kollektivtrafik, och att skapa en attraktiv stad med god arkitektur och tillgång till välgestaltade offentliga rum som är ljusa och innehåller en hög grad av grönska. En glesare stad kan komma att ta mer skogs- eller jordbruksmark i anspråk, vilket inte är långsiktigt hållbart.

Utbyggnaden av de sydöstra stadsdelarna har många stora utmaningar framför sig för att uppnå ett hållbart samhällsbyggande. Den fortsatta processen efter ett antagande av handlingen kommer att innefatta olika tillståndsprövningar i flera skeden. I den samlade bedömningen i HBB:n beskrivs att: ”Planförslaget uttrycker högt ställda hållbarhetsmål kopplat till bland annat hållbar mobilitet, integrering och inkludering av nya och gamla stadsdelar och lokal resurshushållning. Uppnås den målbild som är formulerad har en mycket hållbar stadsdel skapats. Den högt ställda hållbarhetsambitionen kommer kräva mycket av kommande skeden och processer.”

Under arbetet med planhandlingen har det i samarbete med kommunens olika förvaltningar, Region Uppsala, Brandförsvaret, Polismyndigheten med flera gjorts en kartläggning av vilka funktioner som stadsdelarna behöver rymma. Detta redovisas framförallt under rubrikerna Näringsliv och arbetsplatser, Social och kulturell infrastruktur samt Hälsa och Säkerhet. Detta är ett arbete som kommer tas vidare i kommande planeringsskeden.

Pandemins effekter

En återkommande åsikt från olika aktörer är att effekterna av den rådande pandemin inte beaktats i tillräcklig utsträckning och att detta behöver utredas innan byggnationen påbörjas.

Kommunens kommentar

Planeringen för den nya stadsmiljön är generell i sin struktur nu i detta tidiga skede och idén är att den ska kunna anpassas till nya förutsättningar efter hand. Utbyggnaden kommer att pågå under lång tid och kunskapen kommer utvidgas, bland annat inom både nationell och internationell forskning som handlar om konsekvenser av pandemin för samhällsbyggandet. Pandemins effekter på hur vi använder den

fysiska miljön, exempelvis genom förändrat resande och nyttjande av offentliga rum och grönområden, kommer att beaktas närmare i fortsatt planering.

Privatpersoner

Majoriteten av de privatpersoner som yttrat sig om planen som helhet är emot utbyggnaden i de sydöstra stadsdelarna. Flera anser att planen är för omfattande och att den borde stoppas eller göras om från grunden. Många ser planen som förhastad och ogenomtänkt med tanke på projektets storlek. Man anser att det finns för många brister som måste adresseras innan planen går vidare till nästa skede och att planen saknar ett mer långsiktigt perspektiv.

Andra ser tvärtom positivt på att det byggs och att staden växer och utvecklas. De ser positivt på en station i Bergsbrunna, att affärer byggs och de uttrycker förståelse för att det finns behov av fler bostäder. Även de som är positivt inställda anser dock att planen har sina brister och att den behöver revideras. Framför allt riktar man kritik mot att antalet bostäder är för stort och att planen påverkar skogs- och naturområden.

Oavsett inställning till FÖP:en anser man generellt att 21 500 nya bostäder i området är för många. Förslag ges på en minskning med 50–75 procent av nuvarande antal. Med det stora antalet bostäder som planeras i området, tillsammans med alla andra byggprojekt som pågår, menar många att det kommer att bli ett överskott av bostäder i kommunen.

Många vill dessutom se en anpassning av antalet planerade bostäder efter klimatmål, hållbar tillväxt och den omgivande naturen.

Med det stora antalet bostäder som planeras i området, tillsammans med alla andra byggprojekt som pågår, menar många att det kommer att bli ett överskott av bostäder i kommunen.

Många anser att bostäderna borde fördelas jämnare över Uppsala kommun och Uppsala län istället för att endast centreras i de sydöstra stadsdelarna. De sydöstra stadsdelarna anses stå för en för stor del av Uppsalas totala expansion de närmsta 30 åren och det ses varken som hållbart eller rättvist. Alternativa förslag på lokalisering av bostäder i andra områden presenteras. Några vill att kommunen satsar på landsbygden och småorterna istället för att bygga ut centrala Uppsala.

Flera anser att det är en stor risk för att felaktiga beslut tas när planprocessen går så snabbt. Man anser även att staden ska byggas ut i långsammare takt.

Kommunen uppmanas att tänka över de politiska ambitionerna att städer per definition måste växa. Några menar att det inte får anses vara ett mål i sig att sträva efter tillväxt och att kommunen istället ska sträva efter balans och stabilitet.

Kommunens kommentar

I fyrsparavtalet med staten och Region Uppsala regleras antalet bostäder som ska byggas inom hela avtalsområdet (Bergsbrunna, Sävja, Ultuna, Bäcklösa, Gottsunda). I avtalet ställs också kvalitetskrav på den nya bebyggelsen, till exempel att understödja hållbart resande lokalt och regionalt. Antalet bostäder och arbetsplatser som ska rymmas i FÖP:en är beslutat av kommunfullmäktige.

Uppsala har idag och har under lång tid haft bostadsbrist, vilket gör att det är svårt för många att hitta en bostad, till exempel unga som söker sitt första boende. Ett större utbud gör att fler har möjlighet att komma in på bostadsmarknaden. Mängden bostäder som planeras inom kommunen bygger på prognoser för befolkningstillväxt som tas fram kontinuerligt. Den förväntade tillväxten har justerats något i antagandehandlingen utifrån nya prognoser. Planeringstiden från en idé till en färdig bostad tar många

år och kommunen har ett ansvar att planera för kommande behov av bostäder. Den övergripande planeringen som nu arbetas fram utgör stommen för att byggaktörer framöver ska kunna realisera färdiga bostäder utifrån mer specifika efterfrågeanalyser och behov.

FÖP:en gör det möjligt att bygga ett visst antal bostäder fram till 2050. Detta är en lång tid och svängningar i konjunktur, andra omvärldsfaktorer, faktiskt behov och efterfrågan på bostäder kommer att påverka byggtakten.

Antalet bostäder som planeras i FÖP SÖS är endast en del av de bostäder som behövs totalt inom kommunen och satsningar på såväl stad som landsbygd kommer att genomföras parallellt. Ett samlat grepp kring hela kommunens bebyggelseutveckling kommer ingå i den kommande ÖP:n.

Den nya bebyggelsens täthet är en sammanvägning mellan ambitionerna att skapa en god stad att leva i för fler människor med närhet till service och kollektivtrafik, och att skapa en attraktiv stad med god arkitektur och tillgång till välgestaltade offentliga rum som är ljusa och innehåller en hög grad av grönska. En glesare stad kan komma att ta mer skogs- eller jordbruksmark i anspråk, vilket inte är långsiktigt hållbart.

Både jordbruks- och skogsmark tas i anspråk för ny bebyggelse och motivet till detta är att det möjliggör bebyggelse i mycket goda kollektivtrafiklägen med närhet till ett stort antal arbetsplatser.

En av FÖP SÖS prioriterade målsättningar är att möjliggöra en effektiv detaljplaneprocess som i sin tur möjliggör ansvarsfullt byggande. För att uppnå detta, trots de utmaningar som finns avseende bland annat naturvärden, vattenfrågor och klimatanpassning, behöver utredningar ske på områdesövergripande nivå för att klargöra förutsättningarna innan enskilda detaljplaner behöver hantera dessa frågor.

Pandemins effekter

Flera inkomna yttranden handlar om pandemin. De anser att vi kan förvänta oss fler pandemier i framtiden och därför ser man det som konstigt att kommunen fortsätter att driva detta projekt. Det ses som ytterst olämpligt att kommunen under dessa omständigheter driver igenom planen – utbyggnaden behöver omprövas helt.

Många anser att planerna för de sydöstra stadsdelarna grundas på inaktuella data, eftersom pandemin har förändrat vårt samhälle i grunden. Utbyggnadsplanerna har tagits fram utifrån förutsättningar som gällde för 5–10 år sedan och behöver göras om så att vi inte bygger ett samhälle som ingen längre vill ha.

Det menas att den pågående pandemin kommer att påverka befolkningstillväxten.

En fråga som lyfts är att genom att ta bort naturmiljöer ökar risken för klimatkatastrof och pandemier. Man anser att pandemin har visat hur viktigt det är att vi lämnar mer natur ifred.

Det anses omöjligt att ta korrekta beslut om stadens behov innan man vet någonting om hur tillvaron kommer se ut efter pandemin. Man efterfrågar att nya konsekvensanalyser görs med pandemin i beaktande. Man anser också att det saknas konsekvensanalyser angående kvarstående levnads- och beteendemönster efter pandemin vad gäller människors boendebehov, resvanor, kontorsbehov, pendling och rekreativsvanor. Vidare anses att en ekonomisk kalkyl behövs utifrån pandemins konsekvenser, bortsett det tillfälliga statsbidraget.

Kommunens kommentar

Planeringen för den nya stadsmiljön är generell i sin struktur i detta tidiga skede just för att kunna anpassas till nya förutsättningar efter hand. Utbyggnaden kommer att pågå under lång tid, mycket kommer att hinna hända. Pandemins effekter på den fysiska miljön, exempelvis genom förändrat resande, kommer beaktas närmare i fortsatt planering.

Inledning

Här sammanfattas de synpunkter som rör FÖP:ens inledning såsom hållbar utveckling och planens prioriteringar.

Myndigheter

På detta tema har inga synpunkter inkommit från myndigheter.

Organisationer och föreningar

Flera föreningar och organisationer vill se att fyrsparavtalet med staten omförhandlas och att bebyggelsen sprids ut till fler delar av Uppsala. Vidare uttrycker de ett missnöje med hur medborgardialog och samrådsarbete har bedrivits, bland annat gällande samrådets längd och de digitala mötena.

Centerpartiet tycker att det saknas en tillräckligt tydlig vision för FÖP:en. De är positiva till bättre kommunikationer mellan Uppsala och Stockholm, liksom till ökad integration inom den större arbetsmarknadsregionen. Det är bra att kommunens invånare kan arbeta utanför kommunen, men att detta inte bör vara ambitionen. Kommunens ambition bör istället vara att Uppsala kommun ska kunna erbjuda sina invånare både boende, arbete och en meningsfull vardag. Uppsala ska vara en levande kommun som människor vill åka till, inte en sovstad som människor måste åka från. Detta borde anges i visionen för området.

Centerpartiet menar att det som i planförslaget anges som prioriteringar är alltför allmängiltiga och brett formulerade för att utgöra någon vägledning. De anser att planen behöver resonemang om hur framtida målkonflikter ska hanteras.

Föreningen Sydöstra Uppsala och Nantuna Backe Samfällighetsförening efterfrågar förtydliganden gällande hållbarhetsaspekterna och hur dessa förväntas påverkas av planen. Föreningen Sydöstra Uppsala ställer sig också frågande till vad som händer om avgörande delar i projektet fastnar i tillståndsprövningar, till exempel bron över Fyrisån. Även en utredning av alternativa lokaliseringar för bebyggelsen efterfrågas.

Handelskammaren noterar att ett antal förbättringar och förtydliganden har skett sedan samrådet och att Handelskammaren nu står bakom planens övergripande inriktning och omfattning.

Hågaladens Hostel & Vandrarhem är inte entydigt negativa, men är skeptiska till storskaligheten och ensidigheten i projektet. Vidare efterfrågar de mer flexibilitet i planen samt en större lyhördhet från politiker och tjänstepersoner.

ICA Fastigheter AB är positiva till den föreslagna utvecklingen, att Uppsala kommun tar ett ansvar för bostadsförsörjningen och ambitionen att utveckla en hållbar stadsdel.

Naturskyddsföreningen i Uppsala framför att utvecklingen ska planeras så att klimatmålen kan nå utifrån nuvarande eller garanterad teknik. Minskningar tack vare möjliga innovationer måste vara en bonus, inte en förutsättning för att nå klimatmålen. Naturskyddsföreningen efterfrågar därför noggranna utredningar av nutida och framtida påverkan på naturvärdena, eller en försiktigare planering. Vidare anser de att skogsskövlingen måste kompenseras med tanke på både nutida och framtida utsläpp.

Ramboll efterfrågar en tydligt redovisad klimatbudget som visar vilken magnitud av åtgärder som kommer krävas för att göra de sydöstra stadsdelarna klimatpositiva, och i hur stor utsträckning

utsläppen kommer att behöva kompenseras för. Ramboll är mycket positiva till de höga ambitioner som kommunen har, men ser en risk med att de rätta åtgärderna inte kommer på plats om de identifieras för sent i processen. De vill gärna se klimatfrågan belyst ur ett helhetsperspektiv, om åtgärderna för klimatneutralt byggande ska finansieras av byggherrar och i förlängningen de boende, finns en risk för andra negativa konsekvenser till exempel ur ett ekonomiskt eller socialt perspektiv. I planförslaget, eller HBB:n, saknar Ramboll en redovisning av klimatpåverkan jämfört med ett nollalternativ.

Föreningen Vårda Uppsala föreslår att planförslaget revideras utifrån att området kommer att utgöra en självständig tätort i Uppsala kommun, snarare än att bli en stadsdel i Uppsala stad.

Kommunens kommentar

Kommunen stämmer kontinuerligt av avtalet med staten och regionen, och planerar i dagsläget ingen omförhandling. Avtalet möjliggör utvecklingsambitioner för bebyggelse i de sydöstra stadsdelarna som är i linje med kommunens nu gällande ÖP. Avtalet möjliggör även ett nytt stationsläge och fler tågspår mellan Uppsala och Stockholm.

Hur den demokratiska processen ska gå till i samband med att en FÖP arbetas fram och antas styrs i PBL. Uppsala kommun har följt detta förfarande. I samband med pandemin var det nödvändigt att anpassa samrådsmetoderna och övergå till digitala lösningar istället för fysiska möten. Detta har varit en omställning både för kommunen som arrangör och för medborgarna som deltagare. Deltagandet vid digitala möten och chattillfällen har varit högt. Det har utöver digitala handlingar och digitala möten/chattillfällen funnits möjlighet att hämta utskrivna handlingar lokalt på Sävja biblioteket och Stationsgatan 12, kommunen har annonserat i lokala tidningar och det har funnits möjlighet att lämna in sitt yttrande på fysiskt papper. Utställningstiden förlängdes också med två veckor.

Planens prioriteringar är övergripande mål och innefattar bland annat vikten av att området ska bli en inkluderande, livskraftig och produktiv stadsmiljö. Hur detta ska uppnås, på en övergripande nivå, anges i planeringsinriktningar i tema Näringsliv och arbetsplatser. Mer detaljerade studier görs sedan i detaljplaneskedet.

FÖP:en sätter ramar och ger vägledning till nästa planeringsskede inför prövning. Tillståndsprövningar hanteras i kommande detaljplaner.

Bedömningar av planförslagets inverkan på social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet framgår av HBB:n.

Det kommer krävas ett omfattande nytänk (utveckling) inom bygg- och anläggningssektorn för att begränsa utsläppen, vilket kommunen är angelägen om att stimulera. Till exempel genom dialoger med byggaktörer och krav inom mark- och exploateringsprocessen. Systemet med ett fåtal större parkeringsgarage och friköp av parkeringsplatser, prioritering av gång- och cykeltrafik i kombination med väl utbyggd kollektivtrafik bedöms vara en stark åtgärd för att minska bilinnehavet i stadsdelarna och främja hållbara resor. Dessa åtgärder är inte beroende av framtida teknologi.

HBB:n är kompletterad med tydligare klimatperspektiv i beskrivningen av nollalternativet.

Som kompensation för skogens kolbindande förmåga föreslås åtgärder i form av skydd och nyplantering av skog utanför planområdet, plantering av träd i stadsmiljön, användning av trä (eller annat material som mellanlagrar koldioxid) som dominerande byggnadsmaterial, och/eller investeringar i energiteknik såsom lagring av koldioxid. Användande av biokol är ytterligare en del i stadens strategi för att lagra kol i den framtida klimatpositiva staden. Inför detta arbete har kommunen i samarbete med SLU karterat

skogens kolbindande förmåga, såväl som mängd bunden koldioxid som riskerar att frigöras vid förändrad markanvändning.

Privatpersoner

Det förekommer yttranden från privatpersoner som anser att avtalet med staten är bra, framför allt kopplat till utbyggnaden av Bergsbrunna station och järnvägen. En övervägande majoritet av yttrandena vill dock att avtalet omförhandlas eller rivs upp helt. Några vill att kommunen ska samarbeta med Knivsta kommun och omförhandla avtalet tillsammans.

Flera vill att antalet bostäder i planområdet ska minskas. Vidare anser de att det inte behöver förläggas så många bostäder i de sydöstra stadsdelarna utan att de kan spridas ut i kommunen.

Flera hänvisar till Länsstyrelsens yttrande om att det saknas en mängd tillstånd för den exploatering kommunen planerar. Till exempel Natura 2000-prövning, tillstånd för vattenverksamhet och artskyddsförordningen samt tillstånd för brobygge över Fyrisån.

Många ser positivt på att hållbarhet ges stor plats i FÖP:en och att miljö-, klimat- och hållbarhetsmål lyfts fram som huvudprioriteringar. Andra anser dock att planen har betydande brister och att den ännu inte bäddar för en miljö-, klimat-, och hållbarhetsanpassad stadsutveckling. Flera ifrågasätter om det är möjligt att bygga miljövänligt, hållbart och klimatpositivt med tanke på att den skog och de naturområden som enligt planen ska tas bort är en viktig förutsättning för att nå klimatmål. Skövlandet av naturområden för att kunna bygga bostäder anses strida mot Uppsala kommuns mål om att bli en fossilfri välfärdskommun till 2030 och klimatpositivt till 2050.

Många personer anser att planen inte lever upp till klimat-, miljö- och hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Några menar att kommunen inte har tagit hänsyn till EU:s art- och habitatsdirektiv då byggnationen kommer att få en betydande negativ påverkan på den biologiska mångfalden, och inte heller till den EU-dom från mars 2021 gällande skärpta regler för artskydd.

En del personer ifrågasätter hur Uppsala ska skapa världens första klimatpositiva stadsmiljö då det krävs tekniska lösningar som ännu inte finns. De koldioxidutsläpp som planen bidrar med måste tydligt redovisas. Det finns politiska mål för minskat koldioxidutsläpp och genom att redovisa detta kan medborgarna se hur de följs.

Man anser att för att säkerställa planförslagets skrivningar om ”... en stadsmiljö som är resurseffektiv och klimatpositiv ...” bör det skrivas in att minst 90 procent av alla nya bostäder utformas så att de konstrueras av trämaterial, förutom i grund och källarvåning.

Några privatpersoner anser att kompensationsåtgärder i nuvarande skala och utbredning inte kommer att kunna fylla de ekologiska kvaliteterna som naturen berikar ekosystemen med. Därför föreslår de ett minskat fokus på kompensation och istället mer på regeneration, återanvändning och mångfunktionalitet.

Några personer efterfrågar en framtidsanalys där kommunen undersöker hur samhället och livsstilen kommer att se ut i framtiden, med underlag i klimat- och hållbarhetsrapporter, och att utbyggnadsplanerna revideras utifrån dessa nya förutsättningar.

Kommunens kommentar

Kommunen stämmer kontinuerligt av avtalet med staten och regionen, och planerar i dagsläget ingen omförhandling. Avtalet möjliggör utvecklingsambitioner gällande den fysiska planeringen som kommunen haft länge och är i linje med kommunens ÖP.

Det pågår utvecklingsprojekt i flera delar av Uppsala och de bostäder som planeras i de sydöstra stadsdelarna fyller en del av kommunens bostadsbehov. Genomförandet av planerna kommer pågå under lång tid och ske i etapper samtidigt som andra utvecklingsprojekt pågår i andra delar av Uppsala. Ett samlat grepp kring hela kommunens bebyggelseutveckling kommer ingå i den kommande kommuntäckande ÖP:n.

I Uppsala län ska det regionala utvecklingsarbetet, utöver att koppla mot nationell och europeisk nivå, även säkerställa en utveckling i linje med Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Planens prioriteringar har arbetats fram utifrån dessa mål och de långtgående krav på hållbarhet som ställs i avtalet med staten. Prioriteringarna utgör sedan ett ramverk för den fortsatta planeringen och konkretiseras i mål och planeringsinriktningar i planens olika teman. Den högt ställda hållbarhetsambitionen kommer att kräva fortsatt arbete i kommande skeden och processer. Parallellt med fördjupningen pågår därför, bland annat, ett utvecklingsprojekt för att hitta ett nytt samlat och integrerat system för försörjning av värme, vatten, avfall, avlopp med mera. Detta ska ingå i ett kretsloppssystem som på ett bättre sätt hushållar med resurser och bidrar tillförutsättningarna för ett klimatpositivt Uppsala.

Planens utbyggnadstid är lång och arter kan både tillkomma och försvinna från såväl skydds- och rödlista som planområdet. Planen har utgått från idag kända förekomster av skyddade arter och i planeringsinriktningarna beskrivit hänsyns krav till skyddade, prioriterade och rödlistade arter, vilka går längre än vad lagen anvisar. I respektive detaljplan prövar tillsynsmyndigheten påverkan på skyddade arter och ställer krav på skyddsåtgärder.

I FÖP:en anges inriktningen för planeringen och avvägningar mellan olika allmänna intressen, till exempel mellan bostadsförsörjning och natur- och kulturvärden. Kommunen utreder och fastställer förutsättningarna för markanvändning i större detalj i kommande detaljplanering. Det är också i de senare skedena, i samband med detaljplaneringen, som till exempel Natura 2000-prövning kan genomföras.

Mark- och vattenanvändning

Mark- och vattenanvändning är planens huvudkapitel. Här samlas inledningsvis synpunkter som rör helheten, såsom själva utgångspunkten för utbyggnaden – det vill säga ÖP:n – men även innehållet i plankartan, utbredning, omfattning med mera.

Myndigheter

Knivsta kommun

Intill naturreservatet Lunsen planeras i huvudsak flerbostadshus med hög exploatering. För att skapa en inbjudande och respektfull övergång mellan den nya bebyggelsen och rekreationsområdet anser vi att det är fördelaktigt med en lägre bebyggelse intill naturen, i synnerhet när en del av området är utpekad som ett utredningsområde inför Natura 2000-prövning.

I planförslaget saknas ett grönt rörelsestråk mellan det tänkta stationsläget och utbredningsområdet Nysala. Ett grönt rörelsestråk kan med fördel läggas till i plankartan.

Kommunens kommentar

Antagandehandlingen är kompletterad med en planeringsinriktning som beskriver att ny bebyggelse ska anpassas i skala i anslutning till naturreservatet Lunsen och kulturlandskap.

Ett grönt rörelsestråk är tillagt från den sammanhängande bebyggelsen vid stationsläget mot utredningsområdet Nysala.

Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU)

Generellt sett ser SLU återigen vissa tveksamheter som gäller den höga exploateringsgrad som föreslås för planområdet, samt det faktum att alldeles för hög andel av ytan för kommande exploateringar utgörs av produktiv åkermark. SLU hänvisar till 3 kapitlet 4 § MB, där jordbrukets betydelse och vilken hänsyn som bör tas till åkermark vid bebyggelse beskrivs: "Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk."

Kommunens kommentar

I ÖP 2016 för Uppsala kommun: Del B Riksintressen klargör kommunen sin avvägning gällande ianspråktagande av jordbruksmark. Ett av ställningstagandena innebär att ianspråktagandet av jordbruksmark ska minimeras.

I ÖP 2016 och i FÖP:en har analyser och avvägningar skett på en överordnad nivå som resulterat i ställningstagandet att delar av berörd jordbruksmark kan exploateras med hänvisning till väsentliga samhällsintressen och platsernas lägesegenskaper. Det väsentliga samhällsintresset utgörs inom FÖP-området av att bostadsbebyggelse i mycket goda kollektivtrafiklägen möjliggörs i och med utbyggnaden till fyrspar och anläggandet av ett nytt stationsläge. Hur denna avvägning har skett redogörs mer ingående i samrådsredogörelsen som ingår i utställningshandlingen.

I HBB:n till utställningshandlingen angavs felaktigt att cirka 200 hektar jordbruksmark tas i anspråk. Den korrekta siffran är cirka 100 hektar. En korrigering är gjord i HBB:n till antagandehandlingen.

Statens fastighetsverk (SFV)

En bättre tydlighet om hur mycket åkermark som tas i anspråk bör förmedlas i planen. Verksamhetsområdet intill E4 kommer också att påverka Linnés Hammarby. SFV föreslår att området med kretsloppscentral och verksamheter läggs närmare järnvägen och på ett sätt så att den kulturhistoriskt värdefulla vyn inte blir påverkad.

Kommunens kommentar

I HBB:n till utställningshandlingen angavs felaktigt att cirka 200 hektar jordbruksmark tas i anspråk. Den korrekta siffran är cirka 100 hektar. En korrigering är gjord i HBB:n till antagandehandlingen.

Antagandehandlingen är under tema Kulturarv och kulturmiljö kompletterad med planeringsinriktningar som beskriver hur de kulturhistoriska värdena i riksintresset för kulturmiljö (Långhundraleden) ska beaktas vid planering av verksamhetsområde och anslutning mot E4:an samt hur särskild hänsyn ska tas till den sammantagna påverkan på riksintresset. Det har även tillkommit en planeringsinriktning som gör gällande att ny bebyggelse ska utformas på ett sätt som undviker negativ påverkan på vyer och siktlinjer från Linnés Hammarby.

Organisationer och föreningar

Flera föreningar och organisationer har yttrat sig gällande bebyggelse av jordbruksmark. Dessa påtalar att det är viktigt att jordbruks- och betesmarkerna inte bebyggs med hus, anläggningar, gator och heller inte används som dagvattenytor. Jordbruks- och betesmarkerna är ändliga resurser och är nödvändig för att jordbrukare och hästgårdar ska kunna bedriva sin verksamhet. Vidare anses att kommunen inte på ett tillfredställande sätt har utrett alternativa marker, istället för jordbruksmark för byggande och att planen inte utgör ett tillräckligt väsentligt samhällsintresse för att motivera byggande av jordbruksmark.

Svenska orienteringsförbundet anser att kommunen hellre bör bygga på odlingsmark än i skogsområden som är intressanta för rekreation och friluftsliv.

Centerpartiet vill att begreppet stadsdel definieras, förtydligas och genomgående används på samma sätt genom hela handlingen. Vidare anser de att en större buffertzona behövs mellan Stordammen och ny bebyggelse och att kommunen bör hitta alternativ till bron genom Årike Fyris oavsett om de sydöstra stadsdelarna ska hysa 5 000 eller 25 000 nya bostäder.

Bostadsrättsföreningen Lunsen Nr 1 vill inte att vägar eller gång- och cykelvägar till de nya bostadsområden går genom deras bostadsområden och att den belysta skogsstigen som går från Blekingevägen till Stordammens skola, Sävja kulturcentrum och Sävja idrottsplats måste förbli fredad från all trafik och behålla sin karaktär av skogsväg för gående och cyklister. Föreningen tycker också att det måste lämnas en större buffertzona med skog, åtminstone två trädlängders bredd, mellan nybyggda områden och deras förening för att kunna bevara den naturnära tallskogskänslan.

Bostadsrättsföreningen Skogsblomman motsätter sig den exploateringsgrad, antal våningar såväl som täthet, som FÖP:en föreslår längs med föreningens fastighet (Sävja 52:1) mot väg 255 och Skåneresan.

Hågadalens Hostel & Vandrarhem anser att de nordliga delarna av Lunsen alldeles utanför reservatsgränsen inte bör byggas, att buffertzonen mot naturreservatet är för liten och att Stordammen inte bör omgärdas av bebyggelse. De menar att det är bättre att bygga på åkermarken, i synnerhet som åkermark i stor omfattning tagits ur bruk och mycket jordbruksmark ligger i träda.

Markägargruppen har lämnat ett alternativt förslag på hur bebyggelsen kan placeras. De föreslår att ett område söder om Danmarksslätten, mellan E4:an och järnvägen, ner till norra Alsike bebyggs. Där menar gruppen att 7 500 bostäder från Knivsta kan placeras, tillsammans med 10–12 000 från liggande förslag. Med en kombination av kommunens och Markägargruppens förslag kan enligt gruppens mening kommunens förslag vara kvar, men exploateringen sänkas till ungefär samma som i stadsdelen Sävja.

Sunnersta Egnahemsförening föreslår att Sävjaområdet med omgivningar bebyggs som en verklig trädgårdsstad med 5 000 marknära låga bostadshus. Utbyggnad och förtätning bör ske så att Södra och Norra Sävjas nuvarande byggnation omges av en mjuk övergång på cirka 100 meter med samma bygghöjd och täthet som i dagsläget. 150 meter skogsområde avsätts mot norra Lunsen-gränsen som buffertzona in mot det skogiga naturreservatsområdet. På resterande markområde (50 meter) byggs genomfartsvägen "Lunsenvägen". Väster om väg 255, mellan Vilan/Nåntuna och Knivsta kommungräns byggs 5 000 villor och radhus. Ingen produktiv åkermark föreslås få användas vid utbyggnad, annat än för det parallella fyrspåret.

Boende i kvarteret Harkranken, Lapplandsresan, menar att omfattningen av byggnationen tangerar befintliga naturvärden och kulturhistoriska minnesmärken på ett oacceptabelt sätt.

Kommunens kommentar

Kommunens ställningstagande om att ta jordbruksmark i anspråk gjordes i ÖP 2016 med motivet att det är ett viktigt samhällsintresse och att det möjliggör bebyggelse i mycket goda kollektivtrafiklägen i anslutning till en ny station vid fyrspåret.

Det har kommit in ett flertal förslag som föreslår att bebyggelse placeras till större del i skog eller till större del på jordbruksmark, att områden som används för rekreation och friluftsliv ska lämnas orörda, att området ska utökas för att rymma samma antal bostäder men med mindre täthet eller tvärtom bli tätare för att kunna lämna mer mark orörd. Kommunen har beaktat dessa yttranden, men bedömningen att bebyggelse på jordbruksmark endast ska tillåtas i goda kollektivtrafiklägen och att en relativt tätare stad (inte endast småhus) planeras för att effektivt nyttja mark som tas i anspråk kvarstår. Tack vare det nära läget till naturreservatet Lunsen kommer det även i framtiden finnas goda möjligheter till rörelse och rekreation i natur, såsom exempelvis orientering. Vägar och entréer till närmaturen ska vara tydliga och det ska finnas gröna rörelsestråk som kopplar samman naturområden och parker. Tre gröna kilar och ett större spridningsstråk sträcker sig i nord-sydlig riktning från Lunsen genom stadsmiljön. Målsättningen är att naturen i de gröna kilarna ska bevaras. Kompensationsåtgärder för naturvärden, klimatpåverkan och friluftsliv samt förstärkningsåtgärder för natur kommer utredas vidare.

Ny bebyggelse i anslutning till befintlig bebyggelse, naturreservatet Lunsen och omgivande kulturlandskap ska anpassas i skala. På många platser är det planerat för grönska/naturmark i gränsen mellan ny och befintlig bebyggelse, planering av utbredning sker vid detaljplanering.

Målet är generellt att binda samman ny och befintlig bebyggelse med gång- och cykelstråk för att skapa en integrerad stad.

Flera gröna rörelsestråk är tillagt till för att möta yttranden från personer med god lokalkännedom, bland annat mellan Blekingevägen, Stordammens skola och Stordammen samt längs Hemslöjdsvägen.

Buffertzonen mot naturreservat och Natura 2000-område Lunsen är utökat och redovisas i plankartan genom att skraffering på grönyta har utgått och nu endast gäller yta för bebyggelse. Utbredning av bebyggelse som gränsar mot Lunsen kommer att avgöras inom prövning mot Natura 2000-skyddet.

I samrådsskedet gjordes en justering av grönytorna i anslutning till Stordammen då Stordammstråket breddades och anpassades för att fungera som spridningssamband för bland annat större vattensalamander. Någon ytterligare justering är inte gjord efter utställningen.

Placering av bron över Fyriskan avgörs inte inom FÖP:en, planen möjliggör däremot brolägen genom ett markreservat. Vidare utredning om brons placering och utformning sker inom detaljplan för kapacitetsstark kollektivtrafik.

Användningen av begreppet stadsdel har setts över i antagandehandlingen så att det används på ett konsekvent sätt.

Placeringen av verksamhetsområdet bygger på att vissa verksamheter inte bör placeras i direkt anslutning till bostadsbebyggelse på grund av exempelvis risker eller olägenheter, såsom lukt eller stora mängder tung trafik.

Privatpersoner

Vissa anser att jordbruksmarken i området inte borde bebyggas då den bördiga marken i Uppsala är viktig för nutida och framtida livsmedelsproduktion och föreslår kommunen att hellre bygga på skogsmark. Andra menar tvärtom att det borde byggas på jordbruksmark för att på så sätt kunna bevara skogs- och naturområdena i större utsträckning. Flera anser att såväl skogs- som jordbruksmarker borde lämnas intakta i området och att kommunen måste utreda alternativa marker i enlighet med det som står i MB. Många privatpersoner har även gett egna förslag på alternativa områden att bygga i.

Inom planområdet efterfrågar några personer att bebyggelsen koncentreras kring tågstationen och att mer av bebyggelsen läggs öster om järnvägen. Någon anser att kommunen bör sprida bebyggelsen till Pustnäs/Lugnet medan andra anser att området helt borde uteslutas ur planerna. Många anser att det inte bör byggas längs väg 255, bland annat för att den är en omledningsväg för E4:an, vilket innebär hälsorisker med buller och trafiksäkerhet och att grönstråken i nära anslutning används flitigt av boende.

Flera privatpersoner vill att kommunen inkluderar och arbetar vidare på "Dansikeförslaget" från Markägargruppen.

Det efterfrågas att ytor för fördröjning av dagvatten noga bör avvägas då det man anser att de tar mycket jordbruksmark i anspråk. Vidare önskas en plan för hur marken vid behov kan återtas för allmän jordbruksproduktion.

Betesmark, rasthagar och paddock har en påverkan genom dess näringsläckage (gödsel) och det anses därför att kommunen måste fundera på om det ens är möjligt med denna koncentration av hästar på ett förhållandevis begränsat område.

Det efterfrågas mer konkreta beskrivningar av verksamhetsområdet öster om järnvägsspåren. Vissa anser att verksamhetsområdet är ocentralt och det inte bör bebyggas då det ökar avstånden och trafiken och det finns risk att handeln hamnar där istället för närmare där folk bor.

Det önskas att dialog med markägare säkerställs där planer görs på deras mark.

Det efterfrågas utpekade ytor för annat än fotboll och skogspromenader.

Förtydligande kring vad kriterierna för försiktig komplettering innebär och vad garantierna är för att det faktiskt blir en sådan typ av bebyggelse efterfrågas.

Kommunens kommentar

Kommunens ställningstagande att ta jordbruksmark i anspråk i ÖP 2016 motiveras av att det är ett viktigt samhällsintresse som möjliggör bebyggelse i mycket goda kollektivtrafiklägen i anslutning till en ny station vid fyrspåret.

Det har kommit in ett flertal förslag om att bebyggelse till större del ska placeras i skog eller på jordbruksmark, att området ska utökas för att rymma samma antal bostäder men med lägre täthet eller tvärtom bli tätare för att kunna lämna mer mark orörd. Kommunen har beaktat dessa yttranden, men bedömningen att bebyggelse på jordbruksmark endast ska tillåtas i goda kollektivtrafiklägen och att en relativt tätare stad (inte endast småhus) planeras för att effektivt nyttja mark som tas i anspråk kvarstår.

Mellan utställning och antagande av FÖP:en har en sammanslagning av två kategorier som beskriver bebyggelse skett i plankartan för att öppna upp möjligheterna inom detaljplaneringen och den demokratiska prövningsprocess som kommer att ske där. Handlingen har kompletterats med planeringsinriktningar som beskriver att ny bebyggelse ska anpassas i skala när den gränsar mot befintlig bebyggelse och naturmark/naturreservat. På många platser är det planerat för grönska/naturmark i gränsen mellan ny och befintlig bebyggelse, där planering av utbredning sker vid detaljplaneringen. Målet är generellt att binda samman ny och befintlig bebyggelse med gång- och cykelstråk för att skapa en integrerad stad, exakta sträckningar utreds i senare skeden.

Flera gröna rörelsestråk har lagts till efter yttranden från personer med god lokalkännedom, bland annat mellan Blekingevägen, Stordammens skola och Stordammen samt längs Hemslöjdsvägen. Utformningen av respektive stråk beslutas i senare planeringsskeden. Buffertzonen mot naturreservat och Natura 2000-område Lunsen är utökad på så sätt att skraffering på grönyta har utgått och nu endast gäller yta för bebyggelse. Utbredning av bebyggelse som gränsar mot Lunsen kommer att avgöras inom prövning mot Natura 2000-skyddet.

En utredning som bland annat har till syfte att beräkna storlek och lokalisera ytor för dagvatten- och skyfallshantering kommer göras på övergripande nivå för att säkerställa lämplig placering av ytor för hantering av vatten. Att ytorna i flera fall ligger på jordbruksmark beror bland annat på områdets topografi och närhet till Sävjaån/Fyrisån dit vattnet slutligen leds.

Kommunens ställningstagande är att en ombyggnad av vägen till stadsgata är möjlig avseende trafiksäkerhet och hälsa. Hur exempelvis gränsvärden för buller och luftkvalité säkerställs prövas i detaljplaneskedet. För befintlig bebyggelse som hamnar ”bakom” ny bebyggelse kan bullernivåerna bli lägre än de är i dagsläget. Grönområden längs med vägen kommer att minska men det anläggs samtidigt en ny stadsdelspark och handlingen är kompletterad med ytterligare gröna rörelsestråk efter utställningen.

De olika kategorierna i plankartan som visar mark- och vattenanvändning ger en beskrivning till kommande detaljplanering om inriktning för området. Det som avses i kategorin försiktig komplettering av bostadsbebyggelse är att tillskott av enskilda bostadshus på större tomter tillåts så länge ekologiska samband inte bryts. Kompletteringarna ska även göras med hänsyn till landskapsbilden, kulturmiljön och med god form-, färg- och materialverkan.

Dialog med medborgare, markägare och verksamma inom kommunen är en viktig del i den fortsatta planeringen.

En del av Uppsala och huvudstadsregionen

Här presenteras och besvaras de synpunkter som inkommit och som berör projektets koppling till hela Uppsala och till de befintliga stadsdelarnas bebyggelse.

Myndigheter

På detta tema har inga synpunkter inkommit från myndigheter.

Organisationer och föreningar

Flera organisationer och föreningar lyfter att det är viktigt att kommunen implementerar, lyssnar till och tydligt besvarar deras synpunkter. Det upplevs som att detta inte gjorts i tillräckligt hög utsträckning under hela processen. Vidare tycker flera att planen bör skjutas upp och bli en fråga till valet 2022, dels på grund av att pandemin har försvårat den demokratiska delaktigheten, dels för att informationen om den planerade utvecklingen upplevs ha varit bristfällig under valet 2018.

Ytterligare en återkommande synpunkt som lyfts av flera föreningar och organisationer är att den föreslagna planen försämrar för de som redan bor i området. Kopplat till detta pekar man på vikten av att den befintliga identiteten bevaras och att det nya integreras med denna. Det upplevs även som om för lite hänsyn tas till befintliga bostäder och deras närliggande natur. Föreningen Sydöstra Uppsala efterfrågar en analys av hur livskvalitén för dagens, och även framtida, boende förändras. Föreningen lyfter att utbyggnaden av 21 500 bostäder, nästan enbart höghus i stadsmiljö, kommer att innebära en intensiv byggarbetsplats i området med trafikproblem och allt vad det innebär med trafikköer, sprängningar, buller och försämrad luftkvalité under de närmaste 30 åren.

Boende i kvarteret Harkranken, Lapplandsresan, motsätter sig uppförande av bostadsområden på det sätt som beskrivs i FÖP:en, med oro för att det ska utvecklas till problemområden. Boende i kvarteret Harkranken, Lapplandsresan, tycker att förslaget inte respekterar de boendes syn på föreslagna förändringar och gör intrång i områdets karaktär. Detta gäller bland annat omvandlingen av väg 255 till stadsgata, längs vilken 5-våningshus ska uppföras för att bidra med bullerreducerande effekter. De ser inget behov av en stadsgata mitt ute på landet, det ändrar områdets karaktär alltför mycket, istället tycker de att omfattningen av byggnationen bör minskas så att trafikintensiteten i vägnätet kan minska.

Bostadsrättsföreningen Skogsblomman menar att föreningen blir negativt drabbad och att deras fastighet och livsmiljö kommer att inramas på två sidor av en tät, 8-våningar hög struktur. De tycker inte det är rimligt att en enskild förening ska drabbas på det sättet och de kräver att den föreslagna exploateringen anpassas efter befintlig byggnation och de förutsättningar som råder på platsen.

Föreningen Sydöstra Uppsala menar att kommunen arbetat med genomförande av projektet redan innan FÖP:en lades fram till samråd och även under utställningstiden. Mot bakgrund av att kommunen tidigare försökt få till en detaljplan angående väg 255 och att de bestämmande politikerna inte tar hänsyn till deras åsikter, menar föreningen att kommunens trovärdighet kan ifrågasättas. Föreningen tar upp tre punkter som de menar inte kan ha skett slumpmässigt:

- Redan år 2016 har en stor del av skogen i södra Sävja gallrats. Området motsvarar cirkeln "Centrala Sävja" på översiktskartan om utbyggnadsetapper på sidan 121 i utställningsversionen av FÖP:en. Genom detta område ska spårvagnen och det "kapacitetsstarka kollektivtrafikled" sträcka sig. Idag kan man se husen från skogsvägen vilket man inte kunde innan gallringen.

- Bara två år efter, alltså i den torra sommaren 2018, har naturvärdesinventeringen resulterat i att bedöma områdets biotopkvalité som "påtagligt naturvärde klass 3" – jämför med figur 3 på sidan 10 i <https://bygg.uppsala.se/contentassets/f07108ca6de04b8f8420c3129eb51820/fordjupning-inkl-artinventering-sydostra-staden.pdf>. Föreningen ifrågasätter denna inventering mot bakgrund av tidigare gallring, att det var en torr sommar och att skyddade arter (fladdermöss, grodor) saknas i artinventeringen.
- Det sker fortfarande mindre gallringar i skogen i utbyggnadsetapper "Södra Sävja" och "Norra Lunsen". Varför väntar kommunen inte med detta tills FÖP:en är antagen och detaljplaner finns på plats? En förstörd biotop är förstörd.

Uppsala södra moderatförening föreslår en omstart för FÖP:en och att nuvarande invånare ges större möjlighet till delaktighet.

Kommunens kommentar

Hur den demokratiska processen ska gå till i samband med att en FÖP arbetas fram och antas styrs i PBL och detta förfarande har Uppsala kommun följt. I samband med pandemin så var det nödvändigt för projektet att anpassa metoderna och övergå till digitala lösningar istället för fysiska möten. Detta har varit en omställning både för kommunen som arrangör och för medborgarna som deltagare. Deltagandet vid digitala möten och chattillfällen har varit högt. Det har utöver digitala handlingar och digitala möten/chattillfällen funnits möjlighet att hämta utskrivna handlingar lokalt på Sävja biblioteket och Stationsgatan 12, det har annonserats i lokala tidningar och det har funnits möjlighet att lämna in sitt yttrande på fysiskt papper. Utställningstiden förlängdes också med två veckor.

Bergsbrunna finns utpekad som en stadsnod och de sydöstra stadsdelarna som ett större utvecklingsområde i ÖP:n från 2016. I samband med att fyrsårsavtalet slöts med staten och Region Uppsala, beslutade kommunfullmäktige om ett högre antal bostäder än det som angavs i ÖP 2016. I ÖP 2016 bedömdes att området skulle kunna innehålla minst 10 000 nya bostäder.

Under utställningen av FÖP SÖS kom det in ett stort antal yttranden från privatpersoner, föreningar, organisationer och myndigheter. Kommunen har hanterat samtliga yttranden och sedan sammanställt dem i detta särskilda utlåtande. Det har också gjorts en avvägning för varje enskild synpunkt om den har kunnat föranleda någon justering till antagandehandling. De förändringar som har gjorts mellan utställningshandling och antagandehandling är framförallt i form av förtydliganden och anpassningar till lokala förhållanden. En sammanställning av de större justeringar som har gjorts finns i kapitlet Sammanställning av kommunens förslag till ändringar efter utställning.

En återkommande synpunkt har varit att ny stadsbebyggelse eller en stadsgata (väg 255) inte passar in i området och att det försämrar tillgången till natur för de som bor i området idag. I antagandehandlingen har plankartan förenklats genom att två kategorier ("huvudsakligen bostadsbebyggelse och erforderlig offentlig service" och "huvudsakligen småhus och offentlig service") har slagits ihop. Detta möjliggör en större lokal anpassning i detaljplaneskedet. I anslutning till befintliga bostäder vid korsningen väg 255 och trafikboulevarden har plankartan kompletterats med en grönyta. Det har också tillkommit planeringsinriktningar för att tydliggöra att bebyggelse ska anpassas i skala när den gränsar mot befintlig bebyggelse, naturreservatet Lunsen eller omgivande kulturlandskap.

Närheten till natur är idag mycket god inom området, men ny bebyggelse innebär att avståndet kan komma att öka för en del boende i området. Mellan samråd och utställning gjordes det en anpassning av plankartan där fler gröna stråk kopplar befintlig bebyggelse mot framförallt Lunsen. Till

antagandehandlingen har ytterligare gröna rörelsestråk lagts till för att tillgängliggöra kopplingar till större naturområden.

Kommunens målsättning med bebyggelsen inom planområdet är att bidra till att Uppsala blir en blandad och väl integrerad stad. Detta ska uppnås genom att kollektivtrafikstråket binder ihop mot stadsdelar på andra sidan ån och att det inom planområdet ska bli blandade bebyggelse typer (både småhus och flerbostadshus inom varje kvarter) och blandade upplåtelseformer (hyresrätter inom olika prissegment, äganderätter och andra alternativa boendeformer).

Utbyggnaden kommer att ske över lång tid och det kan vid olika tidpunkter ge upphov till störningar för boende och verksamma inom befintlig bebyggelse i olika delar av området. Genom god planering och förebyggande arbete kan dessa störningar minskas.

Genomförda och pågående gallringar utgör en del av kommunens ordinarie skogsförvaltning och saknar koppling till planens genomförande. Naturvärdesinventeringen har genomförts enligt svensk standard för naturvärdesinventering, NVI (SS 199 000:2014 och SIS-TR 199 001:2014) på förstudie- och fältnivå med tillägg av detaljerad redovisning av artförekomst samt fördjupad artinventering av större vattensalamander. Tillägget detaljerad redovisning av artförekomst innebär att förekomster av naturvårdsarter redovisas på karta och i en detaljerad tabell. Redovisning av artförekomst gäller både tidigare inrapporterade artfynd och fynd som observerats under fältbesök, inklusive fladdermöss och groddjur. Inventering enligt svensk standard säkerställer att dokumentation sker av kontinuerliga naturvärden oberoende av rådande förutsättningar såsom väder och dessutom inkluderas äldre rapporterade fynd. Eftersök av groddjur genomfördes i maj månad 2018, det vill säga före den torra sommaren. Resultatet bekräftas även av den fördjupade artinventeringen som genomfördes 2019. Båda inkluderar groddjur. Utöver detta har en riktad fladdermusinventering genomförts sommaren 2021 och även en kartläggning av livsmiljöer för större vattensalamander hösten 2020.

Privatpersoner

Många anser att planen förstör karaktären och känslan av området, från en lugn, naturnära, idyllisk, trivsamt och lantlig boendemiljö av småstadskaraktär till en stadsmiljö av storstadskaraktär. Att bo i en stadsmiljö med hög och tät bebyggelse, ett kulturellt och kommersiellt utbud och ett pulserande stadsliv är inte önskvärt. Anledningar till att många flyttat till området är att bo nära naturen, med gångavstånd till Lunsen och samtidigt ha cykelavstånd in till Uppsala centrum och att det är barnvänligt och tryggt.

Det framhålls att småskaligheten, de låga byggnaderna och naturen måste finnas kvar. Flera vill att bystrukturen i Sävja, Bergsbrunna, Nántuna och Vilan med de värdefulla avskiljande natur och landskapselementen emellan dessa bevaras. Stadsmiljö och högtrafikerade gator önskas därför separeras från det befintliga bostadsområdet med minst 1–2 kilometer för att på bästa sätt bevara den nuvarande strukturen och känslan.

Det hävdas att många människor söker sig bort från stadslivet och att det som planen erbjuder inte kommer att vara attraktivt för framtida invånare. Även dessa kommer att söka sig till sådana kvaliteter som finns i området idag.

Området ses vare sig som attraktivt eller fördelaktigt att bygga i då det anses ligga långt från centrum.

Flera är skeptiska mot projektet utifrån att de tycker att det snarare skulle gynna Stockholm, och Stockholms pendlare befolkning, än Uppsala. En motivering önskas från kommunen kring hur projektet bedöms gynna Uppsala som stad. Det önskas att pengarna istället satsas på att förenkla och möjliggöra företagande i Uppsala och inte att försöka få fler pendlare.

Det önskas att stationen benämns Uppsala södra istället för Bergsbrunna då platsen för den nya stationen kommer ligga en dryg kilometer bort från platsen för gamla Bergsbrunna station.

Det upplevs som att politiker inte har tagit tillräcklig hänsyn till de boende i området och deras bästa utan fokus har lagts på att locka nya invånare. Planen anses inte vara tillräckligt genomarbetad för att kunna balansera intressen hos befintliga boende och behovet av nya bostäder.

Det anses att utbyggnaden riskerar att skapa segregation och motsättningar mellan olika stadsdelar. Det uttrycks en oro för att sammanknytning av Gottsunda och Sävja kommer resultera i ökade oroligheter och kriminalitet och i yttranden hävdas att detta tidigare var ett problem som förbättrats efter att kommunikationerna mellan de två områdena glesades ut. Det anses att möjligheten att resa till Gottsunda inte skulle väga upp allt som förloras i samband med utbyggnaden till exempel en lugn och trygg miljö, närhet och tillgång till natur och en genomtänkt bebyggelse med naturområden som avskiljer olika bebyggelser.

Det anses att människor mer eller mindre kommer tvingas flytta till de sydöstra stadsdelarna då det endast är här det kommer att byggas och finnas ett tillräckligt stort utbud av bostäder. Vidare anses att området riskerar att bli oattraktivt för vissa och direkt svårt för andra att bo i. Därmed ses en risk med att området kommer att få en homogen befolkningssammansättning.

Det anses att informationen till boende i området om projektet har varit undermålig. En tillräcklig medborgardialog har saknats enligt många, både när beslutet om utbyggnad av de sydöstra stadsdelarna togs år 2018 och under samrådsprocessen. Många anser även att pandemin har inskränkt på medborgarnas mötesfrihet och konsekvenserna har blivit att yttrandefriheten begränsats. De som inte har kunnat ta del av kommunens information via internet och/eller vara med på digitala möten har hamnat utanför. Därtill anser många att samrådstiden har varit för kort, trots den förlängda tiden, och att den borde förlängts ytterligare. Dessutom anses det att varken tjänstemän eller politiker ger ordentliga och konkreta svar i de forum man blivit hänvisad till.

Vidare tycker flera att förslaget som presenteras i utställningshandlingen inte skiljer sig särskilt mycket från samrådsförslaget. Det uttryckts därmed en oro för att det i processen tagits lättvindigt på yttrandena och protesterna som inkommit, bland annat angående projektets storlek, antalet bostäder, dess inverkan på naturen och människorna som redan bor i området. Det finns en stark känsla av att kommunen inte bryr sig om vad de boende tycker.

Många har yttrat sig om att ett beslut om planen borde tas först efter valet 2022, alternativt efter pandemin, så att Uppsalas invånare kan rösta om utbyggnaden.

Kommunens kommentar

Till stora delar möjliggör FÖP:en för att den tillkommande bebyggelsen kan ha en liknande skala som bebyggelsen har i Sävja idag. Det möjliggörs en blandning av småhus (villor, parhus, radhus) och flerbostadshus i upp till fem våningar. Det planeras för rymliga gaturum som möjliggör god tillgång på ljus och grönska. Längs kollektivtrafikboulevarden och i anslutning till det nya stationsläget kan bebyggelsen tillåtas vara högre eftersom det är här de mest attraktiva lägena för stations-/hållplatsnära arbetsplatser och bostäder finns. De mer centrala områdena kan få mer centrumkaraktär eftersom det kommer röra sig fler människor och finnas mer handel och verksamheter. Området i stort planeras få sin karaktär av byggnader i trä, en variation i husens skala, grönska i gaturum och på gårdar samt liten mängd trafik närmast bostäderna.

En återkommande synpunkt har varit att ny stadsbebyggelse inte passar in i området och att det försämrar tillgången till natur för de som bor i området idag. I antagandehandlingen har plankartan förenklats genom att två kategorier ("huvudsakligen bostadsbebyggelse och erforderlig offentlig service")

och "huvudsakligen småhus och offentlig service") har slagits ihop. Detta möjliggör en större lokal anpassning i detaljplaneskedet. Det har också tillkommit planeringsinriktningar som beskriver att bebyggelse ska anpassas i skala när den gränsar mot befintlig bebyggelse, naturreservatet Lunsen eller kulturlandskap. Närheten till natur är idag mycket god inom området, men ny bebyggelse innebär att avståndet kommer öka för många. Mellan samråd och utställning gjordes det en anpassning av plankartan där fler gröna stråk kopplar befintlig bebyggelse mot framförallt Lunsen. Till antagandehandlingen har ytterligare gröna rörelsestråk lagts till.

Kommunen har parallellt med planen tagit fram en integrerad barnkonsekvensanalys och justeringar har kontinuerligt gjorts i handlingen för att tillgodose barns behov. Till antagandehandling har barnkonsekvensbeskrivningen också kompletterats med ett stycke som beskriver hur barn som bor i befintlig bebyggelse påverkas. Detta arbete kommer att följas upp i fortsatt planering.

Det är en stor mängd bostäder som det planeras för i FÖP:en och hela södra Uppsala men utbyggnaden kommer ske över lång tid och motsvarar endast en del av den väntade befolkningsökningen inom kommunen. Kommunens målsättning med bebyggelsen inom planområdet är att skapa en blandad och väl integrerad stad för att minska risken att särskilt utsatta områden skapas. Detta ska framförallt uppnås genom blandade bebyggelsetyper (både småhus och flerbostadshus inom varje kvarter) och blandade upplåtelseformer (hyresrätter inom olika prissegment, äganderätter och andra alternativa boendeformer).

Att stärka tryggheten är ett av Uppsala kommuns mest framträdande mål. I Uppsala eftersträvas en välintegrerad stad och kommun där olika delar kopplas samman. Planområdet får i och med den kapacitetsstarka kollektivtrafiken och en gång- och cykelkoppling över Fyrisån en starkare integration med övriga Uppsala stad och gynnar därför inte enbart pendling mot Stockholm utan också rörelse inom staden. Det skapas förbättrade kommunikationer för sydvästra delen av Uppsala till ett framtida stationsläge och därigenom en mer välintegrerad arbetsmarknadsregion. Samtidigt skapar den förbättrade kommunikationer från sydöstra delen av staden till stora student- och arbetsplatsmålplatser som exempelvis SLU samt Gottsunda. I ena delen av den stadsutveckling som planeras i södra delarna av denna expansiva del av Uppsala återfinns Gottsunda och i andra delen Sävja. Båda områdena med stora kvaliteter, men även utmaningar. I Gottsundaområdet pågår ett aktivt arbete för en positiv områdesutveckling som inbegriper såväl en omfattande stadsutveckling som socialt främjande, förebyggande och brottsbegränsande insatser. Ett tydligt mål är att Uppsala inte ska ha några socialt utsatta stadsdelar och kommunikationer är en nyckel för ökad attraktivitet och en positiv utveckling. Isolering av olika delar av staden och kommunen är varken bra för de enskilda områdena eller kommunen som helhet.

Hur den demokratiska processen ska gå till i samband med att en FÖP arbetas fram och antas styrs i PBL och detta förfarande har följts. I samband med pandemin så var det nödvändigt att anpassa metoderna och övergå till digitala lösningar istället för fysiska möten. Detta har varit en stor omställning för både kommunen som arrangör och medborgarna som deltagare. Deltagandet vid digitala möte och chatttillfällen har varit mycket högt. Det har utöver digitala handlingar och digitala möten/chatttillfällen funnits möjlighet att hämta utskrivna handlingar lokalt på Sävja biblioteket och Stationsgatan 12, det har annonserats i lokala tidningar och det har funnits möjlighet att lämna in sitt yttrande på fysiskt papper. Utställningstiden förlängdes också med två veckor.

Bergsbrunna finns utpekad som en stadsnod och de sydöstra stadsdelarna som ett större utvecklingsområde i ÖP:n från 2016. I samband med att fyrspårsavtalet slöts med staten och Region Uppsala, beslutade kommunfullmäktige om ett högre antal bostäder än det som angavs i ÖP 2016. I ÖP 2016 bedömdes att området skulle kunna innehålla minst 10 000 nya bostäder.

Under utställningen av FÖP SÖS kom det in ett mycket stort antal yttranden från privatpersoner, föreningar, organisationer och myndigheter. Samtliga yttranden har hanterats och sedan sammanställts i detta särskilda utlåtande. Det har inte funnits några indikationer på att yttranden som har skickats från medborgare inte har kommit fram utan de som har hört av sig för att kontrollera detta har alla återfunnits (i något enstaka fall har vi konstaterat att det aldrig skickades). Ett problem har varit att vissa e-postmottagare har fått bekräftelsemeddelandet sorterat som skräppost, men detta har alltså inte påverkat att yttrandet har kommit fram till kommunen.

Kommunen har för varje enskild synpunkt avvägt om den har kunnat leda till någon ändring i antagandehandling. De justeringar som har gjorts mellan utställningshandling och antagandehandling är framförallt i form av förtydliganden och anpassningar till lokala förhållanden. Se kapitel Sammanställning av kommunens förslag till ändringar efter utställning.

Namngivning av den nya stationen är en fråga som hanteras i namngivningsnämnden.

Gator och torg

Här presenteras och besvaras de synpunkter som inkommit gällande gatustrukturen och torgen. Frågor som beskriver hur gatorna trafikeras återfinns under rubriken Trafik.

Myndigheter

Region Uppsala

Med fördel kan illustrationer som visar den kapacitetsstarka kollektivtrafikens utrymmes- och funktionskrav redovisas i avsnittet. Detta gäller såväl för spårväg som för busstrafik.

Kommunens kommentar

FÖP:en redovisar inte den typen av detaljerad information. Frågor om platsbehov i gaturummet kommer att studeras i kommande detaljplan enligt ordinarie rutiner.

Uppsala Vatten och Avfall AB (UVAB)

Placering av entréer mot gator och torg, kan medföra problem för avfallsutrymmen som också ska uppfylla Boverkets standard om 50 meter för de boende till avfallsutrymmen. Detta bör tas med i beaktande och att vid behov finna lösningar inom respektive fastighet och/eller kvarter där både angöring för avfallsfordon och avståndet för de boende kan uppnås, exempelvis genom utgång på både framsida och baksida av fastigheten.

Kommunens kommentar

Dubbelsidiga entréer anges som planeringsinriktning i tema Bebyggelse. Dock kommer inte angöring av fordon prioriteras på gårdar, de ska fredas för lek och samvaro inom kvarteret.

Organisationer och föreningar

Byalaget Nántuna Södra ställer sig frågande till varför kommunen utgått från en rätvinklig stadsstruktur då de Sydöstra delarna och heller inte andra delar av Uppsala gjort det tidigare. Byalaget hänvisar till följande formulering i Uppsalas Arkitekturpolicy: "Allt i den bebyggda miljön ingår i en helhet och ska alltid ses i hela sitt sammanhang, hur det samspelar med både Uppsala i stort och med den direkta närmiljön". De ser Vilan, Nántuna Ängar, Nántuna och Sävja Norra som en helhet och vill att den behandlas i enlighet med Uppsalas Arkitekturpolicy som säger "Ny arkitektur ska möta befintlig bebyggelse med ett medvetet förhållningssätt och en tydlig vision om vad man vill åstadkomma".

Centerpartiet anser att den redovisade kvartersstrukturen är för detaljerad för en FÖP. Det är positivt att flera gator gjorts smalare, och fler gator i mänsklig skala kan övervägas där så är möjligt med hänsyn till trafikflöden, bebyggelsehöjd och ljusinsläpp. Broar och hissar måste utformas så att de upplevs som trygga dygnet runt. Bil- och cykeltrafik bör separeras av grönstråk på minst en meter. Gatunätet behöver planeras utifrån ett drift- och underhållsperspektiv för att hålla nere framtida kostnader för reparationer, plogning, sopning med mera. Alla torg bör innehålla gröna inslag och ha kommersiella eller offentliga lokaler på 75 procent av fasaderna. Centerpartiet tillstyrker ambitionen om flexibla gaturum men avråder från att planera gaturummen som platser för lek och spel. Om kommunen går vidare med dessa planer måste det utredas och ordentliga konsekvensanalyser göras.

Kommunens kommentar

Kommunen har valt att ta bort den schematiska bilden av gatustrukturen under tema Gator och torg i antagandehandlingen. Den återfinns dock under tema Transportinfrastruktur och Trafik till stöd för illustrationer av olika trafikslags dragningar genom den nya stadsmiljön. Angående gatustrukturens rätvinklighet så framgår det tydligare i antagandehandlingen att denna struktur är schematisk och att den kommer att bearbetas, anpassas till topografi, grönska och vatten inom ramen för de detaljplanearbeten som tar vid framöver. Gaturummen kommer att rymma både hårdgjorda ytor för trafik, men också ytor med grönska. Det är helt nya typer av gaturum som föreslås, de är bättre anpassade till klimatförändringar genom att erbjuda både bättre vattenhantering och skydd mot värmeböljor och genom sin vegetation också bidra till biologisk mångfald.

De större torg som planeras utmed kollektivtrafikboulevarderna och genomfartsgatorna ges förutsättningar i planen för att kunna ha lokaler för verksamheter i bottenvåningarna. FÖP:en markerar inte samma omfattning kring de mindre stadsdelstorgen men ingenting hindrar att sådana bestämmelser införs i kommande detaljplaner.

FÖP:en hindrar inte att cykeltrafik separeras från motortrafik med ett stråk av grönt. De principsektioner som visas innehåller möjlighet till en möbleringszon som är bredare än en meter. Drifts- och underhållsaspekterna på gatuutformningen ingår i kommande detaljplanearbete.

Privatpersoner

Att göra om väg 255 till en stadsgata anses inte önskvärt då den redan idag är en vältrafikerad väg och användningen kommer inte att minska i framtiden med ett ökat antal invånare. Kritik framförs även gällande väg 255 och argumenten i planen för att stadsgatan skulle öka integrationen.

Det anses att de som bor i området inte vill bo precis intill ett framtida gång-/grönt rörelsestråk. De vill gärna ha lite avstånd till planerade gångvägar och därför bör vissa dras om.

Gatorna anses vara underdimensionerade för trafiken. Vid Bergsbrunna station ges förslag om att de lokala gatorna bör "stråla ut" från stationen för att ge så korta gångavstånd som möjligt.

Det framförs önskemål om att bevara Lunsens karaktär med stigar och därför vill man inte se att en belyst och trafikerad cykelväg byggs genom skogen. Önskemål om att även bevara alla "röda stigar" som utgår från bland annat Stordammens skola har uttryckts.

Att använda befintliga villagator till genomfartstrafik ses inte som önskvärt. Det efterfrågas att högtrafikerade bil- och cykelvägar leds bort från befintliga och nybyggda bostadsområden på nya vägar och att dessa sedan ansluts till befintliga stora vägar.

Vid Sävja Byggvaror, ICA Supermarket Sävja och Sävja Södra föreslås det att gångvägstunnlar byggs.

Torg, kolonilotter och "maker spaces" (verkstadsliknande miljöer som uppmuntrar till delning av kunskap, verktyg och idéer) efterfrågas i området.

En önskan om att höjdskillnader begränsas har uttryckts, då dessa utgör hinder för rullstolsburna.

Flera brister har uppmärksamats gällande barns säkerhet kopplat till den planerade gatustrukturen. Flera menar att strukturen är uppbyggd kring uppsamlade trafikflöden, vilket gör att barn kommer att gå och cykla i områden med mycket trafik.

Kommunens kommentar

Det är kommunens uppfattning att en ombyggnad av väg 255 blir nödvändig för att öka kapaciteten för cykel-, kollektiv- och biltrafik när de nya stadsdelarna börjar bli färdigställda. Det handlar även om att göra vägen mer trafiksäker och dämpa dess barriärverkan. Genom att utforma den som en stadsgata kan den också få en mer yteffektiv utformning.

Frågan om avstånd till gångvägar från befintlig bebyggelse kommer att kunna detaljstuderas i kommande detaljplanearbeten.

Gaturummen i planillustrationernas slutgiltiga utformning kommer att detaljstuderas i kommande planprocesser. Underlagsutredningar som gjorts gällande trafiken visar inte på att gatorna är underdimensionerade. Önskan om gatornas dragning vid den nya stationen för att skapa så korta avstånd som möjligt kommer att kunna diskuteras vidare i kommande detaljplanearbeten.

De passager över naturstråken som medger cykeltrafik kan komma att utrustas med lågt sittande armaturer för belysning av själva cykelbanans yta, detta är en åtgärd för ökad trygghet och säkerhet, men återigen är detta en utformningsfråga som kommer att detaljstuderas i senare skeden. De "röda stigarna" kommer med stor sannolikhet att justeras så att många av de kvalitéer som finns idag, till exempel att kunna röra sig från Stordammens skola till Lunsentorpet i en skogsmiljö, finns kvar efter utbyggnaden. Plankartan har kompletterats med ytterligare gröna rörelsestråk till antagandehandling.

Att ansluta befintliga gator till nya är en viktig åtgärd för att säkerställa en social integration och att nytt och befintligt kan vävas ihop till en helhet. I förslaget är det enbart med gång- och cykeltrafik som sådana kopplingar skapas, inte genomfart för biltrafik. Utryckningsfordon måste dock kunna använda stråken.

Frågan om bevarande av befintliga gångtunnlar under väg 255 studeras vidare i samband med ombyggnad av vägen till gata.

Som framgår av planhandlingen ska torg av olika storlek och karaktär ordnas inom den nya stadsmiljön. Antagandehandlingen har kompletterats med planeringsinriktningar gällande att odlingslotter och platser för stadsodling ska tillskapas.

Lokaler för "maker spaces" kan ordnas inom denna nya stadsmiljö men är en alltför detaljerad fråga för en FÖP, men kan tas om hand i kommande medborgardialoger i detaljplaneskedet.

Stadsmiljön kommer inte att innehålla lutningar som utgör hinder för rullstolsburna, detta styrs av lagstiftning kopplad till stadsbyggande.

IBKA (bilaga 3) lyfter utmaningarna och riskerna gällande barn och delar av den föreslagna gatuutformningen. Analysen ger även rekommendationer gällande hur olika trafikmiljöer kan förbättras i det fortsatta arbetet. Detta är viktiga inspel till de efterföljande planeringskedena.

Bebyggelse

Här presenteras och kommenteras de synpunkter som inkommit avseende bebyggelsens utformning såsom byggnadshöjder och arkitektur.

Myndigheter

Uppsalahem

Uppsalahem anser att planeringsinriktningarna bör förtydligas avseende om varje enskilt kvarter ska innehålla både flerbostadshus och småhus eller om inriktningen är att kvarteren ska varieras där både flerbostadshus och småhus kan ingå och varieras.

Uppsalahem anser även att planeringsinriktningarna bör förtydligas gällande hushöjder. Höjder anges utifrån både våningstal och höjdmeter i olika inriktningar vilket skapat viss förvirring. Höjderna uppmannas därför beskrivas utifrån samma enhet.

Enligt planeringsinriktningarna ska alla entréer vändas mot gatan, vilket delvis syftar till att bidra till att aktivera bottenvåning för att skapa stadsliv. Uppsalahem ser dock att det i vissa strukturer och bebyggelseutformningar är att föredra med huvudentré in mot gård och att arbeta med sekundära lägenhetsentréer mot gata i samma syfte – att uppnå aktiv bottenvåning. Uppsalahem ser med fördel att skall-krav undviks för att inte omöjliggöra lösningar som främjar bättre boende- och stadsmiljöer.

Byggnader ska byggas utan källarförråd, med vissa undantag där utfyllnad behövs. Källare kan i många fall vara fördyrande för projekten. Samtidigt ställer det krav på att iordningsställa lägenhetsförråd, cykelrum, teknikrum med mera inom ytor som vanligtvis utgör uthyrningsbar bostadsyta. Uppsalahem konstaterar att det sannolikt kommer påverka ekonomin i det enskilda projektet och husvolymen behöver anpassas utifrån det.

Uppsalahem ser positivt på samlokalisering som föreslås i exempelvis multihubbarna. Planen kan dock utförligare och mer brett beskriva hur samordning av fler funktioner och ytor kan ske. Utifrån att källare ska undvikas och kvarteren samtidigt ska ha kvalitativa bostadsgårdar med friytor kommer samordning och samnyttjande av ytor behövas. Genom gemensamt nyttjande av exempelvis cykelparkeringar, säsongsförvaring, tvättstugor och takterrasser kan kvarteren och de enskilda bostadshusen effektiviseras och ges högre boendekvaliteter.

Planeringsinriktningarna anger att byggande ska ske med kolbindande byggnadsmaterial, vilket i praktiken innebär träbyggnad enligt nuvarande byggnadsteknik. Uppsalahem ser positivt på att träbyggnad huvudsakligen förordas, men vill samtidigt påtala att det vid enskilda projekt kan vara nödvändigt eller mer effektivt, ur ett helhetsperspektiv, att nyttja alternativa icke-kolbindande material.

Kommunens kommentar

Målet om en variation av bebyggelse typer och boendeformer inom kvarteren kvarstår, men planeringsinriktningar som beskriver hur denna variation ska uppnås har gjorts mer generella. Variation är en viktig byggsten för att skapa en socialt hållbar stad. I respektive detaljplan kommer en fördelning av småhus och flerbostadshus att fastställas.

Planeringsinriktningar gällande hushöjder är förtydligad i FÖP-handlingen.

En viktigt generell stadsbyggnadsidé inom FÖP:en är att freda gårdarna från obehöriga, att skapa gårdar som verkligen kan vara lugna och privata zoner för de som bor i kvarteret. För att säkerställa det kan inte huvudentréer vändas mot gården utan mot gatan. Detta är en annan viktig byggsten för att skapa en socialt hållbar stad.

Att bygga utan källare innebär att ytan ovan mark måste användas för sådant som annars skulle placeras i källaren, men att undvika källare är ett sätt att minska den totala boendekostnaden genom att byggkostnaden blir lägre. Från ett hållbarhetsperspektiv innebär detta en bättre hushållning med ändliga resurser som sten och berg samt minskar behovet av lastbilstransporter då bortsprängt berg annars skulle behöva köras bort. Det ger också bättre förutsättningar för anpassningar mot naturmark och träd som sparas eftersom byggnadernas schakt inte behöver breda ut sig på samma sätt.

Frågan om multihubbarnas möjligheter till samutnyttjande av funktioner innehåller stor potential inför framtiden. Kommunen kommer att arbeta vidare med denna funktion och återkomma till intressenter för vidare diskussion och samskapande inom ramen för det genomförandeprojekt som startat kring utbyggnaden inom planområdet.

Att enbart använda kolinbindande byggnadsmaterial i bostadsbebyggelsen är en nödvändighet om Uppsala kommun ska nå uppsatta klimatmål och säkra människors framtida livsmiljö. Det är den mest effektiva metoden att säkra byggbranschens bidrag till klimatomställningarna.

Organisationer och föreningar

Flera organisationer och föreningar är emot att hög bebyggelse föreslås längs väg 255. De anser att den nya bebyggelsen till en mycket högre grad måste anpassas till den befintliga.

Boende i kvarteret Harkranken, Lapplandsresan, uttrycker en oro för att den nya bebyggelsen kommer bli trångbodd och vill att de sociala aspekterna ska få ökat inflytande på utformning och omfattning av byggnation.

Centerpartiet anser att småhus och större flerfamiljshus inte bör blandas i samma kvarter. Kommunen bör eftersträva en balans mellan regelbundenhet och variation i den nya bebyggelsen. Centerpartiet står bakom ambitionen att bygga högre kring stationsläget och utmed kollektivtrafikboulevarden, men anser att denna ambition måste nyanseras av respekt för befintliga boendemiljöers karaktär.

Centerpartiet menar att kommunen bör tydliggöra eventuella avsikter att expropriera privat mark. Gestaltungsramar avseende exempelvis färgsättning och fasadmateriell bör sättas för att bebyggelsen ska ge ett sammanhållet, genomtänkt, luftigt och modernt intryck. Gestaltungsramarna för ny bebyggelse i anslutning till befintlig bebyggelse bör influeras av den befintliga. Centerpartiet tycker att de nya byggnaderna i så stor utsträckning som möjligt bör vara energisnåla passivhus. Där så är möjligt med hänsyn till områdets karaktär bör byggnaderna uppföras i trä. Asfalt bör av miljö-, klimat- och attraktivitetsskäl undvikas i möjligaste mån till förmån för exempelvis natursten. Kommunen bör utreda uppvärmning av rörelseytor vintertid.

Danmarks Hembygdsförening kräver att byggnationen ska utformas så att trygghet finns med redan från början. Föreningen vill att bebyggelsen planeras utifrån människors behov, att möjlighet till utsikt över Uppsala ska ges och att bebyggelsen ska planeras så att ett stort ljusinsläpp kan uppnås. Vidare saknar föreningen exempel från andra städer kring hur bebyggelsen i området kan komma att utformas.

Föreningen Sydöstra Uppsala vill att FÖP:en kompletteras med en skrivning om att minst 90 procent av alla nya bostäder utformas så att de får minst 5 timmar sammanlagd soltid vid höst- och vårdagjämning. Vidare vill föreningen att det skrivs in att minst 90 procent av alla nya bostäder utformas så att de ska konstrueras av trämaterial, förutom i grund och källarvåning. För att bygga

hållbara bostäder behöver byggnadsmaterialen vara så miljövänliga som möjligt. Användningen av betong bör begränsas så mycket som möjligt.

Hyresgästföreningen Uppsala-Knivsta ifrågasätter om det är rimligt att hälften av kommunens bostadsbehov ska centreras till ett enda projekt och frågar om den befolkningstäthet som föreslås verkligen skapar en trygg och attraktiv boendemiljö för hyresgäster och andra boende.

Hågalens Hostel & Vandrarhem menar att bebyggelsen i planen riskerar att utformas med ett otillräckligt ljusinsläpp. Vidare menar de att byggandet av många höghus inte överensstämmer med Uppsalas identitet. Hågalens Hostel & Vandrarhem anser också att en tät bebyggelse riskerar att skapa resonans, studsande ljud och höga ljudnivåer samt dragiga blåshål med virvelvindar och märkligt mikroklimat, vilket inte är tillfredsställande. De är även emot uppförandet av stora parkeringshus, då dessa kan bli platser för kriminalitet.

Kristdemokraterna efterfrågar en större andel småhus i planen och att den nya bebyggelsen bättre anpassas till den befintliga. De vill att höjderna och tätheten hålls ner och att de huskroppar som ligger närmast järnvägsstationen inte bör vara högre än 4-5 våningar.

Nåntuna Backes Samfällighetsförening vill ha ett större avstånd mellan befintlig och ny bebyggelse där så önskas. De anser också att det bör framgå tydligare i FÖP:en vilka krav som ska ställas på byggherrar, i detaljplaneskedet är det för sent. Risken finns annars att det ekonomiska läget tvingar fram tillstånd för bebyggelse som inte ligger i linje med planens högt ställda mål.

Sunnersta Egnahemsförening vill att Sävjas unika karaktär som staden i skogen ska behållas. Föreningen tror att en kraftig kvartersförtätning och stadsnära bebyggelse av Sävjaområdet medverkar till segregation.

Uppsala Stigcyklister ifrågasätter hur många som faktiskt efterfrågar stadsmiljöer med affärer, kontor, hotell och "konstgjorda" lekplatser i FÖP-området och andra liknande områden.

Uppsala södra moderatförening vill se att byggandet inriktas mot en ny trädgårdsstad.

Sverigedemokraterna menar att Uppsala redan har för många lägenheter och att det inte finns en marknad för nya. Vidare förespråkar Sverigedemokraterna en utbyggnad på bredden med små hus snarare än en utbyggnad på höjden. På så sätt menar de att viktiga naturmiljöer och gröna stråk kan behållas i högre utsträckning, att siktlinjer kan behållas och att ljusinsläppet förbättras. Sverigedemokraterna vill även att det vid planering av verksamheter för unga och äldre bör ses över om det går att bygga dessa verksamheter i anslutning till varandra. Det kan bli en lyckad generationsöverbyggande åtgärd.

Föreningen Vårda Uppsala vill att antalet bostäder reduceras till hälften.

Sävja gård motsätter sig all nybyggnation inom och inpå själva gårdsenheten. Inte heller kommer gården att godkänna det grönstråk, gång- och cykelväg för allmänheten, som delar gårdsenheten i två delar.

Kommunens kommentar

Flera instanser beskriver en oro för att den framtida stadsmiljön ska bli alltför tät, mörk och otrygg samt att den inte kommer att motsvara Uppsalas identitet. FÖP:en formulerar en rad prioriteringar, mål och planeringsinriktningar som ska säkra att just dessa farhågor inte infrias. Prioriteringarna, målen och planeringsinriktningarna ska sammantaget fungera som en kravspecifikation inför kommande planeringsskeden. Till exempel finns en rad planeringsinriktningar under olika teman som ställer krav på sol- och dagsljus, på stora gemensamma, trygga gårdar, på sociala, trivsamma, grönskande gaturum, på

en bebyggelse i huvudsak mellan två till fem våningar med en anpassning i karaktär och skala till befintlig bebyggelse i övergångarna mellan nytt och befintligt samt en lång rad andra kvaliteter. Utöver detta regleras många viktiga kvalitets- och tillgänglighetsfrågor i PBL (till exempel buller och ljus).

Expropriation är ett mycket ovanligt verktyg vid genomförande av nya stadsutvecklingsprojekt. Uppsala kommun kommer alltid att söka samförståndslösningar med berörda markägare och har inte för avsikt att använda expropriering för bostadsändamål.

En återkommande synpunkt har varit att ny stadsbebyggelse inte passar in i området och att det försämrar tillgången till natur för de som bor i området idag. I antagandehandlingen är plankartan förenklad genom att två kategorier ("huvudsakligen bostadsbebyggelse och erforderlig offentlig service" och "huvudsakligen småhus och offentlig service") slagits ihop. Detta möjliggör ytterligare medborgardialog för lokal anpassning i detaljplaneskedet inom den demokratiska processen som sker i det steget tar vid. Det har också tillkommit planeringsinriktningar för att tydliggöra att bebyggelse ska anpassas i skala när den gränsar mot befintlig bebyggelse, naturreservatet Lunsen eller kulturlandskap.

Kommunen kommer under detaljplanprocesserna att beskriva bebyggelseutformningen på ett mer detaljerat sätt. Då finns också möjlighet att fördjupa dialogen kring bebyggelsens slutgiltiga utformning, karaktär och höjd. Detta gäller även utbredningen av bebyggelse runt Sävja gård. Det gröna rörelsestråket som tidigare korsade gårdsmiljön är till antagandehandlingen avkortat och bebyggelsen något tillbakadragen från befintlig bebyggelse.

I markanvisningar kan kvalitet styras och det har kommunen för avsikt att göra. Vissa aspekter på kvalitet kan också läsas i detaljplanernas bestämmelser. Om byggandet sker på privat mark styrs kraven på kvalitet i detaljplan och bygglov men även den enskilde privata aktören har då själv rådighet över situationen och kan höja kvalitetskraven och ambitionerna om den upplever att detaljplanen inte är tillräckligt kraftfull i det avseendet.

Planen gör det möjligt att ta till vara på utsikten över det omgivande kulturlandskapet med stadens silhuett i fonden genom att gator som slutar vid stora höjdskillnader ska utformas med utsiktsplatser.

Vad gäller trygghetsfrågor av olika slag behandlas dessa under tema Hälsa, trygghet och säkerhet och där tydliggörs hur kommunen avser att arbeta med tryggheten i området.

Privatpersoner

Majoriteten av de som yttrat sig om bebyggelsens höjd och täthet anser att byggnaderna är för höga och att de är för tätt placerade – att höghus inte passar in i områdets karaktär. Dessutom menar de att temperaturen i städerna ökar om bostäder byggs för tätt, vilket förvärras med förhöjda temperaturer på grund av klimatförändringarna. De menar också att tätbebyggda områden gör att smitta sprids snabbare. Flera önskar därför att det byggs lägre och med mer mellanrum mellan byggnaderna. De bostäder som har minst boendeyta och minst uteplats/trädgård anses komma få ta den stora smällen av att omgärdas av ny, högre bebyggelse.

Det anses att planen inte har tagit hänsyn till hur den nya bebyggelsen möter den befintliga. Man önskar att det inte byggs högre eller tätare än det som redan ligger i närheten och att den nya bebyggelsen inte läggs alldeles intill den befintliga. Det efterfrågas att hänsyn tas till Uppsalas Arkitekturpolicy och det den säger om att den bebyggda miljön ska ses i hela sitt sammanhang och hur den samspelar med Uppsala och närmiljön i stort.

Vissa anser dock att det borde byggas både högre och tätare, utan småhus, för att på så sätt kunna spara grön- och naturområden. Med högre byggnader anses även orienterbarheten öka och det ger en identitetsskapande effekt för stadsdelen om det samtidigt ställs krav på arkitektoniskt uttryck. För att

byggnaderna inte ska upplevas som för stora i sitt sammanhang uppmuntras att topografin används som hjälpmedel.

Många anser att fördelningen mellan höghus och lägre bebyggelse borde vara den omvända såsom den presenterats i planen, det vill säga att majoriteten av bebyggelsen borde vara låg. En trädgårdsstad med småhus, radhus, mycket grönska och endast ett fåtal höghus efterfrågas. Det anses samtidigt att en variation i bebyggelsen är positivt.

De småhus som kommunen vill bygga anses egentligen vara marklägenheter med en liten plätt framför och lägenheter ovanför. Det upplevs som oärligt och inte överensstämmande med uppfattningen om vad som räknas som ett småhus. Dessutom anses att kommunen inte visar hur målet med 5 000 småhus eller marklägenheter ska uppnås.

Det finns önskemål om att by- och småhuskaraktären i området bevaras. På så sätt kan områdets värdefulla natur och variationsrika landskap också bevaras. Det efterfrågas att ett stråk av skog och/eller grönområden mellan husen lämnas från bebyggelse.

Då den planerade bebyggelsen är omfattande anses gestaltningen vara av avgörande betydelse. Något unikt, attraktivt och extraordinärt borde skapas av kunniga arkitekter. Det ska vara arkitektur som håller i längden. Det önskas att det byggs i klassisk arkitektur, inget nymodernistiskt eller fyrkantiga betong- och glaslådor.

Flera saknar en plan för att bygga en vacker och estetiskt tilltalande stadsmiljö. När det gäller byggnadernas utformning kring det nya stationshuset och längs järnvägen uppskattas ambitionen som uttrycks i planen, att göra den varierad och visuellt anpassad till omgivningen. Innan antagande vill man se att ett gestaltningsprogram kopplas direkt till FÖP:en.

En önskan om att använda miljövänliga byggmaterial uttrycks – att betong bör begränsas så mycket som möjligt och trämaterial bör användas mer. Det efterfrågas även att 90 procent av alla bostäder byggs i trä. Gällande materialvalen anses planens riktlinjer vara för vaga. Ambitionen om att använda material som binder kol anses bra, men det är även viktigt att veta varifrån materialet kommer.

Det efterfrågas att det som byggs mot Lunsen, Årike Fyris och omgivande slätten byggs småskaligt och att tillräckliga barriärer mellan naturområden och byggnation lämnas.

Ett flertal motsätter sig bebyggelse längs väg 255. Om bebyggelse längs väg 255 är nödvändig önskas endast småhus/radhus för att inte förstöra områdets närmiljö och karaktär. Med planens utformning av bostäderna längs med väg 255 anses en fysisk barriär skapas mellan befintliga Vilan och nya Sävja gård-området, som dessutom avskiljs med en tät trafikerad väg med hög hastighet. Detta anses riskera att leda till ett ”vi och dem”, vilket går emot planens intention.

Ett flertal anser att den täta och höga bebyggelsen ökar insynen till befintliga bostäder, att utsikten från bostäderna förstörs och att bostäder blir lagda i skugga då solljuset som når bostaden minskar. Dessutom påpekas att den befintliga bebyggelsen inte är ljudisolerad på ett sätt som kommer att kunna stänga ute ljudet från en ökad trafik.

En önskan finns om att 90 procent av alla nya bostäder ska utformas så att de får minst 5 timmar sammanlagd soltid vid höst- och vårdagjämning.

Områdets och bebyggelsens utformning ser enligt många ut som ett miljonprogram och de vill att kommunen tydligt visar hur detta ska motarbetas. De menar att bristen på variation i bebyggelsens arkitektur, bristen på attraktiva bostäder, tätheten, höjden och att grönområden tas bort riskerar att leda till oattraktiva områden och till samma brister som finns i miljonprogramsområdena med bland annat otrygghet och segregation.

Vidare efterfrågas att andelen villor och radhus ökar och att flerfamiljshus byggs i anslutning till villaområden för att på så sätt minska segregation, otrygghet och social utsatthet.

Kommunens kommentar

Utbyggnaden av planområdet kommer att ske under lång tid. Barn som idag går i skolan kommer att vara vuxna när det börjar bli klart. Ideal och önskemål om hur bebyggelsen ska utformas i detalj kommer att förändras över tid och för att kunna möta alla olika initiativ och önskemål bör planen hållas flexibel och generell, men ändå slå fast några centrala prioriteringar, mål och planeringsinriktningar som råder i det fortsatta arbetet. Planen beskriver därför den övergripande inriktningen för mark- och vattenanvändningen inom området samt de förväntningar som ställs på byggnationen och annat under genomförandeskedet så att uppnå önskade målsättningar.

Antagandehandlingen är förtydligad i enlighet med ansvariga myndigheters synpunkter som rör risker som kan påverka människors hälsa, som till exempel buller. Som en del av genomförandet av planen ska hälsoaspekter kopplade till buller och luftföroreningar under byggtiden beaktas.

De farhågor som beskrivs ovan om risk för bristande variation i bebyggelsen, täta och mörka miljöer samt otrygghet och segregation är alla saker som det finns planeringsinriktningar kopplade till i planen med syfte att undvika detta. Exempel på styrning är generösa mått på gatorna, grönska i gatorna, att huvuddelen av byggnaderna är mellan två och fem våningar höga (se om mänsklig skala i Arkitekturpolicyn), formuleringen kring bebyggelsen som varierad inom en sammanhållen helhet med angivelsen, att bebyggelsen nära befintlig ska anpassas i skala och karaktär och att kolinbindande byggnadsmaterial ska användas.

Kommunen kommer i det vidare arbetet att fördjupa utformningsfrågorna.

Stadsutvecklingen i Uppsala ska motverka segregation och främja blandade boende- och livsmiljöer. Genom att blanda olika bostadstyper, upplåtelseformer och prissegment skapas förutsättningar för en socialt blandad befolkning, vilket minskar risken för en uppdelad stad och kommun. I planområdet är intentionen att kvarteren ska ha blandade bebyggelse typer (både småhus och flerbostadshus) och/eller upplåtelseformer (hyresrätter inom olika prissegment, bostadsrätter, äganderätter och andra alternativa boendeformer).

Gårdar parker och rekreation

Här presenteras och besvaras de synpunkter som har koppling till parker och rekreation. Även hästverksamheternas synpunkter är inordnade i denna del då de har koppling till rekreation. Övrig idrott återfinns under Social och kulturell infrastruktur.

Myndigheter

Uppsalahem

Det anges att det finns ett behov av ett antal utredningar som ska genomföras längre fram i processen. Uppsalahem ser att flera av dessa är av sådan betydelse för att skapa förutsättningar för goda boendemiljöer i en tätare stadsväv att dessa bör ingå i FÖP:en. De omfattar till stor del behov av fysiskt utrymme, som ytor för idrott, leder och odling, varför det påtagligt kan påverka boendemiljön.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun noterar detta.

Organisationer och föreningar

Bergsbrunna Vägförening anser att kollektivtrafikboulevarden i planförslaget kommer för nära Stordammen, vilket gör det omöjligt för området att fylla sitt rekreationssyfte. Även Bergsbrunna Egnahemsförening tycker att skyddszonen mellan ny bebyggelse och området runt Stordammen är för liten och att det är viktigt att de gröna korridorerna till Lunsen görs tillräckligt stora.

Bostadsrättsföreningen Lunsen Nr 1 framför att det är viktigt att närheten till skog och friluftsliv värnas.

Vidare anser Centerpartiet att de två planerade stadsdelsparkerna är för få till antalet för att uppfylla planens intention om en stadsdelspark i varje stadsdel och efterfrågar centralare placeringar av dessa. Centerpartiet ställer sig frågande till placeringen av utredningsområdet för kommunal ridanläggning i planen. De menar att ridanläggning i första hand bör utredas i närheten av Nántuna gård, i områdets västra delar, och att föreningar bör driva ridanläggningen. Vidare vill Centerpartiet att alternativa placeringar av tillkommande idrottsinfrastruktur utreds för att öka anläggningarnas tillgänglighet och attraktivitet. Det gäller i synnerhet den anläggning som planeras på åkermark i planområdets norra del.

Kristdemokraterna anser inte att det är ett kommunalt kärnuppdrag att planera för nya ridanläggningar.

Danmark-Funbo-Vaksala Centerpartiavdelning efterfrågar anlagda koloniträdgårdar i en framtida stadsdel. De anser också att det finns för få ytor för rekreation i planen och att skogsområdet vid Stordammen måste utvidgas för att undvika störande bebyggelse.

Föreningen Sydöstra Uppsala vill att de boende i området ska ha en god tillgång till rekreation och friluftsliv. Föreningen anser inte att de rekreativa stråken i stadsmiljö som FÖP:en utlovar uppfyller den kvalitet och omfattning av natur och friluftsliv för människor vars intresse är just friluftslivet och nyttjandet av naturen. Föreningen uttrycker en oro för att kommunens planer kommer minska möjligheten att nyttja närnaturen i området.

Orienteringsklubbarna i Uppsala och Svenska orienteringsförbundet påpekar att FÖP:en berör Norra Lunsen som är ett unikt skogsområde både för Svensk Orientering och för ett antal orienteringsklubbar i Uppsalas närområde. De menar att det kommer innebära att ett viktigt område för friluftsliv, inklusive

orientering, oåterkalleligt försvinner i och med den nya bebyggelsen och att det närliggande naturreservatet i norra Lunsen kommer drabbas av ett starkt ökat markslitage från invånare som kommer att bo i området. Eftersom norra Lunsen är ett helt unikt område och ett av södra Sveriges största sammanhängande vägfria vildmarker är det heller inte möjligt att ersätta området med andra avsättningar på annan plats. Svenska Orienteringsförbundet önskar att liggande byggplan för Norra Lunsen i första hand rivs upp och i andra hand planeras om för att bevara det unika skogsområdet.

Uppsala Stigcyklister menar att tillgängligheten till Lunsen försämras och att många rekreativa värden skadas i och med planförslaget.

Sverigedemokraterna är emot att kullarna i Lunsenområdet i hög grad kommer bebyggas.

Kommunens kommentar

Tillkommande stadsbebyggelse på obebyggd naturmark innebär oundvikligen förluster av vissa natur- och friluftsvärden. Kommunen har gjort en avvägning mellan de sociala behoven av en kontinuerlig, sammanhållen urban miljö och hänsyn till förekommande natur. Planens intention är att skapa en bra och långsiktigt hållbar miljö för alla invånare, verksamhetsutövare och besökare. Genom att koncentrera, koppla samman och blanda funktioner skapas en god stadsmiljö. Närhet till grönska är en viktig del av detta. De sydöstra stadsdelarna är genom läget mellan två stora naturreservat välförsett med tillgång till skog och annan rekreativ mark. Föreslagna stråk och kilar är placerade och utformade för att skapa långsiktigt hållbar och sammanhängande grönska. En planeringsinriktning tydliggör behovet av variation i tillskapad grönska med biologiska samband till omgivande natur. Sammantaget innebär förslaget i huvudsak en god tillgång till såväl sparad natur som tillskapade parker och grönytor. Stordammen med närområde kommer att bevaras men i en förändrad omgivning och det är oundvikligt att rekreativt värde påverkas. De många och varierande behoven och önskemålen inom tema Park och rekreation kommer att avgöras i kommande planeringsskeden. Den kommunala reservatsförvaltningen ansvarar för att genomföra förstärkningsåtgärder i Lunsen om så behövs till följd av ökat slitage.

Av hänsyn till riksintresse för kulturmiljö föreslås trädridåer framför bebyggelse i synliga lägen.

I kommunens kärnuppdrag ingår att planera ytor för idrott av olika slag, så även möjligheten till ridning.

Privatpersoner

Många yttrar sig om kullarna i Nåntuna och menar att ett betydligt större område än det som presenterats i utställningshandlingen borde bevaras, helst alla fem kullar. Många vill även att marken direkt norr och direkt söder om kullarna sparas.

Vissa anser att det inte borde byggas i grönområdet och i skogsstråket längs väg 255. Här går promenad- och ridstigar som används av många. Det ger dessutom skydd från ljudet av biltrafik.

Andra vill att grönområdet från ICA Sävja utefter väg 255 utvecklas. Det finns önskemål om att skogen mellan Nåntuna backe och Lugnet, som är ett viktigt rekreativt område med bland annat mountainbikespår, bevaras.

Många har uttalat sig om att Lunsen och den närliggande skogen precis utanför naturskyddsområdet är viktiga rekreativt områden. Det som Lunsen och närliggande område erbjuder anses inte kunna ersättas av parker. Skogen tillhandahåller vardaglig rekreation, motion och avkoppling och används flitigt av privatpersoner i alla åldrar, skolor, föreningar, häst- och hundägare, skidåkare och orienterare. De sociala värden som skogen med omnejd bidrar med anses komma bli negativt påverkat av planen.

I yttranden görs gällande att exploateringen av Lunsenskogen kommer att förstöra en av Sveriges allra bästa orienteringsområden. Många orienterare menar att det påverkar deras möjligheter till utövande av sporten mycket negativt.

Det önskas fler motionsspår för löpning, elljusspår, skidspår och spår för mountainbikecykling. I skogsområdet väster om väg 255 från södra Nántuna och söderut mot Flottsund finns ett av Uppsalas bättre områden för stigcykling/mountainbike. Vissa saknar en tydlig bedömning av tillgängligheten till varierande konditionsträning och hur det faktum att stigcyklingsmöjligheterna försvinner kommer att påverka området och aktiva i övriga Uppsala – detta borde ha utretts med de föreningar som organiserar Uppsalas cyklister.

Stordammen lyfts fram som en unik oas och en bra destination för barnfamiljer, unga, vuxna och äldre personer. Hela området runt Stordammen ses som en viktig frilufts- och utflyktsmiljö. Att skapa en grön kil och utforma området kring Stordammen som en park anses inte önskvärt. Om det dessutom dras en stor bilväg precis intill och byggs höghus ett stenkast bort, så menar flera att det lugn som infinner sig där försvinner och platsen förlorar sin karaktär. Ett mycket större område önskas sparad runt dammen, annars kan den inte fylla sin funktion som rekreationsområde.

Att ha nära till skog, mark och grönområden är viktigt för många. Tillgängligheten kommer att påverkas negativt, menar många, då de tycker att en stor del av grönområdena och skogen tas bort. Många kommer därmed att behöva använda bilen för att ta sig till andra rekreationsområden i Uppsala då de gamla inte längre finns tillgängliga inom gång- och cykelavstånd. Vidare anses att utomhusmiljöerna borde placeras i närheten av de tätast bebyggda områdena och inte i utkanten av bebyggelsen.

Andelen rekreationsytor borde matchas med befolkningsökningen i området. Det påpekas att de rekreationsytor som är planerade inte räcker för den befolkningsökning som planeras.

Merparten av alla bostäder uppfattas få alltför långt till parker för att uppnå ett hälsosamt boende. De föreslagna parkerna ses som alldeles för små och alldeles för få. Andra menar att de inte vill ha parker i området, det är skogen de vill bevara och parker kan inte ersätta skogen.

Med en kommunal ridanläggning oroar sig flera att belastningen på den skog som finns kvar kommer att öka avsevärt. De önskar att hänsyn tas till de som rider i området och att speciella ridvägar utformas.

Skogs- och grönområden ses som viktiga platser för barns lekar och aktiviteter. Dessa borde finnas tillgängliga inom gång- och cykelavstånd. Flera anser att planen innebär att rekreationsområden och den natur som får barn att röra på sig byggs bort. Hänvisas görs även till barnkonsekvensanalysens uttalande om att stadsparkerna är placerade i utkanten av strukturen och att det försämrar tillgängligheten från de mer centrala delarna.

Odling ses som välgörande för hälsan och det finns en önskan om att stadsodling förs in i området. Det finns också en vilja att behålla de befintliga kolonilotterna. Den exploaterade åkermarken skulle kunna hedras och återskapas genom anläggningen av fler odlingsparker än de två som planerats.

Lokaliseringen av kolonilotter anses behöva vara en del av planen redan från början för att kunna garantera kontinuitet i odlingen för de som brukar kolonilotterna idag.

Fler lekplatser efterfrågas då skolgårdarna inte kan utnyttjas av allmänheten under skoltid. Flera vill även ha lekparker och grönområden mellan Nántuna backe och Lugnet och även grönska och lekplatser på varje innergård.

Det finns önskemål om att hagarna vid scoutstugan i Nántuna får vara kvar i nuvarande skick. De har använts till bete för får och hästar och används flitigt för att rasta hundar i. Även den skyddande trädridån mellan Lapplandsresan, Bergslagsresan och Gotlandsresan mot väg 255 önskas bevaras.

Kommunens kommentar

Tillkommande stadsbebyggelse på obebyggd naturmark innebär oundvikligen förluster av vissa natur och friluftsvärden. Kommunen har gjort en avvägning mellan de sociala behoven av en kontinuerlig, sammanhållen urban miljö och hänsyn till förekommande natur. Planens intention är att skapa en bra och långsiktigt hållbar miljö för alla invånare, verksamhetsutövare och besökare. Genom att koncentrera, koppla samman och blanda funktioner skapas en god stadsmiljö. Närhet till grönska är en viktig del av detta. De sydöstra stadsdelarna är genom läget mellan två stora naturreservat välförsett med tillgång till skog och annan rekreationsmark. Sammantaget innebär förslaget i huvudsak en god tillgång till såväl sparad natur som tillskapade parker och grönytor. Stordammen med närområde kommer att bevaras men i en förändrad omgivning och det är oundvikligt att rekreationsvärdet påverkas. De många och varierande behoven och önskemålen inom tema Park och rekreation kommer att avgöras i kommande planeringsskeden. De exakta placeringarna, storlek och antal gällande parker och lekplatser kommer att detaljstuderas i efterföljande planskeden och i det arbetet kommer kommunens riktlinjer att till grund.

I antagandehandlingen återfinns ett förslag om att nyttja delar av stadsdelsparkerna som odlingsparker. Var, i vilken form och omfattning odlingsmöjligheter kommer att återfinnas inom parker och grönområden utreds och planeras också inför detaljplaneläggningen. Omfattningen av odlingslotter och kolonilotter är en fråga för senare planeringsskeden och kommande medborgardialoger. Antagandehandlingen har kompletterats med planeringsinriktningar gällande att odlingslotter och platser för stadsodling ska tillskapas.

Hållbara tekniska försörjningssystem

Här presenteras och besvaras de inkomna synpunkter som handlar om de nya stadsmiljöernas hållbara tekniska försörjningssystem.

Myndigheter

Uppsala Vatten och Avfall AB (UVAB)

Uppsala Vatten och Avfall AB menar att planhandlingen helt saknar beskrivning av områdets allmänna dricksvattenförsörjning och plats för nödvändiga anläggningar. Bolaget anser att dricksvattenförsörjningen är en av de mest prioriterade miljöfrågorna att lösa och bör beskrivas i planhandlingen samt att plats för en vattenreservoar behöver tillskapas inom området och möjliggöras för i planhandlingen.

Vidare menar UVAB att det redan i planhandlingen bör stå att en återvinningscentral ska finnas inom verksamhetsområdet och att denna kan etableras tidigt.

Under "Hållbara tekniska försörjningssystem/Planeringsinriktningar" står det att avlopp- och avfallssystem ska kopplas till energiproduktion samt materialåtervinning. UVAB anser att de andra högre stegen i avfallshierarkin, det vill säga förebyggande och återanvändning ska vara del av detta och bör även nämnas i detta sammanhang.

I planhandlingen står det, "för att fullt ut kunna nyttja synergier mellan olika tekniska försörjningssystem krävs att planerings- och innovationsprocesserna för dessa samordnas i tidigt skede". UVAB vill betona vikten av att tänka på både befintlig och kommande bebyggelse. Detta då förutsättningarna för ett tekniskt försörjningssystem kan skilja sig åt mellan dessa bebyggelser.

Kommunens kommentar

Antagandehandlingen är kompletterad med ytterligare beskrivning av områdets dricksvattenförsörjning och en planeringsinriktning kring placering av vattenreservoar under tema Hälsa, trygghet och säkerhet.

Under tema Näringsliv och arbetsplatser finns det en planeringsinriktning som säger att verksamhetsområdet ska rymma en återvinningscentral som ska etableras tidigt.

En planeringsinriktning som förtydligar användningen av avfallstrappan/avfallshierarkin vid planering har införts under tema Hållbara tekniska försörjningssystem och återbruk/återvinning är förtydligat i text som beskriver multihubbar.

Textstycket som beskriver synergieffekter är kompletterat för att även innefatta befintlig bebyggelse.

Svenska kraftnät

Svenska kraftnät har inkommit med ett informativt yttrande där de poängterar att etablering av storskalig elintensiv verksamhet ställer stora krav på elnätsstrukturen i regionen. Därför kan det behövas investeringar för att möjliggöra ytterligare uttag av el från transmissionsnätet. Leditiderna för att få till stånd nya kraftledningar är cirka 10 år, beroende på bland annat tillståndsprocesser kan det ta upp till 15 år innan en ny transmissionsledning är i drift. Stora elintensiva industri- eller infrastrukturetableringar måste därför alltid föregås av noggrann planering och samverkan med områdets berörda elnätsägare.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun kommer att i nästa planeringsskede noggrant planera in ledtider och föra en kontinuerlig dialog och samverkan med berörda elnätsägare.

Uppsalahem

Uppsalahem ser positivt på ambitionen i handlingen kring försörjningssystem och mål om cirkulära flöden. Uppsalahem ser behov av både stark samordning och testbäddar som byggherrarna kan ansluta sig till för att i förlängningen konkretisera tankar och idéer.

I syfte att hålla nere andelen tung trafik inom bostadsområdena ser Uppsalahem gärna att alternativ till traditionell avfallshämtning prövas i den fortsatta processen.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun är positiva till medskicket och detta ligger i linje med hur den fortsatta planeringen kommer att ske.

Vattenfall Eldistribution AB

Vattenfall Eldistribution tillämpar försiktighetsprincipen i frågor rörande magnetfält. Av den anledningen önskar Vattenfall Eldistribution att "försiktighetsprincipen i frågor rörande magnetfält" inkluderas i kommunens planering av bostäder/arbetsplatsers lokalisering, i synnerhet där människor kommer att vistas varaktigt i närheten av regionnätansläggningar. Vattenfall Eldistribution önskar även poängtera att det finns inget som talar för att transformatorstationen (ÄT91-Bergsbrunna) behöver byggas in eller byggas om för att 0,4 mikrottesla (μT) ska kunna hållas vid planerad bebyggelse, under förutsättning att rimliga avstånd hålls till befintligt driftstängsel.

Överlag så skulle Vattenfall Eldistribution uppskatta att de luftledningarna som går genom området fanns med i kartmaterialet då det verkar finnas konflikter mellan byggnader, gångvägar, parker och de befintliga ledningsgatorna.

Sammanfattningsvis så är Vattenfall Eldistribution mycket positiva till kommunens planer på expansion och utveckling av de sydöstra stadsdelarna, men menar att en anpassning av befintliga elnätansläggningar och/eller planerad bebyggelse kommer att bli nödvändig om kommunens viljeyttring i form av FÖP:en ska kunna bli genomförbar i dess nuvarande utförande. Vattenfall Eldistribution önskar och förutsätter därför en löpande dialog med kommunen inför arbetet med kommande detaljplaner för området för att kunna planera nya och befintliga elnätansläggningar utifrån kommunens visioner, ambitioner och planer, som uttrycks i FÖP:en.

Kommunens kommentar

I planhandlingen har ny text gällande försiktighetsprincipen lagts till under tema Hållbar infrastruktur. Planförslaget utgår ifrån att hela, eller delar av, de lokala och regionala kraftledningarna öster om järnvägen samt förbindelsen mot transformatorstationen markförläggs. Vid behov byggs transformatorstationen in. I fortsatt planering ska försiktighetsprincipen användas i frågor rörande magnetfält. Vid fortsatt planering av verksamhetsområdet i öster kommer hänsyn tas till skyddsavstånd till kraftledning. Uppsala kommun ser positivt på, och kommer att verka för, att föra en fortsatt dialog med Vattenfall Eldistribution inför kommande detaljplaner.

Organisationer och föreningar

Centerpartiet vill påtala vikten av att beredskapsperspektivet finns med i planeringen av tekniska försörjningssystem. När många behov och tjänster, såsom sopsortering, parkering och varuutlämning, koncentreras till en enda byggnad (multihub) kan det få stora konsekvenser för de boende om byggnaden av någon anledning skulle bli tillfälligt otillgänglig. Centerpartiet vill även att möjligheterna att separera näringsrikt och näringsfattigt avloppsvatten vid källan, samt att transportera komposterbart avfall med det näringsrika avloppsvattnet, bör utredas.

Föreningen Sydöstra Uppsala efterfrågar fler detaljer kring de tekniska försörjningssystem som föreslås i planen, hur dessa ska finansieras och var ska de byggas. Föreningen menar att planen saknar lösningar för basal infrastruktur som dricksvatten, avlopp och kommunikationer och att planen därför bör betraktas som ofullständig. Vidare föreslår föreningen en skrivning i FÖP:en gällande att minst 90 procent av alla nya bostäder utformas så att de ska hålla högsta standard för uppvärmning och förbruka högst 15 watt per kvadratmeter. Ytterligare ett tillägg som föreslås är att FÖP:en bör ange att lokalt omhändertagande av gråvatten från bostäder och arbetsplatser görs inom bostadsområdena. Föreningen föreslår att FÖP:en anger en vision för grå- och svartvattenhantering, där gråvattnet hanteras lokalt och där svartvattnets näringsämnen samlas upp direkt och återförs till jordbruksmark och matproduktion.

Kristdemokraterna vill samordna VA-utbyggnaderna mellan Knivsta och Uppsala för att öka kapaciteten och redundansen. De vill även att ett nytt reningsverk planeras i det nya verksamhetsområdet närmast E4:an.

Utvecklingspartiet demokraterna anser att en stärkt infrastruktur för dricksvattenförsörjning och elförsörjning måste föregå en planerad kraftig befolkningstillväxt.

Kommunens kommentar

Multihubbar kommer att utredas vidare i nästa planeringsskede och kommunen tar med sig synpunkten om beredskapsperspektiv.

Planens planeringsinriktningar ger vägledning till nästa skede, i samband med detaljplanering utreds mer exakta lösningar vad gäller hållbar teknisk infrastruktur. Parallellt med fördjupningen pågår även ett utvecklingsprojekt på helhetsnivå för att hitta ett nytt samlat och integrerat system för försörjning av värme, vatten, avfall, avlopp med mera i ett kretsloppssystem som på ett bättre sätt hushållar med resurser och skapar bättre förutsättningar för ett klimatpositivt Uppsala.

Privatpersoner

Många av formuleringarna anses både luddiga och öppna för tolkning: är till exempel ”innovativa lösningar” något som finns idag eller som man hoppas ska komma i framtiden? Planen, och dess klimatambitioner, uppfattas som att den förutsätter tekniklösningar som ännu inte finns.

Att en lösning för hur den tekniska försörjningen ska klara av denna stora utbyggnad finns innan spaden sätts i backen efterfrågas. En möjlig lösning för basal infrastruktur – som dricksvatten, avlopp och kommunikationer måste finnas innan FÖP:en antas, vilket anses saknas idag. Det önskas att bristerna utreds och redovisas och hur problemen ska åtgärdas.

En ytterligare fundering har varit hur det kan säkras att de planerade tekniska systemen för ökad hållbarhet uppfylls och följs upp.

Det efterfrågas även att en kretsloppsanpassad dagvatten- och avloppslösning byggs lokalt och att man redovisar hur dricksvattenledningarna ska dras i området.

Det anses att det befintliga elnätet i området bör förbättras.

För att säkerställa planförslagets skrivningar om att "... det är centralt att bygga energieffektiva bostäder och lokaler" förslås att det skrivs in att minst 90 procent av alla nya bostäder utformas så att de ska hålla högsta standard för uppvärmning och förbruka högst 15 watt per kvadratmeter. Det efterfrågas även att kommunen skriver in i markanvisningsavtal att "passivhusstandard" ska uppnås för bebyggelsen.

Kommunens kommentar

Planens planeringsinriktningar ger vägledning till nästa skede, i samband med detaljplanering utreds mer exakta lösningar vad gäller hållbar teknisk infrastruktur. Parallellt med fördjupningen pågår även ett utvecklingsprojekt på helhetsnivå för att hitta ett nytt samlat och integrerat system för försörjning av värme, vatten, avfall, avlopp med mera i ett kretsloppssystem som på ett bättre sätt hushållar med resurser och skapar bättre förutsättningar för ett klimatpositivt Uppsala. Kommunen tar med sig synpunkten om uppföljning.

Transportinfrastruktur

Tema Transportinfrastruktur beskriver de anläggningar som berör trafiksystemet, såsom gator, cykelbanor, broar, parkeringshus och järnväg. Temat är indelat i underrubrikerna *Järnväg, spårväg, vägar, E4 + motorpåfart* och *Bro över Fyrisån*. I tema Trafik diskuteras själva trafiken, det vill säga gång-, cykel-, kollektiv- och biltrafik samt gods- och varutransporter.

Myndigheter

Region Uppsala

Region Uppsala är positiva till att de hållbara transporterna prioriteras i planen. Regionen lyfter bland annat vikten av att den kapacitetsstarka kollektivtrafikens framkomlighet måste vara hög och prioriterad, behovet av planskildhet i korsningen med väg 255 samt att planskilda korsningar under järnvägen måste studeras vidare.

Region Uppsala vill särskilt lyfta att planskildhet för den kapacitetsstarka kollektivtrafiken krävs där stråket korsar väg 255 för att stärka kollektivtrafikens framkomlighet och effektivitet samt bidra till ökad trafiksäkerhet. Den planerade depån behöver således anpassas till de höjder som planskildheten medför.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun tar med sig detta in i kommande detaljplanering.

Sjöfartsverket

Sjöfartsverket önskar delta i sagda detaljplanering för att säkerställa att den nya broförbindelsen över allmän farled 921 dimensioneras på sådant sätt att farledsbredd och segelfri höjd inte inskränks och begränsar tillgängligheten för sjötrafiken mer än andra broar över Fyrisån.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun noterar detta.

Järnväg, spårväg, vägar, E4 och motorpåfart

Region Uppsala

Framkomligheten för spårvägen/kapacitetsstarka kollektivtrafiken måste vara hög och prioriterad i huvudstråket mot stationen. Biltrafik tillåts på en längre sträcka i utställningsförslaget än i samrådsförslaget och Region Uppsala vill betona att blandtrafik inte är rimlig och kan därmed inte accepteras. Spårvägstrafiken/den kapacitetsstarka kollektivtrafiken måste ha separat bana i hela sin sträckning inom planförslaget för att kunna upprätthålla en hög medelhastighet. FÖP:en behöver redovisa hur och var passager över den kapacitetsstarka kollektivtrafikens huvudstråk kan anläggas eftersom detta inte presenteras i planförslaget. Passager för såväl biltrafik som cykel- och gångtrafik behöver vara dels trafiksäkra, dels utformade så att kollektivtrafikens framkomlighet inte hindras. En föreslagen plats för en depå redovisas i planförslaget. Depåns utformning och funktion utreds separat vilket bör anges.

Kommunens kommentar

Den kapacitetsstarka kollektivtrafiken planeras att gå i separata körfält genom hela utbyggnadsområdet. Den mer detaljerade utformningen av korsningar studeras i kommande planeringskedan.

*Bro över Fyrisån*Uppsala Vatten och Avfall AB (UVAB)

Vid anläggande av bro över Fyrisån finns risk för påverkan på Uppsalaåsens grundvattenförekomst. Hänsyn behöver tas dels under anläggningsskedet av bron och anslutande vägar, dels även under driftskedet med ökad trafik. Tillståndsprocessen för bron behöver ske tillsammans med tillståndsprocessen för detaljplanen för Uppsala spårväg.

Ultuna källa är ett riksintresse för naturvård och förhållandena som råder idag med vattenbalans bör bevaras. Ultuna källa utgör ett område där grundvattnet i åsen har kontakt med ytvattnet i Fyrisån. Vanligtvis strömmar grundvattnet ut från åsen till ån, men motsatta förhållande kan förekomma ibland men då under korta perioder. Höga grundvattennivåer kan förekomma i detta område, dock främst i lägre liggande terräng. Det bör säkerställas att åsens grundvattennivå inte kommer att påverkas av grundvattensänkning eller att det medför föroreningsrisker för grundvattnet vid anläggande av bropelare.

Kommunens kommentar

En bro över Fyrisån föregås av detaljplanering med tillståndsprocess som behandlar grundvattenförekomsten och riksintresset. På vilket sätt riksintresset behöver tillgodoses har förtydligats i planeringsinriktningar till tema Vatten.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket bedömer att det förändrade förslaget att öppna för framtida trafikering av biltrafik på bron över Fyrisån vid Ultuna medför en uppenbar risk för att planen kan komma att medföra påtaglig skada på berörda värden av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kapitlet 6 § MB.

Kommunens kommentar

En bro över Fyrisån föregås av detaljplanering med tillståndsprocess som behandlar grundvattenförekomsten och riksintresset.

Organisationer och föreningar

En återkommande synpunkt är att planen bör ta större hänsyn till bilen som transportmedel.

Centerpartiet avstyrker bestämt ambitionen att förvandla väg 255 till stadsgata. De anser att den östvästliga genomfartsleden för biltrafik sannolikt har för låg kapacitet, i synnerhet om den planerade broförbindelsen blir av. Infrastrukturen bör planeras med högre kapacitet än bedömt behov för när området är fullt utbyggt, men hela kapaciteten behöver inte byggas ut från början. Centerpartiet vill att multihubbarna måste ha tillräckligt med parkeringsplatser, inte bara för boende utan också för besökare.

Danmark-Funbo-Vaksala Centerpartiavdelning anser att det är nödvändigt med ett omtag gällande väglösning och kommunikationer mellan de västra delarna av kommunen och ån och de östra mot Bergsbrunna nya station och nya E4-påfarten.

Föreningen Sydöstra Uppsala efterfrågar förslag på hur kommunikationer till stora arbetsområden, utöver Stockholm, ska ske.

Hågaladens Hostel & Vandrarhem menar att infrastrukturplaneringen i planen inte är tillräcklig och borde vara mer framsynt. Vidare efterfrågar de motorfordonstrafik med privatbil parallellt (hela vägen) med stråket för kapacitetsstark kollektivtrafik.

Markägargruppen menar att det saknas en kapacitetsstark förbindelse mellan planområdet och de stora arbetsområdena Boländerna och Fyrislund.

Kommunens kommentar

En av de bärande inriktningarna för planen är att stärka gång-, cykel- och kollektivtrafik som förstahandsval, eftersom dessa är mer resurseffektiva färdmedel. I likhet med den övergripande planeringen för övriga kommunen eftersträvas en större funktionsblandning. Stadsgator spelar en viktig roll för att kunna uppnå det. Trafikanalyser, som bland annat tar hänsyn till Uppsalabornas historiska resmönster och färdmedelsval, visar att planens föreslagna transportinfrastruktur är tillräcklig. Uppsalas stora arbetsplatsområden i innerstaden, längs Dag Hammarskjölds väg samt Boländerna och Fyrislund, förbinds med spårväg och kapacitetsstark kollektivtrafik.

Järnväg, spårväg, vägar, E4 och motorpåfart

Många föreningar och organisationer har kommit med förslag och synpunkter kring hur den kapacitetsstarka kollektivtrafiken kan utformas. Till exempel förespråkar flera BRT istället för spårväg eller att kopplingen mot Gottsunda inte behövs.

Boende i kvarteret Harkranken, Lapplandsresan, anser att det är oacceptabelt att regionaltåg inte inledningsvis förväntas stanna vid Uppsala Södra och att många incitament för planen därmed försvinner.

Centerpartiet anser att FÖP:en bör innehålla flera alternativa infrastrukturplaner beroende på var E4:ans trafikplats placeras och att kommunen bör eftersträva en så sydlig placering som möjligt. Även Föreningen Vårda Uppsala förespråkar en sydlig placering.

Danmarks idrottsförening menar att de riskerar att påverkas negativt av utbyggnaden av fyrspår då detta skulle ske i anslutning till deras anläggning. Föreningen behöver mer detaljerade svar på hur detta kommer att påverka dem.

Kommunens kommentar

I FÖP:en behandlas kollektivtrafiken endast övergripande och förslagen och synpunkterna som varit på en högre detaljeringsnivå har skickats vidare till projektet Detaljplan kapacitetsstark kollektivtrafik där detta behandlas i större detalj.

Det är trafikoperatörer som bestämmer över trafikeringen på Ostkustbanan. Uppsala kommun driver frågan att på sikt få till stånd regionaltågstrafik vid Uppsala Södra, men för att det ska vara intressant att göra uppehåll krävs en stor mängd resenärer, vilket inte kommer att finnas från början.

Trafikplatsens placering vid E4:an utreds av Trafikverket i samverkan med bland annat Uppsala och Knivsta kommuner. Dess placering påverkar transportinfrastrukturens funktionalitet i förhållandevis liten utsträckning.

Trafikverket arbetar med en järnvägsplan för fyra spår och det är viktigt att berörda deltar i den dialog som Trafikverket kommer att ha.

Bro över Fyrisån

Många föreningar och organisationer är emot bygget av en bro över Fyrisån på grund av dess negativa inverkan på miljön och därför förordas andra alternativ. Flera påtalar även vikten av att infrastrukturen i planen ska vara säkrad innan det börjar byggas bostäder.

Kommunens kommentar

De effekter som riskerar att uppkomma till följd av en bro över Fyrisån, samt de åtgärder som krävs för att undvika och/eller begränsa negativa effekter, framgår av HBB:n. Brons inverkan på miljön och andra intressen prövas i den tillståndsprocess som är kopplad till detaljplanen för bron. Vad gäller alternativ har de prövats inom ramen för kommunens ÖP och stadens övergripande bebyggelseinriktning. Utbyggnaden av bostäder kommer att koordineras med utbyggnaden av infrastruktur.

Privatpersoner

Järnväg, spårväg, vägar, E4 och motorpåfart

Många privatpersoner har kommit med förslag och synpunkter kring hur den kapacitetsstarka kollektivtrafiken kan utformas. Till exempel förespråkar flera BRT istället för spårväg och flera är kritiska till själva dragningen av den kapacitetsstarka kollektivtrafiken.

Stationen i Bergsbrunna ger upphov till delade meningar. Vissa ser positivt på en ny station och det den tillför till området. Andra har invändningar mot dess användbarhet och vill att värdet av stationen förtydligas. Några vill att stationen placeras längre norr- eller söderut utanför planområdet. Dessutom anser många att tågstationen även bör byggas för regionaltåg, inte bara för pendeltåg, för att utöka dess användbarhet och attraktivitet. Flera anser att den nya stationen riskerar att bli överflödigt. Även om stationen byggs kommer många att fortsätta pendla till och från Uppsala via Resecentrum. Med en ny station kommer dessutom tågen få ett till stopp vilket bidrar till en längre restid. I och med att stationen föreslås så långt söderut påpekas att det dessutom blir trångt med tanke på att spårområdet ska fördubblas och en väg med matning till och från E4:an ska få plats.

Det har framförts synpunkter rörande de nya järnvägsspåren och att de bör placeras parallellt med E4:an mellan Gamla Uppsala och Arlanda. Det lyfts att det nya dubbelspåret från Uppsala söderut måste ses som en viktig del i en större helhet än bara för Uppsala och Stockholm. För att möta så många behov som möjligt anses det nya dubbelspåret behöva byggas direkt från Uppsala till Arlanda.

En redovisning för vad som händer med Kuggebrovägen (väg C601), som går parallellt med järnvägen, efterfrågas då järnvägsspåret utökas och det reserverade spårområdet blir 100 meter brett.

Den infrastruktur som planerats anses inte räcka sett till befolkningsökningen. Det är redan långa bilköer in och ut ur området vid rusningstrafik. Fler bostäder och invånare skulle sannolikt göra vägarna helt igenproppade. Önskemål om att det planeras för bilen, att bilen ges mer utrymme i området och att vägarna inte planeras utifrån att det ska bli svårare att ta sig fram med bil har framförts.

Det valda läget för trafikplats för E4:an, och infart, anses vara bra då det minimerar påverkan på jordbruksmark. Vissa anser att den med fördel för jordbruksmarken kan flyttas ännu längre söderut.

Att väg 255 omvandlas till stadsgata ifrågasätts av många. Utformningen av vägen redan som den är idag kommer inte att vara tillräcklig för framtida invånare. Att omforma den, menar de, kommer att orsaka flaskhalsar i trafiken. Vidare anses att ombyggnaden av vägen borde ses över även söder om planområdet, ner mot Flottsund. Sänkt hastighet på vägen välkomnas. Förslag ges om att bygga vägen som 2+2-filig standard med rondeller. Andra menar att det är onödigt många körfält planerade på väg 255 och att det i sig kommer leda till att biltrafiken ökar mer. Färre körfält håller nere biltrafiken och medverkar till att människor hellre väljer kollektivtrafik, gång och cykel som färdmedel.

Trafiken på Hemslöjdsvägen anses komma att bli orimligt hög. Trafiksituationen kopplat till trafiksäkerheten vid Kuggebro är inte omnämnd i planen, vilket efterfrågas.

Kommunens kommentar

I FÖP:en behandlas kollektivtrafiken endast övergripande och förslagen och synpunkterna som varit på en högre detaljeringsnivå har skickats vidare till projektet Detaljplan kapacitetsstark kollektivtrafik där detta behandlas i större detalj.

Trafikverket har beslutat att två nya spår på den aktuella sträckan lokaliseras längs befintliga spår och Uppsala kommun delar den uppfattningen. Lokaliseringen av stationen är en avvägning mellan olika allmänna intressen och ett gemensamt ställningstagande mellan Uppsala kommun och Trafikverket. Tungt vägande skäl för placeringen är möjligheten att bebygga det stationsnära läget med arbetsplatser och bostäder för en god tillgänglighet. Tillsammans med den kapacitetsstarka kollektivtrafiken skapas en förbättrad tillgänglighet till och från viktiga målpunkter, såväl inom staden, som till och från Stockholmsregionen.

En av de bärande inriktningarna för planen är att stärka gång-, cykel- och kollektivtrafik som förstahandsval, eftersom dessa är mer resurseffektiva färdmedel.

Med utbyggnaderna i de sydöstra stadsdelarna kommer väg 255 att bli viktigare i stadens huvudgatunät. En ombyggnad till stadsgata kommer att innebära sänkta hastigheter men samtidigt behöver dess utformning och kapacitet säkerställa en god framkomlighet. I och med utbyggnaderna kommer också gång- och cykelvägar samt trafiksäkra passager att byggas. Trafiksäkerhetssituationen längs hela sträckan, inklusive Kuggebro, kommer också att ses över.

Trafikanalyser, som bland annat tar hänsyn till Uppsalabornas historiska resmönster och färdmedelsval, visar att planens föreslagna transportinfrastruktur är tillräcklig. Uppsalas stora arbetsplatsområden i innerstaden, längs Dag Hammarskjölds väg samt Boländerna och Fyrislund, förbinds med spårväg och kapacitetsstark kollektivtrafik.

När det gäller Hemslöjdsvägen lämpar den sig inte för stora trafikmängder. Kommunen behöver i kommande planeringssteg säkerställa att trafiken kan hållas nere.

Bron över Fyrisån

Det finns önskemål om att bron över Fyrisån inte byggs då den anses komma att förstöra kulturvärden, åkermark, naturreservatet Årike Fyris och dess rika djurliv för all framtid. Istället föreslås att befintliga broar byggs ut eller att en bro byggs i Flottsund. Om en förbindelse anses absolut nödvändig på den tänkta platsen efterfrågas att den byggs i en tunnel under ån. Alternativt anses dragningen istället kunna gå något söder om det sydliga läget, först i skogskanten och sedan i kanten mellan åker och betesmark för att inte förstöra åkern.

Kommunens kommentar

De effekter som riskerar att uppkomma till följd av en bro över Fyrisån, och de åtgärder som krävs för att undvika och/eller begränsa negativa effekter, framgår av HBB:n. Brons inverkan på miljön och andra intressen prövas i den tillståndsprocess som är kopplad till detaljplanen för bron. Vad gäller alternativ har de prövats inom ramen för kommunens ÖP och stadens övergripande bebyggelseinriktning. Utbyggnaden av bostäder kommer att koordineras med utbyggnaden av infrastruktur.

Vatten

Myndigheter

Uppsala Vatten och Avfall AB (UVAB)

Föreningensberäkningarna visar att belastningen av fosfor ökar till recipient trots rening i alla steg enligt FRI-systemet. Innan utbyggnad behöver kommunen visa hur det ökade utsläppet påverkar MKN i recipienterna. Markens lämplighet och markåtkomsten för samtliga dagvattenanläggningarna, inklusive för befintlig bebyggelse, behöver säkras. Placering av utjämningsytor för skyfallsvatten bör reserveras och avsättas för ändamålet i tidigt skede för att säkerställa att området klarar av flöden och volymer vid händelse av ett skyfall.

Planhandlingen visar att vatten från Lunsen behöver omdirigeras från dagens flödesvägar till grönområden genom planområdet och att kommunen kommer att styra vattnet genom att anlägga "vattenledare". Kommunen anger att utformningen av vattenledarna ska ske i kommande detaljplaner. UVAB menar att det är för sent och att förutsättningarna behöver klargöras innan nedströms liggande detaljplaner påbörjas. Alla FRI-ytor i dagvattensystemet i gator, torg och parker ska rymma biokol och luftiga lager för trädrötter. I andra projekt visar preliminära mätningar att det sker läckage av fosfor från biokolen. UVAB anser därför att biokolet som planeras att användas först ska testas och utvärderas så att inte MKN riskeras att överskridas i recipienterna.

Ett sätt att minska områdets negativa påverkan på MKN i Fyrisån och Sävjaån är att rena dagvatten från befintlig bebyggelse. Ytor för dessa reningssteg behöver då reserveras i planen. Eventuellt är det möjligt att kombinera dessa med föreslagna ytor för dagvattenrening för ny bebyggelse men mer yta behöver då reserveras.

Enligt planhandlingen så ligger två av dagvattendammarna i områden med hög känslighet enligt riskanalys för Uppsala- och Vattholmaåsen. UVAB anser att dagvattendammar, så långt som möjligt, ska placeras i områden som ligger utanför zon med hög känslighet för att minska risken för att påverka grundvattnet negativt.

Kommunen anger att utformningen av vattenledarna och utredning av påverkan på Natura 2000 från dessa ska ske i kommande detaljplaner UVAB menar att det är för sent och att Natura 2000-prövningen av vattenledarna är en förutsättning för flera av detaljplanerna nedströms. Prövningen av vattenledarna behöver därför ske innan nedströms liggande detaljplaner påbörjas.

Planen anger att höjdsättningen av planområdet ska planeras för att klara hanteringen av ett 50- eller 100-årsregn. UVAB vill dock framhäva att planen bör klara minst ett 100-årsregn utan att skada uppkommer på ny eller befintlig bebyggelse. Samhällsviktig verksamhet ska ges en högre säkerhetsnivå och planeras så att funktionen kan upprätthållas vid en översvämning.

Placering av utjämningsytor för skyfallsvatten bör reserveras och avsättas för ändamålet i tidigt skede för att säkerställa att området klarar av flöden och volymer vid händelse av ett skyfall. Det behöver tydliggöras för vilka ytor som är tilltänkta för att ta hand om skyfallsvatten respektive de ytor som ämnar att hantera vatten vid dimensionerande flöden (se figur 16-1 i Vattenflödessystem). Koordinering gällande höjdsättning av allmänna ytor i detaljplaner bör göras så att avrinningsvägarna till dessa ytor säkerställs.

Om det finns risk att sprickbildning kan påverka Natura 2000 så är sprängning i planområdet tillståndspliktigt enligt 11 kapitlet MB. Innan detaljplanerna kan antas behöver därför risken uteslutas.

I utredningen Vattenflödessystem anges att MKN för de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna i Sävjaån kan påverkas. Generellt ger exploatering och klimateffekter att högflöden ökar och lågflöden minskar. När andelen hårdgjorda ytor ökar riskerar flödena att ändras och det blir generellt sett korta perioder av höga flöden och långa torrperioder däremellan.

En av de mest prioriterade miljöfrågorna att lösa är områdets vattenförsörjning. En minskad vattenanvändning ger en ökad hållbarhet i och med minskad energi- och kemikalieanvändning. Genom en minskad vattenförbrukning kan stora tröskelinvesteringar senareläggas. Bolaget anser att en viktig del i att minska bostädernas behov är återanvändning av vatten och att använda dricksvattnet klokt.

Eftersom området är helt nytt bör det finnas goda möjligheter till att i detaljplanen ställa krav på en hög grad av regnvattenanvändning och vattenåteranvändning och begränsa behovet av dricksvatten till livsmedels- och hygienbehov. Möjligheterna att utnyttja vatten på ett nytt och innovativt sätt inom kvartersmark behöver studeras, exempelvis kan dagvatten användas för att spola toaletter eller bevattna innergårdar. Inom ramen för kommande arbete bör möjligheterna och eventuella risker och konsekvenser detaljstuderas, samt beräkningar av tillgängligt vatten utföras.

Kommunens kommentar

FÖP:en utgör ett övergripande planinstrument och saknar därför den detaljnivå som förekommer i senare planläggning då underlagen fördjupas och den fysiska planeringen preciseras. Den fysiska planering som sker inom sydöstra stadsdelarna innebär att det i kommande skede upprättas detaljplaner och tillståndsprövningar genomförs. I samband med detta preciseras detaljer gällande den planerade utbyggnaden och utredningarna av miljöpåverkan fördjupas i enlighet med MB och PBL.

Framtagna utredningar visar principer för ett nuläge och ett förprojekteringsläge. Kompletta och mer exakta beräkningar för MKN utreds i detaljplanering med beräkningar och åtgärder utifrån aktuella MKN för yt- och grundvatten.

Förändringar i yt- och grundvatten är vattenverksamhet som prövas i detaljplaneskede där förutsättningar utreds i detalj inför tillstånd enligt MB.

Eftersom det finns ett behov av vidare, mer detaljerad utredning av lokalisering och storlek på ytor för hantering av dagvatten och markvatten har symboler för detta lyfts ur plankartan. Istället beskrivs att dessa ytor ska säkerställas under markanvändningskategorierna Grönyta, Stadsdelspark och Stadens omland. Antagandehandlingen har också kompletterats med planeringsinriktningar som beskriver att tillräckliga ytor för hantering av dagvatten respektive skyfall ska säkerställas på en helhetsnivå i samråd med VA-huvudman innan detaljplaner tas fram. Detta inkluderar även befintlig bebyggelse.

Kommunen har i FÖP-handlingen också föreskrivit ytterligare behov av utredningar på helhetsnivå inom hydrologi, bland annat rörande risk för påverkan på Natura 2000-områdena, hantering av vatten under byggtid och anpassning av markarbeten för att minska risk för avvattning.

Kommunen har i antagandehandlingen förtydligat att det är ett 100-årsregn som ska klaras utan att skada uppkommer på ny eller befintlig bebyggelse.

Biokol används idag i stor utsträckning vid anläggandet av växtbäddar och skelettjordar på grund av dess fördelaktiga egenskaper. Därför är de preliminära indikationerna som finns i ett projekt på att fosfor kan avges av intresse och Uppsala kommun följer detta.

Kommunen delar UVAB:s synpunkter om hög ambitionsnivå för innovativa lösningar för en minskad vattenanvändning som ger en ökad hållbarhet.

Vattenfall Eldistribution AB

Avrinningen från Lunsens naturreservat går i planen över/i närheten av den befintliga fördelningsstationen. Då el och vatten inte bör blandas är det viktigt att ytvattnet från Lunsen inte rinner över till stationsområdet.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun har noterat detta.

Organisationer och föreningar

Föreningen Sydöstra Uppsala menar att FÖP:en inte tillräckligt redovisar planens inverkan på dricksvattnet i kommunen. Föreningen lyfter även att dagvattensystem vid nybyggnation måste planera för lokalt omhändertagande.

Hyresgästföreningen Uppsala-Knivsta tycker att blåytor glöms bort i FÖP:en. De menar att blåa ytor kan tillskapas, i samband med fördröjning av dagvatten, som ett funktionsbaserat och attraktivt inslag i ett bostadsområde.

Nåntuna Backes Samfällighetsförening uttrycker en oro för hur FÖP:en kommer att påverka vattenflödet i området.

Ramboll efterfrågar att planen visar kopplingen mellan våtmarksområden inom FÖP-områdets västra del och Lunsenområdet.

Boende Söderby-Vallby yttrar sig om att det är viktigt att grundvattentäkter inte påverkas av förslaget då många har enskilda brunnar i området.

Bergsbrunna Vägförening uttrycker oro kring hur Stordammen påverkas vid sprängning.

Centerpartiet lyfter att ett brobygge riskerar att påverka Uppsalas vattentäkt negativt. Centerpartiet vill se en utveckling av våtmarkerna kring Sävjaån som kan fungera som sekundär vattenrening. De vill även utreda möjligheterna att separera näringsrikt och näringsfattigt avloppsvatten vid källan samt att transportera komposterbart avfall med det näringsrika avloppsvattnet.

Naturskyddsföreningen Uppsala anser att kommunen ska tillämpa de ytterligare åtgärderna som krävs för att nå MKN i Fyrisån och Sävjaån.

Kommunens kommentar

Antagandehandlingen är kompletterad med ytterligare beskrivning av områdets dricksvattenförsörjning och planeringsinriktning kring placering av vattenreservoar under tema Hälsa, trygghet och säkerhet. Det planeras för lokalt omhändertagande av dagvatten genom fördröjning på kvartersmark och FRI-systemet på allmän platsmark. Planeringen för hållbara tekniska försörjningssystem kommer fortsatt pågå och inkluderar bland annat vattenhushållning och vattenåteranvändning för exempelvis bevattning eller att spola toaletter, men också alternativa avloppssystem med mera.

Det kommer finnas goda möjligheter att tillskapa vattenytor på både kvartersmark och allmän platsmark. Detta kommer också krävas för att hantera dagvattnet. Utredningar kommer på helhetsnivå peka ut omfattning och lokalisering av ytor som behöver säkerställas för dagvatten, markvatten och skyfallshantering.

Vattenflöden inom området kommer att utredas vidare på helhetsnivå och där det blir aktuellt med omledning av yt- eller grundvatten kommer detta att prövas i samband med detaljplanläggning.

Kommunens bedömning är att det kommer att krävas tillståndsprövning enligt MB om vattenverksamhet med erforderliga bedömningar av påverkan på hydrologi, bevarandestatus för arter och naturtyper, tekniska lösningar som ska bevara hydrologiska förhållanden, kumulativa effekter med mera. I en tillståndsprövning innefattas även vattentillgång i närliggande befintliga brunnar.

Risk för avvattning på grund av sprickbildning orsakad av sprängning eller andra markarbeten kommer utredas vidare.

I kommande planeringsskeden kommer kommunen att utreda kopplingen mellan våtmarksområden inom FÖP-områdets västra del och Lunsenområdet.

Brobygget över Fyrisån utreds inom detaljplan för kapacitetsstark kollektivtrafik. FÖP:en pekar ut ett markreservat för trafikförbindelse och ställer kvalitetskrav på utförandet. Detta innefattar bland annat att skyddsåtgärder ska vidtas för att inte påverka riksintresse för dricksvattenförsörjning.

Kommunen är enligt lag skyldig att inte försämra kvalitén på vattenmiljön utan följa de uppsatta MKN som finns för respektive vattenförekomst. En lokal åtgärdsplan för Sävjaån är under framtagande där hela vattenförekomsten analyseras och där åtgärder (exempelvis våtmarker) föreslås med syftet att inte försämra Sävjaåns status. För berörd del av Fyrisån finns en lokal åtgärdsplan framtagen.

Privatpersoner

Många är oroliga för hur grund- och dricksvattnet kommer att påverkas av utbyggnaden, både under och efter byggtiden. Det anses att dricksvattnet, grundvattnet och grundvattennivån kommer att förändras, belastas, förstöras och/eller kontamineras, både inom och utanför planområdet, på ett mycket kraftigt sätt av utbyggnaden – och att detta borde vara tillräckligt för att planen ska stoppas. Många ser allvarligt på en eventuell kontaminering och förstörelse då vattenbrist samtidigt kan uppkomma som en konsekvens av klimatförändringar. Viktiga vattenytor måste därmed värnas. Det förs fram önskemål på att kommunen garanterar att grundvattentillgången, även i privata brunnar, inte kommer att påverkas av byggnationen. Vidare hänvisas till olika myndigheters utlåtanden om att grundvattentillgången kommer minska i och med utbyggnaden och att vatten från Mälaren riskerar att tränga in i dricksvattensystemet och göra det otjänligt. Det anses att det planeras för fler bostäder i området än vad dricksvattentillgången kan bära.

Det anses att pålningar till en bro, liksom spårvägsbygge, riskerar att förstöra grund- och dricksvattnet.

Därför vill många att planerna på spårvägsbro över Fyrisån/Uppsalaåsen stoppas då risken för störningar av dricksvattenförsörjningen är för stor. Vidare menas det att kommunen inte på ett tillfredsställande sätt visat hur de ska kunna genomföra byggnationen och samtidigt garantera att vattentäkten inte påverkas negativt.

En oro som lyfts är att sprängningar i området kan riskera sprickbildningar i grunden med risk att avvattna Lunsen, Stordammen, källor och brunnar. Kartläggning av vattenflöden i området och att utredning av hur sprängningar kan påverka dessa efterfrågas.

Blåytor efterlyses i planen. Det är ytor som rent generellt anses saknas i Uppsala. Blåa ytor kan skapas, i samband med fördröjning av dagvatten, som ett funktionsbaserat och attraktivt inslag i ett bostadsområde.

En grundlig utredning om säkring av Stordammens vatten anses behövas.

En önskan om att säkerställ att vattenflöden, vattendrag och bäckar inte förstörs och/eller försvinner uttrycks tydligt. Det anses troligt att vattenådror kommer skäras av, vilket kan leda till stor skada. Vidare spekuleras i hur Lunsen kommer att påverkas av förändrade vattenflöden. Det finns en oro över hur den bäck som löper genom Nåntuna backe, och dammen som den mynnar ut i, kommer att påverkas av utbyggnaden. Bäckan och dammen ses som en stor tillgång för både människor och djur.

Det anses att planen kommer ha en negativ påverkan på vattenlevande djur, som fiskar, salamandrar, paddor, insekter etcetera, i och vid Fyrisån, Sävjaån och Stordammen. Lunsen betraktas känslig för kommande klimatförändringar och Stordammen spelar en stor roll för framtida överlevnad av den rika florin och faunan i skogen.

Konsekvensanalysen för hur grundvattnet påverkas av utbyggnaden anses vara bristande. Det befaras att risken för föroreningar i mark och vatten är stor. Det efterfrågas ett förtydligande om hur grundvattnet i hela planområdet ska skyddas vid pålning, brobygge och bygge av ett kulvertsystem.

Kommunens kommentar

Uppsala kommuns bedömning är att det kommer att krävas tillståndsprovning enligt MB om vattenverksamhet med erforderliga bedömningar av påverkan på hydrologi, bevarandestatus för arter och naturtyper, tekniska lösningar som ska bevara hydrologiska förhållanden, kumulativa effekter med mera. I en tillståndsprovning innefattas även vattentillgången i närliggande befintliga brunnar.

Antagandehandlingen är kompletterad med ytterligare beskrivning av områdets dricksvattenförsörjning och planeringsinriktning kring placering av vattenreservoar under tema Hälsa, trygghet och säkerhet.

För att grundvattnet ska vara tryggt för framtiden finns det framtagna riktlinjer för markanvändning inom Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde. Kommunen har också tagit fram en riskanalys för planområdet som visar att om föreslagna riskreducerande åtgärder genomförs bör en exploatering kunna genomföras utan negativ påverkan på grundvattnet.

Det kommer att finnas goda möjligheter att tillskapa vattenytor på både kvartersmark och allmän platsmark. Detta kommer också krävas för att hantera dagvattnet. En utredning kommer på helhetsnivå peka ut omfattning och lokalisering av ytor som behöver säkerställas för dagvatten, markvatten och skyfallshantering.

Bron över Fyrisån och dess eventuella påverkan på grundvattnet utreds inom detaljplan för kapacitetsstark kollektivtrafik. I FÖP:en finns planeringsinriktningar som säger att skyddsåtgärder för att skydda grundvattnet ska vidtas vid anläggande och drift.

Natur

Myndigheter

Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen ser positivt på att man i den föreslagna planen värnar om naturvärden och att skapa och bibehålla grönstruktur. Begreppet grön infrastruktur innefattar, förutom att värna om människors välbefinnande, även att bevara hänsynskrävande biotoper och förbättra spridningsvägar för hotade arter. Skogsstyrelsen ser gärna att biologisk mångfald prioriteras högre vid planering av grön infrastruktur.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun har noterat detta.

Knivsta kommun

Grönområdet runt Stordammen är viktigt att bibehålla för att undvika slitage och påverkan på de värden som finns på platsen idag. Stordammen är en frekvent knutpunkt för de som vistas i skogen. I nuvarande förslag är avståndet mellan ny planerad bebyggelse och dammen cirka 100 meter. Det avståndet anser vi behöver utökas.

Naturområden som sparas är i huvudsak i lågpunkter. Vi står fast vid vår samrådssynpunkt att en mer varierad natur behöver tillföras.

Knivsta kommun vill fortsättningsvis se att planförslaget lyfter de åtgärder som behövs för att stärka spridningssamband mellan skogsmarker på båda sidor om kommungränsen.

Det är positivt att mellankommunal samverkan har lyfts och fått en egen rubrik. I stycket omnämns samverkansbehov kring teknisk infrastruktur, sociala och kulturella investeringar och kollektivtrafikförsörjning. Samordning gällande mark- och vattenfrågor beskrivs som att vara av betydelse för att uppnå en hållbar utveckling. Påverkan på natur- och vattenmiljön måste bedömas utifrån ett helhetsperspektiv på landskapsnivå och kan inte till fullo omhändertas som ett delmoment i andra exploateringsprojekt. Därför bör behovet av samordning kring grön infrastruktur lyftas tydligare i detta stycke.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun har noterat Knivsta kommuns synpunkter. Norra Lunsen är fortsatt skyddad och utgör med sina dryga 1300 hektar sammanhängande skogsmark ett av regionens största skogliga naturreservat. Vi delar därför inte Knivstas uppfattning om att åtgärder krävs för att stärka skogliga samband kring kommungränsen. Uppsala kommun anser heller inte att natur- och vattenmiljön eller grön infrastruktur försämras i en mellankommunal kontext, då Norra Lunsen intill kommungränsen buffrar eventuell påverkan i riktning mot Knivsta och således saknas behov av samordning kring dessa frågor till följd av planen.

Organisationer och föreningar

Många föreningar och organisationer uttrycker en oro för att närheten till natur och skog försvinner i och med FÖP:ens förslag och att den närheten är viktig att bevara. Vidare lyfter flera att slitaget på Lunsen och andra naturreservat kommer öka i och med att befolkningen ökar.

Bergsbrunna Vägförening anser att inga vägar eller barriärer ska byggas mellan Stordammen och Norra Lunsen för att inte störa sambandet för de djur som rör sig där.

Centerpartiet vill inte att området från södra Nántuna och söderut utmed väg 255 bebyggs då det behövs en spridningskorridor mellan naturreservaten Årike Fyris och Lunsen. Vidare anser de att grönstråket och spridningskorridoren runt Stordammen bör breddas. Oavsett grönstråkets bredd behöver områdets mark- och vattenförhållanden utredas grundligt innan detaljplanering av närområdet påbörjas. Centerpartiet vill också att buffertzonen mellan föreslagen bebyggelse och gränsen till Norra Lunsens naturreservat breddas.

Danmarks Hembygdsförening yrkar att den av Uppsala kommun planerade åverkan på naturen stoppas. Föreningen menar att istället för att hugga ner skog för att bygga bostäder och sedan plantera nya träd, bör bebyggelsen byggas i samklang med befintlig natur.

Föreningen Sydöstra Uppsala är emot att naturmiljöer förstörs och ersätts av konstgjorda parkanläggningar. Vidare är de oroliga över att ekosystemet rubbas och rödlistade arter påverkas i och med FÖP:ens förslag till utveckling. Föreningen anser att de förstärkningsåtgärder som föreslås angående ökat besöksstryck i Lunsen inte är tillräckliga.

Hågadalens Hostel & Vandrarhem anser att bufferzonen mot Lunsen är för liten och att det är bättre att bygga på åkermark än i skogen.

Naturskyddsföreningen Uppsala uttrycker oro kring att planen kommer påverka närområdets natur negativt. Föreningen vill att en utredning görs som noggrant undersöker de kumulativa effekterna på naturområdena i Lunsen.

Sverigedemokraterna anser att är det mycket viktig att bevara grönområden och gröna stråk i så stor utsträckning som möjligt och att en nyckel till detta är att bygga på bredden istället för tätt och på höjden.

Kommunens kommentar

Tillkommande stadsbebyggelse på obebyggd naturmark innebär oundvikligen förluster av natur- och friluftsvärden. Genom närheten till två av kommunens största naturreservat blir tillgången till större frilufts- och rekreationsområden ändå god i den nya stadsmiljön. Kopplingar från befintlig bebyggelse till naturreservaten säkras genom gröna kilar och spridningsstråk.

En miljökonsekvensbedömning av planens påverkan på natur och miljö har genomförts (se bilaga 3, Hållbarhetsbedömning). Dess slutsatser har lett till anpassningar av planen. Risk för påverkan består inom vissa områden, särskilt kopplat till biologisk mångfald och förlusten av skogsmark. Kommunen avser att i kommande planeringsskeden utreda möjligheten att antingen köpa och/eller skydda mark med motsvarande kvaliteter eller som har möjlighet att utveckla motsvarande kvaliteter.

I FÖP:ens plankarta finns markanvändningen "Utredningsområde inför Natura 2000-prövning" markerad. Det utgör ett extra känsligt område i anslutning till Natura 2000-område. Bebyggelsens utbredning i området avgörs i Natura 2000-prövning. För verksamheter eller åtgärder som ska prövas för ett tillstånd som avses i 7 kapitlet 28 a § MB (Natura 2000-tillstånd) ska en specifik miljöbedömning göras. Av kraven på en sådan miljöbedömning framgår att kumulativa effekter ska utredas.

Privatpersoner

Det anses att FÖP:en tagit alldeles för lite hänsyn till naturvärden överlag. Det finns inget i planen som visar hur det ska gå till att kombinera den nya staden med viktiga naturintressen.

Skogen är viktig för upptaget av växthusgaser och därmed begränsningen av den globala uppvärmningen. Det anses att med planen försvinner i stort sett all skog ända fram till naturreservatsgränsen vid Lunsen, vilket strider med planens målsättning om klimatpositiv stadsmiljö och ekologisk hållbarhet. Det önskas att planen tar mer hänsyn till skogens sociala samt klimat- och ekologiska värden, då förlusten av skog inte kan kompenseras.

Begreppet *ekosystemtjänster* nämns på flera ställen som något som ska integreras i stadsmiljön, vilket ses som en bra ambition. Det anses dock finnas ett värde i att lägga mer fokus på ekosystemtjänsternas fundament, nämligen fungerande ekosystem. Det nämns även att en avsaknad av ekosystemtjänstanalys inte är förenlig med ÖP 2016.

Många har yttrat sig om Lunsen som en unik naturskog med ett mycket högt naturvärde som aldrig kommer kunna återställas om den skövlas. Det anses att karaktären på skogen och vildmarkskänslan försvinner i och med FÖP:en. Det befaras att om det börjar naggas på naturreservatet så ökar risken att det till slut bara blir en liten skogsdunge kvar. Det ses även som allvarligt att bebyggelsen ska ligga alldeles invid naturreservatet.

Närheten till genuina naturområden som Lunsen ses som en av de bästa kvaliteterna med Uppsala och många vill att den närheten bevaras. Flera ser att Uppsala växer snabbt och är på god väg att bli en storstad och det blir då viktigt att ha tillgång till lättillgängliga rekreationsområden. Närhet till skog och natur ses som en del av Uppsalas attraktionskraft och som en jämställdhetsfråga, då de som inte har råd att resa alltid kan ta sig till ett naturområde. Det uttrycks en oro kring att närheten kommer att försvinna.

Det anses vara nödvändigt med en större buffertzonen mot Lunsen – minst 200 meter lång för att naturskyddsområdet inte ska påverkas negativt. Det hänvisas även till den hydrologiska undersökningen som anser att bufferten kan behöva vara ännu längre, något som inte kommenteras i FÖP:en.

Det önskas att Årike Fyris inte påverkas negativt av en närliggande storstadsbebyggelse.

Det finns höga naturvärden och biotoper längs Fyrisån som befaras bli fördärvade av planerna.

Med många nya invånare anses att naturområdena, Årike Fyris och Lunsens naturreservat, kommer att förstöras på grund av ökat slitage, störningar och föroreningar. De förstärkningsåtgärder som FÖP:en anger angående ökat besöksstryck i Lunsen anses inte vara tillräckliga. Även i de gröna korridorerna som planeras är rädslan stor för att det ska slitas för hårt.

Det efterfrågas att utbyggnaden görs med hänsyn till naturens topografi som höjder och klippor istället för att plangöra marken. Det önskas också förtydliganden hur markslitage, nedskräpning och föroreningar i naturreservat och Natura 2000-områden ska förhindras under byggtiden.

De gröna korridorer som planeras anses vara för smala för att kunna skydda djur- och artliv. De kommer omöjligt trivas eller röra sig där.

Några personer menar att planen kommer få oerhörda konsekvenser på växt- och djurlivet i området. För lyckad övervintring och fortplantning kräver djurlivet en bevarad skog med undervegetation fri från brus, vibrationer, sprängningar, byggen och tung trafik. Att bygga höghus och spårväg för så många människor nära Lunsen anses vara en dålig idé på grund av att hus sprider mycket ljus kvällstid och spårvägen leder till buller, vilket kommer att påverka djurlivet negativt.

Området Rikkärr, som har ett högt bevarandevärde och ligger cirka 70 meter från gränsen till naturreservatet, tillika exploateringsområdet, nämns inte i FÖP:en, vilket anses anmärkningsvärt.

Det önskas att naturvärdena kring Stordammen bevaras, vilken anses vara en av de viktigaste natur- och friluftsmiljöerna i Uppsala. I anslutning till stordammen finns det till exempel 250-åriga träd som det inte framgår hur de ska skyddas.

Det efterfrågas att Pustnäckällan i skogen intill Nåntuna backe ska skyddas genom biotopskydd.

Att ha natur- och grönområden tillgängliga i närheten anses viktigt. Det ses dessutom som en jämställdhetsfråga då de som inte har råd att resa alltid kan ta sig till ett naturområde. Det uttrycks en oro kring att närheten kommer att försvinna.

Vissa personer tycker att kommunen ska låta all skog stå kvar för barnens skull. Bevarandet av Norra Lunsen och det karakteristiska bostadsområdet ger en uppväxt i naturnära miljö. Det ger förståelse och respekt för växt- och djurliv, vilket är livsnödvändigt för bevarandet av jordens resurser.

Det lyfts att områden där det finns skyddade och rödlistade arter bebyggs och att FÖP:en inte redovisar hur detta ska hanteras. Det ifrågasätts att artinventeringen har gjorts under den tid då växter och djur funnits tillgängliga. En ny och utökad artinventering i naturreservatet Norra Lunsen efterfrågas för att se över om någon rödlistad art påverkas av planerna.

Det uttrycks också en önskan om att konsekvenser och behovet av skadeförebyggande åtgärder för berörda Natura 2000-områden behöver utredas och redovisas i FÖP:en på ett tydligare sätt. Överlag efterfrågas fler utredningar rörande naturen, både inom FÖP:ens geografiska område och kommunen i sin helhet.

Kommunens kommentar

Utställningshandlingen redovisar en delvis utökad skyddszon mot Lunsen utifrån hänsyn till Lunsens naturmiljöer. Gröna kilar och spridningsstråk ersätter tidigare benämnda naturstråk. Form och storlek på stråken och anläggningar i anslutning till dessa avgörs vid prövning utifrån enskilda arters behov och spridningssamband. Avstånd och utformning på bebyggelse i anslutning till Natura 2000 området Lunsen avgörs slutligen i tillståndsprocessen. Förslaget visar en skyddszon som utformats i syfte att skydda Natura 2000-området Lunsens utpekade arter och naturtyper från påverkan. Slutgiltigt mått på skyddszonen prövas i kommande detaljplaner.

HBB:ns slutsatser har lett till anpassningar av planen. Risk för påverkan består inom vissa områden, särskilt kopplat till biologisk mångfald och förlusten av skogsmark. Kommunen avser därför att i kommande planeringsskeden utreda möjligheten att antingen köpa och/eller skydda mark med motsvarande kvaliteter eller som har möjlighet att utveckla motsvarande kvaliteter. En naturvärdesinventering och en fördjupad naturvärdesinventering har genomförts inom ramen för planen i syfte att kartera naturvärden. Fastställda värden utgör ett av flera underlag som avvägs mot planens och ÖP:ns mål. Kompletterande artinventeringar ska tillkomma i detaljplaneskede i syfte att säkerställa tillämpning av skadelindringshierarkin. Den förlorade skogens kolbindande förmåga ska kompenseras så långt som möjligt.

Kulturarv och kulturmiljö

Myndigheter

Kulturnämnden i Uppsala kommun (KTN)

Kulturnämndens samlade bedömning ur kulturarvsperspektiv leder till följande förslag till justeringar:

De tre planeringsinriktningar som tagits bort ur samrådshandlingen (sidan 62, första, tredje och sista planeringsinriktningen) bör återföras till FÖP:en. Behovet av fördjupade utredningar i kommande detaljplanearbete bör förstärkas i text. En planeringsinriktning som hanterar lokala kulturarv och 1900-talets bebyggelse bör läggas till.

Kommunens kommentar

De två första nämnda planeringsinriktningarna har delats upp och omformulerats i nya planeringsriktlinjer till antagandehandlingen. Angående den sista planeringsriktlinjen som rör namngivning så hanteras dessa frågor inte i FÖP:en. Det pågår ett separat arbete för namngivningen av området.

Statens fastighetsverk (SFV)

I förutsättningar för kulturmiljön finns beskrivet två riksintressen. I ett av dessa ingår Linnés Hammarby som SFV anser behöver beskrivas utförligare. Linnés Hammarby är även ett statligt byggnadsminne enligt förordning 2013:558. Det blev ett statligt byggnadsminne 1935. Skyddsbestämmelser finns enligt förordningen om statligt byggnadsminnen. Även om själva skyddsområdet ligger utanför planområdet behöver planens påverkan på det statliga byggnadsminnet beskrivas och minimeras. Länsstyrelsen arbetar på regional nivå för ett nytt världsarv och har tagit fram ett underlag till beredning. Ansökan för "The Rise of Systematic Biology" är inlämnad av Riksantikvarieämbetet. Nu finns det framtida världsarvet med på UNESCOs tentativa lista, vilket också ska framgå i förutsättningarna för planen. Just på Linnés Hammarby är det biologiska och vetenskapliga kulturarvet starkast bland alla de platser som föreslås bli en del av världsarvet.

SFV stödjer inte förslaget att bebyggelsen i planförslaget läggs öster om järnvägen. Järnvägen utgör en tydlig gräns till åkermarken, det öppna landskapet och riksintresset Långhundraleden. Denna gräns bör behållas för att minska påverkan på kringliggande landskap. Den bebyggelse som föreslås väster om järnvägen bör med fördel trappas ner mot öster för att möta det öppna landskapet på ett bättre sätt och skapa en övergång från stad till landsbygd. Även ett förtydligande behövs av "försiktig komplettering av bostadsbebyggelse" i den södra delen av planområdet.

Kommunens kommentar

Antagandehandlingen är under tema Kulturarv och kulturmiljö kompletterad med planeringsinriktningar som beskriver att riksintresse för kulturmiljö (Långhundraleden) ska beaktas vid planering av verksamhetsområde och anslutning mot E4:an samt att särskild hänsyn ska tas till den sammantagna påverkan på riksintresset. Planeringsinriktningar som särskilt avser att värna Linnés arv är också införda.

Organisationer och föreningar

Centerpartiet och Sunnersta Egnahemsförening menar att kulturarvet och kulturmiljön i FÖP-området skadas i och med ett möjligt brobygge. Centerpartiet anser också att planen bättre bör adressera hur områdets kulturarv och kulturmiljöer, exempelvis Linnés Sävja, kan utvecklas i samband med planerna för de sydöstra stadsdelarna.

Danmark-Funbo-Vaksala Centerpartiavdelning kan inte acceptera föreslagen nybebyggelse väster om väg 255, då det skulle förstöra det gamla kulturlandskapet. De kan inte heller godta att jordbruksmarken öster om järnvägen tas i anspråk för utbyggnaden då även det förstör landskapsbilden. Dessutom ger marken fortsatt möjlighet för närodlat produktion med lokal avsättning. Danmark-Funbo-Vaksala Centerpartiavdelning vill att Linnéstigarna bevaras och att Linnés Sävja inte får påverkas negativt av ny bebyggelse.

Danmarks Hembygdsförening anser att det är mycket olämpligt med en sportanläggning med all tillhörande trafik alldeles intill fornlämningarna, öster om väg 255 och nära gården Linnés Sävja och yrkar därför att sportanläggningen inte byggs. Hembygdsföreningen yrkar även på att jordbruksmarken strax norr om Sävja gård inte bebyggs. Motiven för detta är att upplevelsen av att Uppsala som staden på slätten riskerar att skadas, då siktlinjerna från den befintliga bebyggelsen i norra delen av Sävja försvinner. Hembygdsföreningen yrkar även på att alla kullarna strax intill väg 255, Nåntuna kullar, bevaras och att området direkt norr därom lämnas utan byggnation. Området norr om kullarna föreslås istället nyttjas som en park. Hembygdsföreningen yrkar också på att jordbruksmarken strax sydost om den planerade tågstationen i Bergsbrunna inte bebyggs. I detta område finns de gamla byarna Stora och Lilla Söderby, med tillhörande hagmarker och åkrar. Byarna har legat här i många hundra år och ger en tydlig bild av hur landskapet såg ut utanför den centrala delen av staden. Hembygdsföreningen anser att byarna och marken därom är kulturhistoriskt värdefulla och ska i möjligaste mån bevaras.

Föreningen Sydöstra Uppsala önskar att kulturmiljön bevaras i FÖP-området och anser att det behövs skyddsåtgärder kring kulturmiljöer såsom Linnés Sävja och fornminnen.

Kristdemokraterna vill att området runt Linnés Sävja sparas och att bebyggelsen förskjuts mot Nysala för att behålla områdets karaktär av fristående byar med ordentligt tilltagen natur emellan.

Boende i Söderby-Vallby anser att hänsyn bör tas till fornlämningar och områden som är ett riksintresse för kulturmiljövård.

Sverigedemokraterna pekar på att det i Nåntuna finns ett antal fornminnen och gravfält som riskerar att påverkas negativt.

Kommunens kommentar

Antagandehandlingen är kompletterad med planeringsinriktningar under teman Kulturarv och kulturmiljö och Transportinfrastruktur om hänsyn till riksintresse för kulturmiljö Uppsala stad. Vidare har riktlinjer tillkommit som gör gällande att bebyggelse som påverkar kulturhistoriskt särskilt värdefulla värden och siktlinjer inom områden av riksintresse för kulturmiljö ska kulturmiljöanalyser genomföras och expertis finnas med i planering och bedömning. Dessutom ska träddridåer sparas eller tillskapas framför bebyggelse i synliga lägen från slätten av hänsyn till riksintressen för kulturmiljö.

Antagandehandlingen är även kompletterad med planeringsinriktningar som beskriver att riksintresse för kulturmiljö (Långhundraleden) ska beaktas vid planering av verksamhetsområde och anslutning mot E4:an samt att särskild hänsyn ska tas till den sammantagna påverkan på riksintresset. Planeringsinriktningar som särskilt avser att värna Linnés arv har också införts.

Privatpersoner

Linnés Sävja och Sävja gård, samt marken norr och söder om Sävja gård, ses överlag som olämpliga områden att bygga i då det kommer att förstöra den kulturhistoriska och agrara karaktären samt den känsliga miljön i landskapet. Tillbakadragen bebyggelsegräns norr om Sävja gård till förmån för jordbruksmark och kulturhistoriskt betydelsefulla siktlinjer anses som en bra förändring, men inte tillräcklig. Det anses att detta område inte bör bebyggas utan behållas i jordbruksproduktion. Framför allt motsätter sig flera den höga bebyggelsen i anslutning till områdena. Hög bebyggelse ses inte som lämplig direkt intill Linnéstigen.

Det hänvisas till Länsstyrelsens uttalande om gärdet söder om Sävja gårds bevarande, regeringens tidigare underkännande av att bygga här och WSP:s avrådan från bebyggelse enligt HBB:n. Dessa synpunkter anses inte ha beaktats i utställningshandlingen.

Istället för att bygga i och kring Linnés Sävja, Sävja gård och på gärdet norr om Sävja gård önskas att områdena bevaras som de är och att värdena som finns där utvecklas. Andra efterfrågar att gärdet norr om Sävja gård utvecklas till en plats för konst, musik, sång, växtodling och olika djur som bin och hästar. Förslag förekommer även på att starta en 4H-gård här.

Det önskas att tegelbruket inte rivs då detta skulle leda till att området förlorar sin historia. Det har varit en central del av Bergsbrunna samhälles framväxt, dels ur det historiska perspektivet, dels som en symbol för hur en samhällsgemenskap vuxit fram kopplat till en arbetsplats.

Det anses att skyddsåtgärder krävs för kulturmiljöer och fornlämningar. Dessutom bör flera lämningar och kulturminnen synliggöras.

Det efterfrågas att Uppsalas kännetecken, de öppna markerna och slätten från Uppsala och Kungsängen via Bergsbrunna bort mot Långhundraleden bevaras.

Det önskas att landskapssammanhanget som går från Linnés Sävja över slätten in mot Uppsala stad över Sävja gård och att det inte får brytas. Utsikten mot Danmarks kyrka anses värdefull för bykänslan och siktlinjen från den gamla Bergsbrunnavägen mot slottet och kyrkan önskas bevaras.

Årike Fyris ses som ett internationellt viktigt natur- och kulturområde. Biotoperna runt Fyrisån anses mycket viktiga ur ett biologisk och historiskt perspektiv. I detta ingår de olika naturtyperna från slätten söder och sydost om Uppsala, via Kungsängen, backarna utefter Fyrisån ner mot Flottsund, skogspartierna från Fyrisån med sina unika hålvägar och ängarna och skogspartierna upp mot Lunsen. Allt detta utgör Linnémarker och botanikens vagga.

Kommunens kommentar

Antagandehandlingen är kompletterad med planeringsinriktningar under teman Kulturarv och kulturmiljö och Transportinfrastruktur om hänsyn till riksintresse för kulturmiljö Uppsala stad. Vidare har riktlinjer tillkommit som gör gällande att bebyggelse som påverkar kulturhistoriskt särskilt värdefulla värden och siktlinjer inom områden av riksintresse för kulturmiljö ska kulturmiljöanalyser genomföras och expertis finnas med i planering och bedömning. Dessutom ska trädridåer sparas eller tillskapas framför bebyggelse i synliga lägen från slätten av hänsyn till riksintressen för kulturmiljö.

Antagandehandlingen är även kompletterad med planeringsinriktningar som beskriver att riksintresse för kulturmiljö (Långhundraleden) ska beaktas vid planering av verksamhetsområde och anslutning mot E4:an samt att särskild hänsyn ska tas till den sammantagna påverkan på riksintresset. Planeringsinriktningar som särskilt avser att värna Linnés arv har också införts.

Kommunen har inlett dialog med Länsstyrelsen om hur det linneanska kulturarvet kan tas tillvara, synliggöras och utvecklas.

Trafik

Myndigheter

Region Uppsala

I förslaget till FÖP:en saknar Region Uppsala koppling till mål och strategier i Regionalt trafikförsörjningsprogram för Uppsala län och anser att det bör läggas till i avsnittet.

Väg 255 utgör en viktig uttryckningsväg för Uppsala kommun men även till Knivsta kommun. Om delar av väg 255 omvandlas till stadsgata är det av stor vikt att åtgärder vidtages för att säkerställa fortsatt möjlighet för uttryckningstrafiken att använda vägen.

Kommunens kommentar

I inledningen av FÖP:en belyses vikten av storregional och regional hållbar utveckling.

Väg 255 kommer att vara en viktig länk i stadens huvudgatunät där således uttryckningstrafikens framkomlighet ska säkras.

Uppsala Vatten och Avfall AB (UVAB)

Det står att läsa i planhandlingen att grundläggande för förslaget är att framkomligheten handlar om cyklisters och fotgängares framkomlighet, därefter kollektivtrafikens framkomlighet och till sist andra motordrivna fordon. Om prioriteringsordningen ska gälla även för avfallsfordon (vilket inte framgår) så behöver avfallsutrymmen styras till specifika angöringsplatser där dessa typer av fordon kan framföras.

Kommunens kommentar

Framkomlighetsprioriteringen för olika färdmedel är en generell prioritering. I kommande planeringsskeden behöver avfallshanteringens lösas bland annat utifrån framkomlighetsprioriteringen.

Knivsta kommun

Knivsta kommun ser positivt på att hållbara transportslag prioriteras i planförslaget.

En eventuell framtida avfart från E4an i Knivsta kommun måste utredas utförligt innan ett exakt läge kan fastställas. Bland annat måste hänsyn tas till Moralundsskiftets naturreservat och andra naturvärden.

Knivsta kommun uppmärksammar att väg 255 planeras som en genomfartsgata för bland annat biltrafik i området. Vidare kan vi läsa att vägen ska ges en ny karaktär och utformning och breddas för att till exempel rymma separata körfält för kollektivtrafik samt separata gång- och cykelvägar. Det är viktigt att denna väg fortsättningsvis har god framkomlighet då den används av många för resande mellan Knivsta och Uppsala. Vägen kan också användas som omledningsväg från E4:an. En exempelskiss på den nya föreslagna genomfartsgatan kan med fördel läggas till under stycket "Gator och torg". Vi önskar även ett tydligare resonemang kring framkomligheten.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun har noterat Knivsta kommuns synpunkt gällande avfart från E4:an.

Väg 255 föreslås byggas om till en stadsgata med god framkomlighet för biltrafik såväl norrut till/från Uppsala som söderut till/från Knivsta, Märsta, Sigtuna med flera Gatan kommer också uppfylla de krav Trafikverket ställer eftersom det är en omledningsväg till E4.

Uppsalahem

Enligt planeringsinriktningarna ska en parkeringsnorm om 0,5 eller lägre eftersträvas. Det bör förtydligas hur parkeringsnormen ska beräknas och hur det förhåller sig till kommunens riktlinjer om parkeringstal.

Kommunens kommentar

Förtydliganden om parkeringsnorm kommer att ske i kommande planeringsskeden i samband med detaljplanering.

Organisationer och föreningar

Flera förslag på hur detaljerade lösningar för hur vägnätet kan förbättras har inkommit. Många av dessa har dock varit av en detaljeringsgrad som inte behandlas i FÖP:en utan är något som kommer behandlas i kommande trafikutredningar och detaljplaner.

Bergsbrunna Egnahemsförening ser en risk i att Skogsvägen genom Bergsbrunna blir en genomfartsled till järnvägsstationen vilket de inte vill ska ske. Bergsbrunna Vägförening ser även de en risk med ökad genomfartstrafik i Bergsbrunna, vilken de befävar kommer utgöra en trafikfara vid skolor och förskolor i området. Vägföreningen efterfrågar en plan för att lösa detta. Hågalalens Hostel & Vandrarhem påtalar också risken för att planförslaget ökar trafiken på Skogsvägen och att denna behöver avlastas.

Boende i kvarteret Harkranken, Lapplandsresan, menar att ombyggnationen av väg 255 skulle påverka boendes möjlighet att snabbt och enkelt ta sig till olika kommersiella centrum. Istället för att bygga om väg 255 till stadsgata vill de boende i kvarteret Harkranken, Lapplandsresan, att den ska sänkas och göras dubbelfilig för att minska buller och underlätta trafikflödet.

Byalaget Nántuna Södra vill inte att parkeringsgaraget/multihubben tar det bästa läget på solsidan av Svedden, utan om det ska byggas vill de att det flyttas söder om cykelvägen och istället ersätts av förskoletomten. Byalaget är oroliga över att framkomligheten på väg 255 försämras i och med förslaget.

Danmarks idrottsförening förväntar sig att kommunen säkerställer att barn, ungdomar, unga vuxna, föräldrar och andra besökare i framtiden, med stor säkerhet, ska kunna röra sig mellan Danelids idrottsplats olika ytor för träningar och matcher – ytor som idag (och imorgon i ännu större omfattning) finns på båda sidor av vägen som går öster ut mot Sävjaån. Detta kräver bland annat att en tunnel under, eller en bro över denna väg.

Kristdemokraterna efterfrågar att en gemensam trafikutredning med Knivsta kommun, regionen och staten görs, innan planens slutliga utformning fastställs. Vidare vill de se att planens konsekvenser för båttrafiken beaktas.

Kommunens kommentar

Trafikanalyserna visar att Skogsvägen påverkas i relativt liten omfattning av utbyggnaderna. I kommande planeringsskeden kommer det att säkerställas att olika grupper kan röra sig säkert i stadsdelarna. Framtida trafikutredningar kommer också att tydliggöra hur huvudgatunätet behöver

byggas ut i området öster om Ostkustbanan. FÖP:en föreslår en ny gata som löper längs Ostkustbanan öster om denna. Av det skälet är inriktningen att väg 649 mot Sävjaån kommer att få en lokal prägel. Vägen kommer att utformas på ett sätt som följer kommunens riktlinjer rörande tillgänglighet och trafiksäkerhet.

Det pågår en trafikutredning, en så kallad åtgärdsvalsstudie, där ett helhetsgrepp tas kring det statliga vägnätet kopplat till fyrspårsutbyggnaden i Uppsala och Knivsta. Den beräknas vara klar hösten 2022.

Synpunkten gällande planens konsekvenser för båttrafiken har vidarebefordrats till projektet detaljplan för kapacitetsstark kollektivtrafik.

Privatpersoner

Många menar att det under byggtiden kommer att bli en stor byggarbetsplats, vilket kommer att leda till trafikproblem och köer. Det blir problem för de som ska ta sig till jobb och skola med såväl bil som kollektivtrafik.

Det anses att den ökade befolkningen kommer leda till en extrem trafikökning. Det krävs ytterligare utredning kring hur befolkningsökningen kommer att påverka trafiksituationen till, från och inom området.

Det befaras att genomfartstrafiken kommer att öka genom FÖP-området, bland annat på grund av den nya in- och utfarten till E4:an och att man utformat gatusystemet för att motverka genomfarter. Det anses att det kommer krävas flera stora genomfartsleder med relativt hög hastighet om alla människor ska kunna förflytta sig på ett vettigt sätt istället för trånga lågfartsgator. Några vill att kommunen planerar så att all genomfartstrafik går utanför området.

Det ges förslag på att en ny godsterminal kan byggas efter den nya sträckningen förbi Uppsala, vilket skulle avlasta vägnätet.

Bilen önskas få mer utrymme och en lösning som planerar för en miljö- och människovänlig trafik som inkluderar bilar på rätt ställe och med rätt fart efterfrågas. Att planera för minskad biltrafik anses oralistiskt eftersom mängden bilar stadigt ökar och troligen inte avtar allt eftersom elbilar och självkörande fordon blir tillgängliga. Bilpooler anses inte kunna ersätta den frihet som en egen bil ger.

Andra menar att området inte bör byggas anpassat för bilen utan för hållbara transporter. Där det kan köra bilar ska kollektivtrafik, cykel och fotgängare ha företräde. För att bilfritt boende ska fungera anses dock att det krävs en mer genomarbetad plan än den som presenterats. Förslag ges om att införa biltullar.

Det önskas att kommunen tänker om kring parkeringshusen, då de anses vara placerade för långt ifrån hushållen. Det anses dessutom att parkeringshus är fula och förstör närmiljön. Parkering nära boendet och eget garage önskas. En majoritet av bostäderna önskas ha egen parkering på samma tomt som bostaden.

En cykelväg till Uppsala C och att cykelvägar knyts ihop efterfrågas. Från områdets norra delar (Nåntuna och Bergsbrunna) till Flottsund anses en förbindelse för fotgängare och cyklister saknas. Vidare önskas att gång- och cykeltrafik tillåts på en framtida bro över Fyrisån samt att cyklister i allmänhet separeras från övriga trafikslag.

Det önskas att Gårdsvägen inte ska bli ett huvudcykelstråk. Det anses bli för mycket cykeltrafik och den anses inte lämplig som genomfartsled. Ett förslag är att leda cykeltrafiken under ytterligare en järnvägstunnel längre söderut (precis söder om Bergsbrunna gård).

Det anses att trafiksimuleringar och bullerkartor i bilaga 1 i samrådshandlingen inte är kompletta. En tydligare redovisning av vilka antaganden som gjorts vid trafiksimuleringarna och att resultatet jämförs med dagens trafikflöden på väg 255 efterfrågas. Trafikanalysen anses visa att det kommer bli en stor trafikökning och flaskhalsar på väg 255, men att trafikanalysen inte säger något om effekten av olika trafikflöden och utformningar av trafikleder. Det saknas även en utvärdering av hur stora konsekvenser ett stopp på en sträckning får trafikmässigt.

Det finns en önskan om ett förtydligande om hur målen om att 80 procent av resorna i sydöstra stadsdelarna sker med gång, cykel eller kollektivtrafik säkerställs.

Kommunens kommentar

Frågan om byggtrafik kommer att hanteras i kommande planeringsskeden. Trafikanalyserna visar på kraftiga, men hanterbara, trafikökningar. Huvudgatunätet, framför allt väg 255 behöver anpassas för att kunna hantera ökade trafikmängder. Samtidigt bygger FÖP:en på att fler människor ska välja andra färdmedel än bil, en styrning som bland annat sker genom hur stadsdelarna fysiskt utformas. Genomfartstrafiken är liten, därför att det inte är tidseffektivt att åka genom de nya stadsdelarna till start- och målpunkter utanför området. Ett viktigt skäl till det är att den nya förbindelsen över Fyrisån endast möjliggör gång-, cykel- och kollektivtrafik.

När det gäller en godsterminal vid E4:an så finns förutsättningarna för det i och med det verksamhetsområde som är lokaliserat invid kommande trafikplats. Det är enskilda företag som etablerar godsterminaler av olika slag men kommunen har ett ansvar att tillsammans med andra aktörer ordna för till exempel samordnade leveranser. Detta kommer kommunen behöva arbeta vidare med i kommande planeringsskeden.

Mobilitetshubbarna fyller en viktig funktion för mer hållbara färdmedel. Deras placering kommer att studeras närmare i kommande planeringsskeden, även vad gäller anläggningarnas arkitektoniska utformning.

Stadsdelarna planeras för yt- och resurseffektiva färdmedel. Uppsala kommun har redan idag en hög andel resor med gång, cykel och kollektivtrafik. Att uppnå målet om att 80 procent av resorna ska ske med gång, cykel och kollektivtrafik kommer att kräva åtgärder av flera slag, dels av kommunen, dels av andra aktörer, såsom den nationella statliga nivån.

Bostäder

Myndigheter

Uppsalahem

Uppsalahem ser mycket positivt på att programmet har ett uttalat mål om varierat utbud av boendekostnadsnivåer, och att programmet pekar på vikten av att tillskapa ett brett bostadsutbud i storlek, upplåtelseform, typ av bostad men också att det öppnar upp för att pröva nya boendeformer.

Uppsala har i relation till andra befolkningsmässigt stora kommuner en förhållandevis låg andel hyresrätter. För sydöstra staden ska minst 30 procent av de tillkommande bostäderna vara hyresrätter, vilket är lägre än andelen för hela staden men i enlighet med förslaget på övergripande bostadsförsörjningsprogram. För att skapa en blandad stadsdel för alla bör dels hyresrätten som upplåtelseform ha en stark legitimitet i de nya stadsdelarna i enlighet med målsättningen om minst 30 procent hyresrätter, dels att en blandning av upplåtelseformer sker i kvarteren.

Till dess bostadsförsörjningsprogrammet pekat ut annan riktlinje så anges att av det totala beståndet ska minst 3 procent hålla en nivå med relativt lägre hyra. Som handlingen konstaterar är 3 procent lågt och det möjliggörs därför för en högre andel. Uppsalahem anser dock att det bör vara en starkare uttalad viljeinriktning och styrning mot en högre andel för att göra stadsdelen mer tillgänglig och hållbar. För att åstadkomma ett brett utbud av olika kostnadsnivåer kan med fördel fler prissegment definieras och eftersträvas.

Kommunens kommentar

I juni 2021 antog kommunfullmäktige program och tillhörande handlingsplan för bostadsförsörjningen som gäller för hela Uppsala kommun, Bostad för alla. I programmet framgår att minst 30 procent av bostäderna som byggs i Uppsala ska vara hyresrätter och minst 25 procent av dessa ska ha en relativt lägre hyra, vilket även tillkommit som mål i FÖP:en. Det framgår vidare att nyproduktionen ska sträva efter ett breddat utbud av bostäder i olika prissegment.

Ett övergripande mål i Bostad för alla är att nå en ökad blandning av hushåll i olika delar av Uppsala. En blandning av hushåll på alla geografiska nivåer stärker barns livschanser och bidrar till ökad sammanhållning. Detta kan delvis åstadkommas genom ett blandat bostadsbestånd som attraherar människor i olika faser i livet och med olika ekonomiska förutsättningar att vilja bo på en plats. Ett blandat bostadsbestånd kan handla om en blandning av upplåtelseformer, bostadsstorlekar, hustyper, specialbostäder och boendeformer.

Organisationer och föreningar

Centerpartiet är emot att bygga småhus på innergårdar i kvarter som domineras av flerbostadshus. De anser att 90 procent av bostäderna bör ha minst 5 timmars soltid vid vår- och höstdagjämning, samt att motsvarande ambitionsnivå för naturligt ljusinsläpp bör anges i planen. Vidare anser partiet att bostäder i prissegmentet för betalningssvaga grupper behövas spridas ut i planområdet för att inte dessa grupper ska segregeras i ett litet område.

Hyresgästföreningen Uppsala-Knivsta anser att andelen hyresrätter är för låg och att det ska byggas fler hem med rimliga hyresnivåer som många kan efterfråga. Vidare anser föreningen att kvarterslokaler ska finnas tillgängliga för hyresgäster. Föreningen skriver också att det goda boendet inte bara är

hushållets fyra väggar utan inkluderar även den omgivande miljön. Därför är "livet mellan husen" en viktig och rentav avgörande aspekt i förverkligandet av den hållbara staden. Ytterligare en viktig aspekt är att bygga blandat, med flerbostadshus och småhus med olika upplåtelseformer och till rimliga hyror och kostnad, för att alla ska ha tillgång till en bostad i stadens goda lägen. Hyresgästföreningen Uppsala-Knivsta poängterar att hyresgästkollektivets intressen ska beaktas i alla steg av planeringen framöver och att det lokala hyresgästinflytandet ska ha en självklar plats även när bostäderna är byggda.

Sverigedemokraterna menar att människor vill bo i villor och inte lägenheter. För att människor ska ha råd med sin bostad menar de dock att hyresrätter inte är enda alternativet, utan att villor med tomträtt kan vara lösningen.

Kommunens kommentar

Kommunfullmäktige beslutade i juni 2021 om nya mål för kommunens övergripande bostadsförsörjning i dokumentet Bostad för alla. Mål finns om att minst 30 procent av bostäderna som byggs i Uppsala ska vara hyresrätter och minst 25 procent av dessa ska ha en relativt lägre hyra, vilket även tillkommit som mål i FÖP:en. Vidare finns mål om att 20–30 procent av de bostäder som byggs ska vara småhus, radhus och marknära bostäder. Det framgår vidare att nyproduktionen ska sträva efter ett breddat utbud av bostäder i olika prissegment och att en god vardagsarkitektur med omsorg om de boende och omgivande miljö är en långsiktigt hållbar investering.

Ett sätt att nå en ökad blandning av hushåll inom en stadsdel och inom ett kvarter är genom en blandning av bostäder.

Att skapa förutsättningar för lokaler i bottenvåningar och få till ett tillräckligt ljusinsläpp på gårdar är frågor som tas upp i planeringsinriktningar i FÖP:en.

Privatpersoner

Många tycker att det är oklart vilken målgrupp det är kommunen har planerat ska bo i området. Om kommunen planerat för en mix av människor anser många att de missat att dessa grupper inte vill ha samma boendeform. Det efterfrågas att kommunen presenterar eller genomför studier som kan ligga till grund för besluten om vilka boendeformer som byggs i området.

Färre hyresrätter efterfrågas i området och det ges förslag på att minska ner andelen från 30 till 11 procent, och hyresrätterna bör inte byggas i kluster. Istället efterfrågas att kommunen satsar på billiga bostadsrätter. Möjlighet att påverka sitt boende i bostadsrätt ses som positivt, och färre hyresrätter anses leda till mindre segregering. Det efterfrågas att majoriteten av bostäderna ska vara småhus, radhus och flerfamiljshus på maximalt 2 våningar då det anses att det är dessa (och inte höghus med lägenheter) det finns en efterfrågan på. Att endast 3 procent av hyresrätterna ska vara av lägre hyra anses dock vara för lågt siktat med tanke på behovet.

Det anses att de hyres- och bostadsrätter som byggs borde vara billiga, så att ungdomar som flyttar hemifrån och barnfamiljer som flyttar in i området har råd att hyra eller köpa dem. Kommunen föreslås jobba aktivt med detta genom att bygga bostäder i allmännyttan eller begränsa åtkomligheten av bostäder och/eller mark för investeringsfonder. Några menar att det är bra att det byggs i olika prisklasser.

Det efterfrågas att hyresrätterna bör vara avsedda för ungdomar, studenter, pensionärer och sjukskrivna då de ofta har sämre ekonomiska förutsättningar.

Kritik uppkommer angående att kommunen som respons på inkomna synpunkter har krympt den redan minimala lägenhetsstorleken. De som yttrat sig menar att familjer inte kommer att vilja bo så, bland annat då framtiden bäddar för mer arbete hemifrån. En hög koncentration av dessa små lägenheter tros även kunna leda till segregation. Andra undrar om kommunen har utrett alternativet att bygga tätare, med färre kvadratmeter per invånare då de menar att Sverige har relativt rymliga bostäder.

Kommunens kommentar

Sydöstra stadsdelarna planeras för att personer i olika faser i livet och med olika ekonomiska förutsättningar ska vilja bosätta sig i stadsdelen. I kommunens mål och budget framgår att kommunen ska planera utifrån målet om 2 000–3 000 bostäder per år i kommunen som helhet för att möta nuvarande och kommande behov. Kommunens årliga befolkningsprognoser visar förändringar i befolkningsammansättningen och är en viktig faktor i planeringen av bostäder. Nuvarande befolkningsprognos visar en fortsatt ökning av antalet Uppsalabor. Befolkningen ökar till stor del genom inflyttning av utrikes födda och genom barnafödande. Befolkningens åldersstruktur förväntas ändras där andelen 0–19-åringar och personer över 80 år kommer att öka. Faktorer som dessa behöver kommunen ta hänsyn till och det innebär att en variation av bostäder som passar hushållens skiftande behov under olika faser i livet behövs. Det kan handla om mindre bostäder till unga som vill flytta hemifrån, större bostäder till barnfamiljer, nischade bostäder som student- och forskarbostäder, seniorbostäder och gruppboendestäder men även olika boendeformer för ökad gemenskap. Kommunens beräknade bostadsbehov visar också att många hushåll, framförallt de med lägre inkomster, idag saknar en godtagbar bostad.

Kommunens rådighet över boendekostnader i nyproducerade bostäder är marginella. Priser sätts på en marknad, men genom krav på hyresnivå i markanvisning eller genom det statliga stödet för byggande av hyresrätter och studentbostäder kan kommunen till viss del påverka hyresnivån. Kommunens mål om att minst 25 procent av de hyresrätter som byggs ska ha relativt lägre boendekostnader syftar till att möta behovet av bostäder för de med sämre ekonomiska möjligheter. För att bättre möta efterfrågan av bostäder med egen uteplats finns nu antagna mål om att 20–30 procent av de bostäder som byggs i Uppsala ska vara småhus, radhus och marknära bostäder. För sydöstra stadsdelarna har en särskild överenskommelse träffats om att planera för 5 000 småhus, radhus och marknära bostäder.

Läs mer om kommunens övergripande mål och åtgärder för bostadsförsörjningen i program och handlingsplan Bostad för alla 2021–2024.

Näringsliv och arbetsplatser

Myndigheter

Uppsalahem

Uppsalahem saknar en övergripande idé gällande verksamheter och service i stadsmiljön. För att skapa så goda förutsättningar som möjligt för kommersiella lokaler, tillika levande gatumiljöer, bör avsnittet fördjupas genom särskild utredning i syfte att tillskapa samordning av verksamhetstyper och lägen. Det understödjer både ett långsiktigt stadigvarande av verksamheter likväl som ett aktivt och levande gaturum. Fördjupningen bör också föreslå hur levande gatumiljöer tillskapas med lokaler och funktioner som inte nödvändigtvis är kommersiella verksamheter utifrån både ett kort perspektiv, innan stadsdelen är fullt utbyggd, och ett långt perspektiv.

Kommunens kommentar

En utredning gällande verksamheter och service tas för närvarande fram inom kommunens genomförandeprojekt för planområdets utbyggnad. Den utgör underlag i kommande detaljplane- och markanvisningsprocesser.

Organisationer och föreningar

Centerpartiet anser att ett mål för utbyggnaden av de sydöstra stadsdelarna bör vara att minska kommunens nettoutpendling mätt som andel av arbetskraften. De anser att kommunen snarast bör inleda dialoger med företag och branschorganisationer om etableringsmöjligheterna i de sydöstra stadsdelarna. Vidare anser Centerpartiet att kommunen bör föra dialog med stat och region om etablering av offentlig service och offentliga arbetsplatser och att Uppsala kommun bör se över möjligheten att samarbeta med Knivsta kommun och Arlanda stad kring företagsetableringar.

Handelskammaren vill att utvecklingen av handel, nöjen och service i de sydöstra stadsdelarna ska samspela och komplettera Uppsalas befintliga stadskärna istället för att utarma den. Handelskammaren pekar också på att för att uppnå de högt ställda målen vad gäller innovation och hållbarhet är det viktigt att kommunen samarbetar med näringslivet och att former för detta samarbete utformas gemensamt. Handelskammaren efterlyser en ökad transparens i planeringsarbetet och en tät involvering av bolag som är beredda att bidra med sin expertis. Genom involvering av många byggherrar som kompletterar varandra och som kan bygga i takt, etappvis, ges förutsättningar för en organisk tillväxt som anpassas efter marknadens utveckling och efterfrågan, och som balanserar önskad volym med en god gestaltning. Handelskammaren anser att hållbarhetsambitionen bör uppnås genom att sätta tydliga mål och låta aktörerna vara innovativa, inte peka ut specifika tekniska lösningar eller befintliga standarder.

ICA fastigheter understryker vikten av att tillgodose möjligheterna för att etablera handel i goda lägen.

Sverigedemokraterna skriver att kommunen måste säkerställa att förutsättningar för arbetstillfällen överensstämmer med expansionsplanerna. Arbetstillfällen uppstår inte av sig självt, en stegvis och varierad stadsutbyggnad har bäst förutsättningar att skapa goda levnadsvillkor för kommunens nuvarande och kommande invånare.

Stallchef och ägare Söderby 12:1 önskar en dialog med kommunen angående deras behov i och med utvecklingen av området.

Boende Söderby-Vallby vill att planen ska ta större hänsyn till befintliga näringsverksamheter i området.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun tar till sig synpunkterna gällande arbetsmarknad och handel och tar med sig dem i det fortsatta arbetet.

Om verksamheter påverkas av planering av kommunal infrastruktur kommer kommunen föra dialog med berörda verksamheter i samband med detaljplaneläggning. För verksamheter som ligger inom områden som i FÖP:en anges för bebyggelse kan respektive fastighetsägare själv välja att utifrån planförslaget utveckla sin mark eller fortsätta med pågående verksamhet.

Privatpersoner

Istället för att försöka få fler pendlare vill några se att pengarna satsas på att förenkla och möjliggöra för företagande i Uppsala. Låt Uppsalas företagande skapa arbetsplatser här och tro inte att Stockholm ska lösa detta.

En plan för hur företag och industrier kan lockas till etablering efterfrågas. Förslagsvis upprättas industriella zoner med fördelaktiga etableringsvillkor från kommunen, ekonomiska zoner med fördelaktiga skattesatser för företagsinvesteringar eller andra aktiviteter som underlättar etablering. Andra menar att företag kan lockas genom halverad skattesats och att service och infrastruktur etableras.

Många frågor har uppkommit gällande vilken typ av verksamheter och arbetsplatser det planeras för i området, vilken typ av lokaler och hur kommunen ska säkerställa att arbetstillfällen skapas?

Kritik har förts fram angående bygget av fler verksamhetslokaler. Det påpekas att det redan idag finns lokaler som står outnyttjade och att kommunen, på grund av pandemin, kommer att behöva tänka om angående antalet kontor, arbetsplatser och hotell som behövs i området.

Vissa ser positivt på etablering av nya affärer, aktivitetslokaler och restauranger i området. Av andra ses etablering av nödvändig service som mer önskvärt.

Det önskas att det lokala näringsliv som redan finns i området tas tillvara – exempelvis en utveckling av Tegelbrukets lokal efterfrågas. Angående utbyggnaden söder om Bergsbrunna ser lokala näringsidkare på detta med oro då marken behövs för att verksamheten ska kunna fortsätta. Man anser att det finns andra områden, till exempel på gärdet efter gamla Stockholmsvägen mellan staden och Uppsävja, där skadan blir mindre för både för människor och djur. I annat fall önskas att bebyggelsen inte sträcker sig så långt söder om Bergsbrunna utan slutar vid Högtomt för att minska påverkan på näringsverksamheten.

Att det i planen finns en vision om lokal matproduktion ses som positivt och det finns en önskan att i planen ytterligare utöka detta perspektiv genom att sikta på självförsörjning av lättodlade varor som ex äpplen.

Det efterfrågas svar på hur ekonomin och bostadsbeståndet påverkas om de utlovade arbetsplatserna inte skulle uppstå.

Kommunens kommentar

En utredning gällande verksamheter och service tas förnärvarande fram inom kommunens genomförandeprojekt för planområdets utbyggnad. Den utgör underlag i kommande detaljplane- och markanvisningsprocesser.

Social och kulturell infrastruktur

Myndigheter

Vård- och omsorgsförvaltningen i Uppsala kommun

Vård- och omsorgsförvaltningen uttrycker en oro kring att äldreperspektivet blir nedprioriterat jämfört med barnperspektivet i FÖP:en baserat på att barn nämns mycket oftare än äldre. Jämfört med samrådshandlingen från 2020 innebär utställningsförslaget dock en mycket stor förbättring. Äldreperspektivet är nu väsentligt bättre och mer konsekvent inarbetat i texten.

Kommunens kommentar

Vård- och omsorgsförvaltningens synpunkter tas med i det kommande arbetet med FÖP SÖS och under genomförandet.

Kulturnämnden i Uppsala kommun (KTN)

Under avsnittet Social och kulturell infrastruktur, sidan 104 under rubriken Behov av vidare utredningar och andra samverkansprojekt, bör behovet av utredning av lokaler och utformning av platser för kultur- och fritidsverksamhet läggas till.

Under rubriken Tillkommande styrdokument på sidan 11 saknas Riktlinjer för arbetet med Uppsala kommuns offentliga konst och bör läggas till. Likaså Biblioteksplan för Uppsala kommun (KF 2018).

Kommunens kommentar

Kulturnämndens åsikter har hörsammats och önskade justeringar är genomförda i antagandehandlingen.

Uppsala kommun Skolfastigheter AB

Uppsala kommun Skolfastigheter AB anser att tillgång på en sammanhållen friyta inom skol- och förskole området inte bör omfattas av avsteg från Boverkets riktlinjer på 30 kvadratmeter per barn för skolgårdar och 40kvadratmeter per barn för förskolegårdar. Om avsteg tillåts riskerar detta att motverka syftet med de ambitioner som anges i planen.

Skolfastigheter anser att förskolegårdarna inte ska anses som offentlig plats i planen då det finns risk för att olämpliga personer uppehåller sig på gårdar för små barn (skadegörelse, etcetera). Förskolegårdar ska ha en möjlighet att inhägnas och låsas.

Ytor för skolor och förskolor måste ses över tidigt i processen. Det är viktigt att man använder sig av rätt nyckeltal när man beräknar ytorna för skol- och förskolegårdarna så att det finns plats att planera för barnen och deras behov i en tät stad, sydöstra stadsdelarna. Vid planeringen av skolor och förskolor bör man redan i översiktsplanen säkerställa att trafiksituationen, såsom angöring och parkeringar, fungerar och får plats på de aktuella fastigheterna.

I barnkonsekvensanalysen nämner man gröna förskole- och skolgårdar och detta är bara möjligt om friytan per barn är tillräckligt stor. En skolgård med för stort elevantal i förhållande till antal kvadratmeter kommer inte vara grön som ambitionen är i översiktsplanen. Det blir missvisande när stadsdelens förskole- och skolgårdar ligger med på kartan som visar befintliga och tillkommande grön-

och rekreationsområden inom planområden för sydöstra stadsdelarna då det i dagsläget är svårt att säga hur mycket grönt man kan ha på dessa gårdar. Ändamålet för dessa ytor är förskola respektive skola och inte som det nämns i översiktsplanen att skolgårdar ska vara öppna utanför verksamhetstid och fungera som allmänna parker.

Kommunens kommentar

Storlek och utformning av planområdets kommande friytor för förskolor och grundskolor följer Uppsala kommuns riktlinje, Riktlinje för utemiljöns yta och kvalitet vid förskola och grundskola.

Idrotts- och fritidsnämnden i Uppsala kommun (IFN)

Idrotts- och fritidsnämnden är positiva till FÖP:ens ambitioner gällande social och kulturell infrastruktur och ser fram emot att arbeta med införlivandet av FÖP:ens intentioner.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun har noterat detta.

Organisationer och föreningar

Centerpartiet anser att mer skog bör sparas kring Stordammens skola och de närliggande förskolorna. De tycker att tillkommande skol- och förskolegårdar i stor utsträckning ska bestå av sparad naturmark. Centerpartiet är försiktigt skeptiska till att så många och förhållandevis små grundskoleenheter föreslås i planområdet. Det riskerar leda till en skolverksamhet som är antingen väldigt dyr eller väldigt undermålig. Centerpartiet önskar en större grad av samlokalisering av för-, grund- och gymnasieskolor, då kan personal och lokaler delvis samnyttjas och administrativa kostnader hållas nere. De anser vidare att någon större kulturell institution bör förläggas till stadsnoden i de sydöstra stadsdelarna och att det behövs lokaler för möten och civilsamhällesaktiviteter. Centerpartiet vill att vårdcentraler och liknande inrättas löpande allteftersom området byggs ut och att brandförsvaret måste finnas väl tillgängligt i de sydöstra stadsdelarna.

Danmark-Funbo-Vaksala Centerpartiavdelning tycker att tillräcklig uppmärksamhet inte har getts åt behovet av samlingslokaler. Även behovet av ny kyrkobyggnad och kyrkogård måste beaktas anser de.

Danmarks Hembygdsförening anser att Uppsalas identitet och unika kulturarv måste finnas med i en ny stad. Fokus ska vara på människans behov i livets olika steg och föreningen menar att detta saknas i FÖP:en. Hembygdsföreningen yrkar att kultur i form av teater och museum planeras in i FÖP:en och att endast en yta specifikt avsatt för detta är för lite. Vidare menar hembygdsföreningen att det rent allmänt planeras in för få funktioner (till exempel polisstation och sjukhus) i relation till mängden bostäder.

Föreningen Sydöstra Uppsala saknar planerade ytor för den infrastruktur som en stad kräver: brandstation, polisstation, sjukhus, verkstads- och industriområden, reningsverk, elproduktion, postterminal, ytor för godshantering (även i anslutning till handeln), kyrka, en begravningsplats, flera kulturhus, bibliotek och förvaltning.

Hyresgästföreningen Uppsala-Knivsta lyfter att skolgårdar och förskolor riskerar att sakna uppsyn på kvällar, vilket kan bidra till otrygghet. Vidare menar de att placeringen av idrottsytor är ojämn med brist i planens södra delar. Föreningen menar också att då kultur och idrott är uppdelat, förloras positiva utbyten mellan olika aktiviteter. Föreningen lyfter att platser för annat än fotboll och skogspromenader

illustreras inte och riskerar att falla bort i utförandet. Hyresrättsföreningen Uppsala-Knivsta saknar ungdomsmottagningar och ungdomsgårdar i planen. De anser att fler kulturhus och kulturmötesplatser, till exempel bibliotek, behöver illustreras i planen så att ord och plan stämmer överens. Annars finns det en risk att de inte följer med i planeringen.

Kristdemokraterna yttrar sig gällande att en stor mängd skolor, förskolor, gymnasier, simhall, ishall och sporthallar planeras och uttrycker en oro kring att detta kommer att bidra till stora kostnader för kommunen. Kopplat till detta tycker Kristdemokraterna att det krävs ett närmare samarbete med civilsamhället och näringslivet. De anser att det i planen bör tydliggöras en ambition att kommunen välkomnar andra intressenter för att hjälpa kommunen att klara alla investeringar och framtida drift av anläggningar.

Sunnersta Egnahemsförening önskar att infrastrukturen för fritid, förskolor, skolor, sjukvård, äldreomsorg etcetera planeras och byggs ut i samklang med ny bostadsbebyggelse i Sävja och Bergsbrunna så att det inte kommer i ett senare skede, när det inte finns någon yta kvar att bygga på.

Sverigedemokraterna motsätter sig att det föreslås kunna göras avsteg från riktlinjen om att förskolor och skolors utemiljöer ska planeras med 40 kvadratmeter per barn.

Kommunens kommentar

FÖP:en detaljstyr inte stadsdelens innehåll, utan har till uppgift att staka ut riktningen och sätta ramar inför kommande planeringsskeden. Således är det värt att nämna att de exakta placeringarna av skolor, förskolor, idrottshallar och äldreboenden kommer att utredas och prövas i det fortsatta arbetet. FÖP:ens ambition är att lyfta och säkerställa det behov av social och kulturell infrastruktur som en fullt utbyggd stad genererar (se bilaga 1, Förutsättningar).

Utbyggnaden av social infrastruktur, såsom skolor, förskolor, lokaler för kultur och idrott samt omsorg, ska samplaneras för att skapa möjligheter för samnyttjande och en effektiv användning av ytor och lokaler.

Under arbetet har avstämningar skett med berörda aktörer, dialoger med bland annat civilsamhället och näringslivet kommer att ske även i det fortsatta arbetet. Frågan om ett interreligiöst center bör utredas vidare. Inget av detta styrs i en FÖP men har lyfts i utställningshandlingen som önskvärda åtgärder i andra processer inom kommunen.

För att skapa en god tillgång till skol- och förskoleplatser bör förskola och grundskola finnas med redan i de första etappernas detaljplaner, vilket framgår av utställningshandlingen. Annars riskerar behovet av förskole- och skolplatser att släpa efter under lång tid. Det tillkommande behov av förskole- och skolplatser som varje utbyggnadsetapp orsakar måste kunna tillgodoses med nya förskolor respektive grundskolor för att minimera risken att elever behöver hänvisas till redan fullsatta skolor. Förskolor och grundskolor planeras i enlighet med kommunens riktlinjer gällande antal avdelningar och antal elever. Friytor kopplat till förskolor och grundskolor följer kommunens riktlinjer gällande utemiljöns yta och kvalitet.

Privatpersoner

I yttranden framförs att utbyggnad av förskola, skola, vård och omsorg, närservice, lokaltrafik och annat praktiskt måste ske redan från början. Om kommunen misslyckas med att förse området med nödvändigheter såsom affärer och skolor anses det bli svårt att locka folk att bo här. Därför efterfrågas att det byggs i förhållande till behovet och befolkningsökningen, att det tas i bruk i rätt fas så att det är

tillgängligt när efterfrågan finns och att det inte blir en överbelastning av befintlig verksamhet och service.

Att vård och omsorg är med tidigt i planen ses som positivt. Många undrar samtidigt hur kommunen ska möta det ökade behovet för vård som en ökad befolkning innebär. Vissa anser att ett nytt sjukhus behöver planeras in. Endast vårdcentraler och en närvårdsakut räcker inte. Vidare framförs önskemål om att planera in en ambulansstation och äldreboenden. Även en polisstation, brandstation och räddningstjänst efterfrågas.

I FÖP:en nämns att skolor och förskolor ska lokaliseras bortanför huvudstråken för biltrafik, ändå är några lokaliserade intill väg 225. Placeringen av skolorna bör vara bortanför biltrafik och genomfartsgator. Det anses dessutom att cirka 20 bostadskvarter är belägna så att barn behöver korsa en genomfartsgata för att ta sig till närmaste skola.

Skolgården för Stordammens skola anses vara alldeles för liten. Skaolgårdar och förskolor anses riskera att sakna uppsyn på kvällar, vilket kan bidra till otrygghet. En förskola med ett våningsplan anses vara bra planerat vid Dragonvägen och därför vill vissa inte att det ändras till att bli flervåningshus här. Placera skolor så att de ligger granne med idrottsplatser.

Det anses att fler ytor för sport behövs och att de ytor som är planerade är ojämnt fördelade geografiskt. Vissa anser att den justerade utbredningen av idrottsytorna söder om Sävja gård är bra, om den dessutom följs av att ytorna konstrueras så att de eventuellt kan återtas för jordbruksverksamhet. Andra anser att idrottsytorna helt borde utgå så att jordbruksmarken och områdets agrara karaktär kan bevaras. Det ges förslag på att ett idrottscentrum mot Lunsen som kan används för både sommar- och vintersport planeras.

Fler kulturhus, teatrar, ytor för dans och fler bibliotek önskas. Fler kulturhus/kulturmötesplatser, till exempel bibliotek, önskas även vara illustrerade i planen så att ord och plan stämmer överens. Att kultur och idrott är uppdelat anses göra att planen går miste om positiva utbyten mellan olika aktiviteter. Ungdomsgård nämns inte i planen, vilket det anses att den borde.

Vidare önskas att planen kompletteras med servicekontor för myndigheter och förvaltningar och religiösa byggnader.

Kommunens kommentar

FÖP:en detaljstyr inte stadsdelens innehåll, utan har till uppgift att staka ut riktningen och sätta ramar inför kommande planeringsskeden. Därför är det värt att nämna att de exakta placeringarna av skolor, förskolor, idrottshallar och äldreboenden kommer att utredas och prövas i det fortsatta arbetet.

FÖP:ens ambition är att lyfta och säkerställa det behov av social- och kulturell infrastruktur som en fullt utbyggd stad genererar stad (se bilaga 1, Förutsättningar). Tjänsteföretag i olika storlekar, offentliga förvaltningar och myndigheter föreslås lokaliseras i attraktiva läget i kontorshus, stationen (stadsnoden) och i den integrerade korsningen mellan spårvägsboulevarden och väg 255 (stadsdelnoden).

För att skapa en god tillgång till skol- och förskoleplatser bör förskola och grundskola finnas med redan i de första etappernas detaljplaner, vilket framgår av utställningshandlingen. Annars riskerar behovet av förskole- och skolplatser att släpa efter under lång tid. Det tillkommande behov av förskole- och skolplatser som varje utbyggnadsetapp orsakar måste kunna tillgodoses med nya förskolor respektive grundskolor för att minimera risken att elever behöver hänvisas till redan fullsatta skolor. Förskolor och grundskolor planeras i enlighet med kommunens riktlinjer gällande antal avdelningar och antal elever. Friytor kopplat till förskolor och grundskolor följer kommunens riktlinjer gällande utemiljöns yta och kvalitet.

Ungdomsgårdar nämns inte specifikt i antagandehandlingen eftersom Uppsala kommun arbetar med fritidsgårdar och mötesplatser för unga. Lokaler för fritidsaktiviteter ingår i begreppet social infrastruktur och kommer således utredas i det fortsatta planarbetet.

Med ett stort utbud av trygga mötesplatser över dygnets alla timmar, tillsammans med ett varierat bostadsbestånd, skapas förutsättningarna för ett socioekonomiskt blandat aktivt område. För att öka den upplevda tryggheten hos de som bor, verkar och vistas i planområdet ytterligare behöver kommunen också arbeta med att skapa inkluderande, trivsamma och trygga miljöer i det offentliga rummet. Fysiska element, som god belysning, renhållning, aktiva bottenvåningar samt aktiva och läsbara stadsrum där primära och sekundära gångstråk skapas, kan bidra till en mer aktiv befolkning och en ökad upplevelse av trygghet. Människors psykiska hälsa kan däremot inte styras i en plan som reglerar den fysiska miljön annat än genom att erbjuda trivsel, orienterbarhet, trygghet, möjlighet till möten och närhet till natur.

Hälsa, säkerhet och trygghet

Myndigheter

Region Uppsala

Region Uppsala efterfrågar en fortsatt och fördjupad dialog när det gäller utformning, omfattning och lokalisering av vårdinrättningar i eller i närheten av planområdet, samt att ambulanssjukvårdens behov beaktas.

Befolkningen kommer att öka stort i det föreslagna planområdet, vilket innebär att efterfrågan på vård i olika former kommer att öka som i sin tur gör det viktigt att säkerställa att goda förutsättningar för vårdverksamhet finns i tillräcklig omfattning i planen eller i dess närhet. Planförslaget redovisar en mycket översiktlig beskrivning av behovet av vårdinrättningar och lokaliseringen av dessa. Region Uppsala önskar en fortsatt och fördjupad dialog med Uppsala kommun när det gäller utformning, omfattning och lokalisering av vårdinrättningar i eller i närheten av planområdet.

Specifikt för ambulanssjukvårdens del finns flera angelägna behov som är av stor vikt att ta hänsyn till vid stadsplanering. Hög framkomlighet för ambulanssjukvården måste iakttas på såväl huvudgator, inom bostadskvarter och gårdar. Som exempel kan tas att kantstensparkering bör undvikas, antalet övergångsställen minimeras och att planskilda korsningar med järnvägen anläggs.

Kommunens kommentar

En fortsatt god dialog kommer att upprätthållas i det fortsatta arbetet och dess olika skeden för att säkerställa de ovannämnda synpunkterna.

Uppsala Vatten och Avfall AB (UVAB)

I utställningshandlingen anges att brandvattensystem ska dimensioneras så att de kan leverera vatten med ett tillräckligt flöde för brandsläckning, även under utbyggnadsskedet. UVAB vill upplysa om att brandförsvarets behov enbart tillgodoses när detta är förenligt med VA-anläggningens huvudsakliga ändamål och bekostas av brandförsvaret. Bolaget dimensionerar inte vattenledningsnätet för brandvatten.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun noterar detta och tar det vidare i kommande planering.

Svenska kraftnät

Det är positivt att Svenska kraftnäts befintliga 220-kilovoltledning finns utmärkt i mark- och vattenanvändningskartan i planen och att det anges att hänsyn ska tas till Svenska kraftnäts skyddsavstånd vid planering av verksamhetsområdet som berörs av ledningen. Befintlig ledning tangerar även ett område för vilket det anges att det är aktuellt med försiktig komplettering av bostadsbebyggelse. Då planeringsläget i dag inte är klarlagt behöver Svenska kraftnät säkra sin framkomlighet. Kommunen behöver därför i sin planering ta hänsyn till såväl den befintliga ledningen som till Svenska kraftnäts framtida planer. Detta innebär att kommunen invid befintlig ledning bör planera för ett skyddsavstånd till bostäder, förskolor och skolor om 265 meter väster om befintlig ledning och 340 meter öster om ledningen, mätt från ledningens mittfas (schablonavstånd för dubbel

400-kilovolt med hänsyn tagen till aktuellt utredningsområde). Till detta tillkommer ytterligare utrymme för att möjliggöra att byggnation av ny ledning kan utföras vid sidan om befintlig ledning och med den i bibehållen drift.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun noterar detta.

Lokalpolisområde Uppsala/Knivsta

Lokalpolisområde Uppsala/Knivsta ser FÖP:en som övergripande men vad gäller det brottsförebyggande perspektivet så finns det begränsad information. Enligt polisens bedömning bör en riskanalys i någon form visa vilka brottsförebyggande frågeställningar som bör belysas i översiktsplanen. Detta borde i sin tur leda till vilka typer av åtgärder som behöver finnas med i planen. Dessa kan då implementeras i detaljplanearbetet, särskilt det som rör situationell brottsprevention. Polisen anser generellt att trygghets- och brottsförebyggande frågor bör få ett stort genomslag i stadsbyggnadsprojekt och det är viktigt att det sker tidigt i processen. Man kan anta att detaljplanhandläggarna inte är involverade i översiktsplanen och gissningsvis kommer det heller inte att vara samma personer i de olika projekten. Detta förstärker behovet av tydlig inriktning gällande det brottsförebyggande arbetet.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun kommer ha en fortsatt dialog med lokalpolisområdet Uppsala/Knivsta vid ett antagande av FÖP SÖS.

Trafikverket

Riskhanteringsavstånd är den grundläggande principen som tillämpas för att begränsa riskexponering av farligt gods, i andra hand skyddsåtgärder som till exempel diken, vallar och andra former av barriärer. Trafikverket har inte ansvaret för att bevaka konsekvenserna av farligt gods för omgivningen i samband med planeringsprocesser som drivs av andra aktörer. Att kommunen väljer att ha en planeringsinriktning som tyder på att Trafikverket enskilt är ansvarig för hanteringen av risker med farligt gods är därför problematisk och inte korrekt. Hanteringen av skyddsåtgärder är ett ansvar som ligger hos både kommunen och Trafikverket, där vi i det framtida arbetet får ha en dialog kring frågan i våra parallella planeringsprocesser. Det är inte självklart att Trafikverket ska stå för riskreducerande åtgärder.

I bilaga 1, Förutsättningar, redogör kommunen för att man vid stationerna avser ta avsteg från buller, risk och säkerhetsavstånd vid goda kollektivtrafiklägen. Buller är den miljöstörning som berör flest människor i Sverige. Buller är ett allt större problem trots insatser för att minska människors exponering för buller och vibrationer. Främst beror det på att transporter och den stadlika bebyggelsen ökar i omfattning. När ny bostadsbebyggelse planeras i ett buller- eller vibrationsutsatt läge, till exempel nära en järnväg eller väg, kan det krävas skyddsåtgärder eller särskild utformning av bebyggelsen för att den ska bli lämplig för sitt ändamål. Även transporter av farligt gods är en viktig aspekt att beakta när ny bebyggelse planeras intill transportanläggningar.

Det är viktigt att man tar upp frågan om hänsyn för att minska risker tidigt i processen. Genom lämplig lokalisering kan konsekvenser på grund av olyckor undvikas eller begränsas. I samband med detaljplanläggning av områden inom 150 meter från stråk där transporter med farligt gods kan förekomma, anser Trafikverket att risker förknippade med farligt god ska beaktas. Generellt bör inte

heller ny bebyggelse överhuvudtaget tillåtas inom ett område på 30 meter från järnvägen, (räknat från spårmittpå närmaste spår). Ett sådant avstånd ger utrymme för räddningsinsatser om det skulle ske en olycka, och det möjliggör en viss utveckling av järnvägsanläggningen. Verksamhet som inte är störningskänslig och där människor endast tillfälligtvis vistas, till exempel parkering, garage och förråd, kan dock finnas inom 30 meter från spårmittpå. Hänsyn bör dock tas till möjligheterna att underhålla järnvägsanläggningen och bebyggelsen. Utifrån ovan resonemang anser Trafikverket att det är olämpligt att kommunen redan i detta tidiga skede avser ta avsteg och frångå riktlinjer för människors hälsa och säkerhet. Avsteg bör enbart ses över vid detaljplanering om alla andra alternativ är uteslutna. Viktigt är också att ta hänsyn till att Ostkustbanan är av riksintresse och att kommunens planering i området inte ska påverka riksintresset negativt.

Kommunens kommentar

Kommunen avser inte att frångå skyddsavstånd i något läge utöver själva stationsbyggnaden som på grund av sin funktion behöver placeras i direkt anslutning till spåren. Erforderliga skyddsåtgärder kommer att vidtas. Ansvar för dessa frågor ligger både hos Trafikverket och Uppsala kommun, vilket är förtydligt i antagandehandlingen.

Vattenfall Eldistribution AB

Markförlagd kabel på högre spänningsnivåer leder till tekniska utmaningar som är komplexa att hantera och ett helt markförlagt regionnät skulle i praktiken vara näst intill omöjligt att driva. Markförlagd kabel i regionnätet måste därför begränsas som försiktighetsprincip. Vattenfall Eldistribution förordar därför luftledning vid ansökan om tillstånd (koncession) på högre spänningsnivåer. Endast i undantagsfall där det är mycket svårt att få plats med luftledning kan markförlagd kabel förordas, förutsatt att de tekniska riskerna är acceptabla.

Vid planeringen av ny bebyggelse bör avståndet kabelvägen från nätstation till anslutningspunkt i byggnaden inte överstiga 175–200 meter. Det kan dock variera beroende på nätstationens kapacitet och områdets elförbrukning.

Vid en eventuell kablifiering av Vattenfall Eldistributions regionnätsledningar så är det viktigt att ta i beaktande att även markkablar har säkerhetsavstånd till byggnation och andra ledningsslag.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun tar till sig informationen och säkerställer avstånden.

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM)

Information om radon saknas i översiktsplaneringen. Det är lämpligt att lägga till information kring radon, exempelvis enligt följande text: Strålskyddslagen (SFS2018:396) reglerar radonhalt i inomhusluft i bostäder, lokaler och på arbetsplatser. Vid befintlig bebyggelse ska man utgå ifrån referensnivå som anges i Strålskyddsförordningen (SFMFS2018:506). Vid nybyggnation gäller Boverkets gränsvärde (BBR 2011:6) som är 200 Becquerel per kubikmeter uttryckt som årsmedelvärde.

Ingen information kring UV-strålning finns i översiktsplanen. SSM anser att det är lämpligt att planera barns utemiljöer, exempelvis kring skolor och förskolor, så att det blir en variation vad gäller områden med sol och skugga. Samtliga cancerformer som har koppling till UV-strålning har ökat i Sverige det senaste decenniet, och exponering i barndomen anses spela en särskild roll. Kommunen har en viktig

roll i utformandet av utemiljöer där barn vistas. Information som finns på SSM:s hemsida kan användas som ett stöd för kommuner och andra inför planering av skolgårdar, förskolegårdar och parker.

På sidan 115 finns information kring elektromagnetiska fält (EMF), vilket SSM ser som positivt. Det är lämpligt att utöka informationen om EMF, exempelvis enligt följande text: Det finns en svag men vetenskapligt grundad misstanke om förhöjd risk för barnleukemi för barn som exponeras varaktigt för lågfrekventa magnetfält under de referensvärdesnivåer som anges i SSMFS 2008:18. En förhöjd incidens av barnleukemifall har observerats i epidemiologiska studier nära kraftledningar där magnetfältsnivån i boendemiljön varit förhöjd. Det är dock inte säkerställt om det finns ett orsakssamband mellan magnetfältsexponering och förhöjd risk för barnleukemi. SSM har utfört mätningar i boendemiljö. Dessa mätningar indikerar att i vanlig boendemiljö är magnetfältsnivåer upp till 0,2 mikrottesla (μT) i årsmedelvärde vanligt förekommande.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun har tagit till sig informationen och justeringar är genomförda i antagandehandlingen.

Organisationer och föreningar

Flera föreningar och organisationer uttrycker en oro för att planförslaget kommer leda till en ökning av buller, vibrationer och luftföroreningar kopplat till vägar och järnväg i området. Bergsbrunna Egnahemsförening vill att järnvägen grävs ner i tunnel för att förhindra detta.

Flera föreningar och organisationer uttrycker också en oro för att de sydöstra stadsdelarna kommer bli otrygga och att det därför är viktigt att motverka detta.

Centerpartiet anser att huskroppar, vegetation och belysning måste utformas för att förebygga brott och skapa trygghet, metoden CPTED (Crime Prevention Through Environmental Design – brottsprevention genom arkitektonisk design) bör tillämpas. Partiet vill att trivsel, trygghet och omsorg främjas exempelvis genom egna odlingar, fruktträd och bärbuskar. Vidare vill de att kommunen tidigt bör upprätta ett avtal med polisen för att säkra deras närvaro i de sydöstra stadsdelarna från det att den första nya bebyggelsen färdigställs.

Danmark-Funbo-Vaksala Centerpartiavdelning tycker att det bör vara en stark ambition att den nya stadsdelen visar och tillhandahåller livsbetingelser som är gynnsamma för att stärka fysisk och psykisk god hälsa. Till det bidrar exempelvis kultur- och naturupplevelser, förströelse och motion men även ”stilla tankar” som närheten till Lunsen innebär. Till att må bra bidrar också rymd och ljus (som når ner på gårdarna), gröna ytor, parker, planteringar, träd, skog och växtlighet, torg, mötesplatser och samlingslokaler samt genom att undvika alltför sammanpackade höga hus.

Kommunens kommentar

Risken för vibrationsstörningar ska förhindras eller reduceras genom byggnadstekniska åtgärder vid nybyggnation, till exempel olika typer av grundförstärkningsåtgärder. Kommunen har tagit fram en riskbedömning som syftar till att tydliggöra förhållningssätt till riskkällor inom området inför kommande detaljplanering.

Kommunen kommer arbeta successivt med trygghetsfrågor i den fortsatta planprocessen. Utredningar som tagits fram i hittillsvarande planering visar inte på en ökad risk för social otrygghet och ökad brottslighet.

Med ett stort utbud av trygga mötesplatser över dygnets alla timmar, tillsammans med ett varierat bostadsbestånd, skapas förutsättningarna för ett socioekonomiskt blandat och aktivt område.

För att öka den upplevda tryggheten hos de som bor, verkar och vistas i planområdet ytterligare behöver kommunen också arbeta med att skapa inkluderande, trivsamma och trygga miljöer i det offentliga rummet. Fysiska element, såsom god belysning, renhållning, aktiva bottenvåningar samt aktiva och läsbara stadsrum, där primära och sekundära gångstråk skapas, kan bidra till en mer aktiv befolkning och en ökad upplevelse av trygghet. Människors psykiska hälsa kan däremot inte styras i en plan som reglerar den fysiska miljön annat än genom att erbjuda trivsel, orienterbarhet, trygghet, möjlighet till möten och närhet till natur.

FÖP:en kan inte detaljstyra stadsdelens innehåll, utan har till uppgift att staka ut riktningen och sätta ramar inför kommande planeringsskeden. De exakta placeringarna av skolor, förskolor, idrottshallar och rekreationsområden kommer att utredas och prövas i det fortsatta arbetet.

Privatpersoner

Det har uppmärksammats att Trafikverket, i ett yttrande om byggplanen för området längs med väg 255, skrivit att kommunen avser att ta avsteg och frångå riktlinjer för människors hälsa och säkerhet. Det anses fullständigt oacceptabelt och olämpligt att göra redan i detta tidiga skede. Dessutom anses att planen inte uppfyller riksdagens beslut om att avskaffa den ojämlika folkhälsan inom en generation.

En så pass stor utbyggnad som FÖP:en innebär anses riskera att allvarligt försämra boendemiljön och livskvaliteten för de som bor i området nu och framtida generationer.

Det anses att det är stor risk för kriminalitet, otrygghet, förstörelse och social oro i området med en så stor och tät byggnation med tillhörande befolkningstillväxt som planeras. Att ge sig in i ännu en ny utbyggnad, som är mycket större och mer komplex innan kommunen visat att det går att skapa stabilitet och harmoni i andra områden, ses som oansvarigt. Vidare anses att när bilar samlas i parkeringshusen riskerar att dra till sig våld, hot och även nedskräpning. En tydlig inriktning för det brottsförebyggande arbetet efterfrågas.

Många oroar sig för buller och oljud, både under byggtiden och när området är färdigbyggt. Det anses att det är oacceptabelt och en orimlig begäran att de som bor i området ska behöva leva med detta under 30 års tid. Buller och vibrationer leder till en kraftigt försämrad boendemiljö, stress, hälsoproblem och förtida död. Bebyggelse, trafikleder och kollektivtrafik måste planeras så att bullereffekterna minimeras, både under byggtiden och efter. Det anses att det fortfarande saknas fakta om hur bullernivåerna påverkas av denna trafikökning med olika styrmedelspaket, vid olika hastigheter och utformning av trafikleder.

Det efterfrågas att natur- och grönområden skyddas från buller och ljudföroreningar. Det ses som anmärkningsvärt att FÖP:en inte diskuterar risken för ökade ljudföroreningar i Lunsen.

Det poängteras att ökad trafik medför luftföroreningar, vilket kan leda till förtida dödsfall. Skadliga partiklar från trafiken drabbar framför allt barn. De som kommer bo närmast stationen och anslutningen till E4:an kommer att påverkas särskilt av ökade utsläpp.

Många anser att natur- och grönområden är viktiga för välmående och den fysiska och psykiska hälsan, för såväl barn och unga som vuxna. Det ses det som ett slag mot folkhälsan att ta bort skogen, den behövs för lugn och återhämtning. Dessutom anses att merparten av bostäderna i planen kommer ha för långt till parker för att uppnå ett hälsosamt boende.

Det ifrågasätts om de gröna korridorerna mellan ny- och befintlig bebyggelse räcker för att man inte ska känna sig uttittad i sin egen trädgård. Grönstråken anses också kunna upplevas som barriärer och kännas otrygga i mörkret. Vidare anses att den höga bebyggelsen leder till skugga, vilket i sin tur påverkar hälsan negativt.

Det anses att utbyggnaden kommer med risker för barnen som bor i området, både under utbyggnadsperioden då det blir en byggarbetsplats och när området är färdigbyggt. Det blir en mindre frihet för barnen att röra sig fritt då skyddsstaket sätts upp under byggnationerna. Dessutom utgör en ökad trafik i området i och med utbyggnaden en fara för barnen som leker i området. Detta gäller även ifall en spårväg skulle dras igenom området.

Utredningarna och konsekvensanalyserna anses vara alldeles för få och saknas på flera områden. Hur ser konsekvensanalysen för bland annat buller, infrastruktur, miljö, ökad trafik och luftföroreningar ut under och efter byggtiden? Det efterfrågas även en redovisning över vilka risker kommunen ser med utbyggnaden, som skulle kunna medföra att målen inte uppnås. Mer och bättre planering för social hållbarhet efterfrågas generellt.

Kommunens kommentar

En ombyggnad av väg 255 syftar till att säkerställa en god framkomlighet för trafiken samtidigt som den ska vara attraktiv och säker för gång- och cykeltrafik samt minska vägens barriäreffekter. En ombyggnad av vägen kommer att säkerställa att riktlinjer för människors hälsa och säkerhet följs.

Kommunen kommer arbeta successivt med trygghetsfrågor i den fortsatta planprocessen. Utredningar som tagits fram i hittillsvarande planering visar inte på en ökad risk för social otrygghet och ökad brottslighet.

Med ett stort utbud av trygga mötesplatser över dygnets alla timmar tillsammans med ett varierat bostadsbestånd skapas förutsättningarna för ett socioekonomiskt blandat aktivt område.

För att öka den upplevda tryggheten hos de som bor, verkar och vistas i planområdet ytterligare behöver kommunen vidare arbeta med att skapa inkluderande, trivsamma och trygga miljöer i det offentliga rummet. Fysiska element, såsom god belysning, renhållning, aktiva bottenvåningar samt aktiva och läsbara stadsrum, där primära och sekundära gångstråk skapas kan bidra till en mer aktiv befolkning och en ökad upplevelse av trygghet. Människors psykiska hälsa kan däremot inte styras i en plan som reglerar den fysiska miljön annat än genom att erbjuda trivsel, orienterbarhet, trygghet, möjlighet till möten och närhet till natur.

FÖP:en kan inte detaljstyra stadsdelens innehåll, utan har till uppgift att staka ut riktningen och sätta ramar inför kommande planeringsskeden. De exakta placeringarna av skolor, förskolor, bredden på grönakilar och bebyggelsens placering kommer att utredas och prövas i det fortsatta arbetet.

Antagandehandlingen är förtydligad i enlighet med ansvariga myndigheters synpunkter då det kommer till risker som kan påverka människors hälsa. Det framgår av antagandehandlingen att risken för vibrationsstörningar ska förhindras eller reduceras genom byggnadstekniska åtgärder vid nybyggnation, som till exempel olika typer av grundförstärkningsåtgärder. I detaljplaneskedet kommer fördjupade bullerutredningar att tas fram. Som en del av genomförandet ska hälsoaspekter kopplade till buller och luftföroreningar under byggtiden beaktas.

Då planeringen är i ett tidigt skede finns stora osäkerheter kring vilka förhållanden som kommer att råda när området Sydöstra stadsdelarna ska stå klart år 2050. Potentiella riskkällor som kommunen har identifierat ska utredas i detalj i kommande planskede. Länsstyrelsen, räddningstjänsten och Trafikverket har pekats ut som viktiga aktörer att samråda med i det fortsatta arbetet.

Tills förbindelsen till E4:an finns på plats, kommer åtgärder att vidtas för att minska störningarna från den byggtrafik som behöver ske längs väg 255. Det är inte möjligt att vänta med byggnationen längs väg 255 tills dess att det finns en öst-västlig förbindelse under järnvägen och vidare mot E4:an.

Hantering och minimering av klimatutsläpp under byggtiden är en av de frågor som kommunen utreder och målsättningen är att projektet ska vara klimatpositivt.

Lunsen är både naturreservat och Natura 2000-område. Tillståndsprocesser kommer att initieras, där kommunen måste visa att utbyggnaden kan genomföras utan att Lunsen skadas, för att utbyggnaden ska bli möjlig.

Form och storlek på gröna kilar och spridningsstråk, samt anläggningar i anslutning till dessa, avgörs slutligen vid prövning utifrån enskilda arters behov och spridningssamband. Detaljerad utformning i sparad natur, såsom mängden sparade träd och utformning av stigar och målpunkter, avgörs i kommande planeringsskeden.

Under kapitlet som beskriver planens genomförande och i IBKA lyfts behovet av att skapa goda levnadsförhållanden för barn, boende i befintlig och ny bebyggelse, under och efter byggnationstiden. Det finns planeringsinriktningar som ska stötta i det fortsatta arbetet, exempelvis om att det ska säkerställas att trygga och trivsamma miljöer erbjuds under hela utbyggnadstiden, och att för varje detaljplan bör en barnkonsekvensanalys, eller motsvarande, tas fram.

Genomförande

Myndigheter

Region Uppsala

Region Uppsala anser att de behov av vidare utredningar som krävs för ett genomförande av planen, samt vilka parallella processer och projekt som direkt påverkar eller kompletterar planen, behöver redovisas tydligare.

En tydligare redovisning av de passager över respektive under järnvägen efterfrågas samt vilka trafikslag som tillåts i passagerna. Region Uppsala anser att passagerna behöver studeras närmare och utredas vidare för att i ett tidigt skede säkerställa ett möjligt genomförande. Särskilt viktig är befintlig plankorsning Skogsvägen som antas byggas om till planskildhet. Planskildheter och framkomlighet är till fördel även för räddningstjänst och ambulanssjukvården.

Kommunens kommentar

FÖP:en behandlar övergripande frågor om planernas genomförande. I kommande planläggning behandlas genomförandefrågorna mera i detalj.

Järnvägsplanens genomförande betyder att samtliga plankorsningar behöver ersättas med planskildheter. Trafikverket behöver i dialog med Uppsala kommun visa i järnvägsplanen hur plankorsningen Skogsvägen/Gårdsvägen kan hanteras. Trafikverket planerar att samråda järnvägsplanen tidigt 2023.

Uppsala Vatten och Avfall AB (UVAB)

Etapputbyggnad av området påverkar omfattningen av teknisk innovation inom VA- och avfallsområdet. För att möjliggöra teknisk innovation behöver alltså systemhandling och etappindelning samordnas med teknisk infrastruktur. Bolaget förordar att utbyggnaden sker från väg 255 för att möjliggöra nyttjande av befintlig infrastruktur.

Gatustrukturen och gatusektionerna behöver säkerställa att VA-ledningar kan anläggas och vara åtkomliga i den framtida driften. Då självfallslösningar ska eftersträvas är det viktigt att gatorna följer topografin i området så att antalet pumpstationer minimeras. Därutöver är det viktigt att möbleringen i gatusektionen möjliggör enkel åtkomst till ledningar vid drift och skötsel. Gränderna som presenteras i planhandlingen är inte tillräckligt breda för att rymma UVAB:s ledningar då mer än hälften utgörs av förgårdsmark. Som VA-huvudman har UVAB ansvar att förse samtliga fastigheter med en VA-anslutning, vilket är omöjligt om inte gränderna breddas. Alternativt måste VA-försörjning ske från bredare gator, vilket får till följd att fastighetsindelning kan behöva anpassas. Vid utformning och möblering av gator behöver tidig samordning ske med UVAB för att säkerställa att ledningsdragning är tekniskt genomförbar. En övergripande systemhandling behöver tas fram där gatustruktur och gatusektioner definieras och höjdsätts, så att en hållbar VA-utbyggnad i området kan säkerställas.

För ett ekonomisk hållbart utförande med hög cirkularitet bör en massbalansberäkning för att kunna återanvända schakt- och jordmassor presenteras.

I planen anges att en möjlig etappindelning är att utbyggnaden börjar i planområdets västra del kring väg 255 för att senare fortsätta kring det nya stationsläget vid järnvägen, varefter områdena byggs ihop. För UVAB:s del innebär det att två större investeringar kommer att falla ut samtidigt, med föreslagen etappindelning. UVAB förordar att utbyggnaden sker från väg 255 för att möjliggöra nyttjande av

befintlig infrastruktur. Övriga områden bör komma senare så att investeringarna fördelas jämnare över tid och förutsättningar för eventuella innovativa tekniska lösningar kan planeras och införlivas i senare etapper. Kommunen anger stora förväntningar på nya system för den tekniska försörjningen i staden. För att innovativa lösningar ska kunna appliceras så behöver förutsättningarna för detta klargöras i tidigt skede och etappindelningen möjliggöra för teknisk innovation.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun delar UVAB:s inställning att utbyggnaden bör inledas från väg 255 för att bli så rationell som möjligt. Kommunen förstår UVAB:s inställning att utbyggnaden enbart bör ske från ett håll för att hålla nere initiala investeringskostnader, men andra faktorer talar för att det sannolikt inte är möjligt fullt ut. I den mer detaljerade utbyggnadsplaneringen avser kommunen väga samman UVAB:s synpunkter med övriga aspekter för att optimera nytta och minimera kostnad så långt det är möjligt.

Uppsalahem

Uppsalahem ser det både som positivt och avgörande att kommande detaljplaner görs generella och giltiga över tid för att möjliggöra ett effektivt byggande. För att uppfylla mål om både tidplan och prisrimliga boendekostnader kommer sannolikt serietillverkning nyttjas i delar av utbyggnaden. Det ställer krav på att detta möjliggörs i både detaljplan och markanvisning.

Planeringsinriktningarna för markanvisningar bör förtydligas om avsikten är att varje enskilt kvarter ska varieras med typ, upplåtelseform, kostnadsnivå och boendeform. Att inrymma alla kategorier inom samma kvarter bedöms som svårt om kvarterens storlek ska ges mått som främjar en god stadsstruktur. För att en hållbar projektekonomi ska uppnås kommer det ställas krav på viss grundvolym inom kvarteret för respektive byggherre som möjliggör kostnads- och resurseffektivitet.

Generellt efterfrågas en utvecklad tanke kring hur samordning, samnyttjande och delning kan ske då det i planen framställs som att flera planeringsinriktningar ska uppnås inom ramen för varje enskilt projekt och kvarter. Samordningen behöver ske både mellan byggherre och kommun samt sinsemellan byggherrar. Uppsalahem ser att både samordning och samnyttjande i kommande utredningar och skeden är en nödvändighet för ett möjligt genomförande i enlighet med viljeinriktning och ambitioner.

Kommunens kommentar

Målet om en variation av bebyggelse typer och boendeformer inom kvarteren kvarstår men planeringsinriktningar som beskriver hur denna variation ska uppnås har gjorts mer generella. I respektive detaljplan kommer en fördelning av småhus och flerbostadshus att fastställas.

Frågorna om samordning, samnyttjande och delning förs vidare till genomförande- och planläggningskedet.

Organisationer och föreningar

Flera föreningar och organisationer ifrågasätter utbyggnadsordningen och anser att utbyggnad borde starta vid den nya stationen i områdets östra del och inte i området längs väg 255.

Centerpartiet vill att detaljplanering som sker parallellt med den fördjupade översiktsplaneringen ska pausas för att kunna utgå från den antagna FÖP:en. Vidare anser de, kopplat till prioriteringen "Enkel och snabb att detaljplanelägga och bygga på ett ansvarfullt sätt", att effektivitet i detaljplaneringen är viktigt men inte får ske på bekostnad av kvalitet och viktiga värden såsom natur, idrott och rekreation,

omgivande bebyggelses karaktär och demokratisk förankring. Vidare anser Centerpartiet att arbetsplatser, handel och service bör byggas tidigt i utbyggnaden.

Föreningen Vårda Uppsala menar att utbyggnaden av den nya staden kommer att ta tid och att planen därför måste vara flexibel för att kunna anpassas och förändras över tid. Vidare anser de att den modell för markanvisning som kommunen tillämpat i exempelvis Rosendal har gett intressanta lösningar för enskilda hus men förlorat helhetsperspektivet. De efterfrågar att kommunen använder sitt markinnehav för att styra bebyggelseplaneringen utifrån ett helhetsperspektiv så att goda livsmiljöer kan säkerställas.

Kommunens kommentar

Kommunen har i antagandehandlingen tydliggjort att utbyggnadsordningen inriktas på att planläggning inleds i stadsnoden, samt vid stadsdelsnoden i korsningen mellan den kapacitetsstarka kollektivtrafiken och väg 255.

Effektivitet i planläggningen ska inte inverka negativt på kvalitetsfrågorna. För att ge invånarna en god service är ambitionen att service och infrastruktur planläggs och byggs ut i takt med bostadsbebyggelsen. Vissa typer av kommersiell service kan vara svår att attrahera tidigt, då de kräver en tillräckligt stor marknad. Kommunen avser att se över möjligheter för att förenkla tidig etablering.

Kommunen avser också att arbeta med ankarbyggare vid genomförandet av FÖP:en, vilket delvis syftar till att ge ett tydligare och mer långsiktigt helhetsperspektiv.

Privatpersoner

Det efterfrågas att alla aspekter, förutsättningar och osäkerheter som påverkar genomförbarheten av planen och de uttalade intentionerna måste redovisas i FÖP:en. Beslut och tillstånd måste vara klara innan bygget startas, bland annat gällande fyrspårsavtalet, spårvägen, trafikplatsen vid E4:an och broförbindelsen över Fyrisån. Detaljplaneringen borde börja först när spårvägsnätet, tågstationen och fyrspåret är på plats då det anses vara svårt att skapa ett bostadsområde utan dessa förutsättningar.

Utbyggnadsordningen tas upp av många. Flera undrar om infrastrukturen med järnväg, station och påfart till E4:an kommer att byggas innan, parallellt med eller efter att bostäderna är på plats. Samtidigt uttrycker flera en önskan om att infrastrukturen borde byggas först, bland annat bron över Fyrisån samt av- och påfarten till E4:an. Många uttrycker dessutom att utbyggnaden borde börja vid den nya stationen i Bergsbrunna istället för vid väg 255 då projektet utgår från fyrspåret.

Tempot på utbyggnaden anses behöva vara lägre. Det påpekas att det byggs för mycket på för kort tid, vilket kan leda till oönskade konsekvenser. Den föreslagna expansionen av Uppsala ses som ett gigantiskt och svåröverblickbart förändringsprojekt. Därför bör planarbetet förenklas genom att dela upp planen i flera bitar och ta en del i taget.

Det efterfrågas att krav ställs vid anläggning och upprätthållning så att de aktörer som ansvarar för byggandet inte ska kunna justera riktlinjerna på grund av ekonomiska begränsningar. Vidare undrar personen hur kommunen säkrar att det byggs med kvalitet och att det är seriösa bolag och byggarbetare som utför arbetet.

Det uttrycks en önskan om att utsläppen under den långa byggprocessen utforskas mer istället för att endast konstatera att nytänk inom bygg- och anläggningssektorn behövs för att begränsa och minska utsläpp. Det efterfrågas även tydligare riktlinjer för att arbeta regenerativt så att området får en ännu lägre klimatpåverkan och därmed går i linje med de mål kommunen satt upp för Uppsala till år 2050.

Det anses att FÖP:en skulle gynnas av tydligare riktlinjer kring användandet av inhemska material och prioritera material som kräver kortare transporter.

Det saknas en risk- och konsekvensanalys för vad som händer om det inte kan byggas 21 500 bostäder.

Kommunens kommentar

För varje detaljplan, där planläggning inleds, måste dess förutsättningar vara utredda i en tillräcklig grad. Utbyggnadsordning och tidsperspektiv utgår från politiskt fattade beslut och behöver under genomförandets gång kontinuerligt ser över. Kommunen har i antagandehandlingen tydliggjort att utbyggnadsordningen inriktas på att planläggning inleds i stadsnoden, samt vid stadsdelsnoden i korsningen mellan den kapacitetsstarka kollektivtrafiken och väg 255. Utbyggnadstakten kan påverkas av en rad oförutsedda faktorer och där flexibilitet behöver finnas ska det säkerställas i avtal med medverkande aktörer.

Fördjupade analyser av vilka åtgärder som krävs för att nå klimatmålen och hur de ska följas upp ska göras i detaljplaneskedet.

Risk- och konsekvensanalys tas fram och ses över under projektets gång, liksom en plan för säkerställande och uppföljning av uppsatta mål.

Ekonomi

Myndigheter

På detta tema har inga synpunkter inkommit från myndigheter.

Organisationer och föreningar

Centerpartiet oroas över att utvecklingen i de sydöstra stadsdelarna kräver enorma investeringar som alla kommunens skattebetalare tvingas vara med och finansiera samt att projektet tar omfattande planeringsresurser i anspråk och lägger en våt filt över utvecklingen i resten av kommunen.

Kommunens kommentar

Utbyggnaden inom de sydöstra stadsdelarna ryms inom den takt som kommunen har byggts ut i under de senaste åren. Kommunen delar dock Centerpartiets bild att utvecklingen i de sydöstra stadsdelarna, om den genomförs, kommer att utgöra en betydande del av stadsbyggandet inom kommunens gränser. Med Uppsalapaketets investeringar skapas dock kapacitet för fortsatt samhällsbyggande även utanför Uppsalapaketets delområden genom bland annat de nya järnvägsspåren och ombyggnaden av Uppsala centralstation.

Även om det är svårt att räkna på, finns det inte mycket som tyder på att mindre resurser skulle behöva tas i anspråk och den samlade ekonomiska effekten skulle vara mera fördelaktig om stadsbyggandet spreds ut. De sydöstra stadsdelarna har ett effektivt resursutnyttjande, som kan vara svårt att uppnå med ett mer uppdelat stadsbyggande.

Privatpersoner

Många anser att skattemedel har hanterats ovarsamt och ansvarslost. De vill att hur mycket skattepengar som hittills har lagts och kommer att läggas på projektet redovisas och att kommunen arbetar för att invånarnas ekonomi inte belastas utöver rimliga gränser. Det finns en önskan om att pengarna som används för projektet istället borde gå till annan viktig verksamhet som vård, skola och omsorg.

Många är oroliga för hur såväl kommunens invånare i stort som boende i området kommer att påverkas ekonomiskt. Det finns en oro för att värdet kommer att sjunka på de befintliga bostäderna och att man kan tvingas flytta. Det efterfrågas utredningar på hur bostadspriserna, både i planområdet och i hela Uppsala, kommer att påverkas. Dessutom frågas huruvida det tagits fram underlag för hur kommunen minskar risken för att existerande invånare får ta en ekonomisk smäll av utbyggnaden. Därtill vill boende i området veta om de kommer att bli kompenserade för oljud under byggtiden och för förändringarna av närområdet.

Flera har lämnat synpunkter på att olika delar i planen kommer bli dyra och i vissa fall kommit med förslag på hur pengar kan sparas. Spårvägen ses av flera som en allt för dyr och önskar därför mer ekonomiskt gångbara lösningar för kollektivtrafiken. Kostnaden för bron tros bli mycket hög med tanke på markförhållandena.

Flera undrar hur rådande osäkerhet på grund av pandemin påverkar investeringsviljan i projektet. Dessutom anses marken vara dyr, det är kuperat, och efterfrågan saknas på lägenheter. Det uttrycks också en oro kring att få komma att ha råd att bo i området då nybyggda lägenheter är dyra.

Kommunens kommentar

Kommunen bedömer inte att utbyggnaden i sydöstra staden ger omotiverat stora störningar under byggtiden jämfört med andra samhällsbyggnadsprojekt. Snarare tvärtom, eftersom utbyggnaden sker i stadens rand och utbyggnadsplaneringen kan optimeras i en större skala än vad som är fallet i mindre projekt.

Kommunen bedömer utifrån jämförbara projekt inte att utbyggnaden påverkar bostadspriserna i närområdet på ett negativt sätt. Genom att bidra till att marknadens efterfrågan på bostäder tillgodoses, kan kommunen medverka till att bostadspriserna inom kommunens gränser inte tillåts skena, men detta ser kommunen som positivt.

Kommunen gör bedömningen att projektets ekonomiska konsekvenser är positiva, både vad gäller kommunens ekonomi och samhällets i stort. Marken invid stationen är i kommunal ägo och betingar ett relativt högt pris då den är belägen i det attraktiva stråket mellan Uppsala och Stockholm. Utbyggnaden av infrastruktur kan genom projektets storlek genomföras rationellt.

Visserligen innebär planläggning och andra åtgärder i tidiga skeden en kostnad, men de stora kostnaderna uppstår längre fram i processen, när spaden sätts i marken. Kalkylerna kommer att förfinas under projektets livslängd och utbyggnaden kommer att planeras på ett sådant sätt att de ekonomiska riskerna minimeras.

Sydöstra stadsdelarna planeras för att personer i olika faser i livet och med olika ekonomiska förutsättningar ska vilja bosätta sig i stadsdelen. I juni 2021 antog kommunfullmäktige program och tillhörande handlingsplan för bostadsförsörjningen som gäller för hela Uppsala kommun, "Bostad för alla". I programmet framgår att minst 30 procent av bostäderna som byggs i Uppsala ska vara hyresrätter och minst 25 procent av dessa ska ha en relativt lägre hyra, vilket även tillkommit som mål i FÖP:en. Det framgår vidare att nyproduktionen ska sträva efter ett breddat utbud av bostäder i olika prissegment.

Mellankommunala frågor

Myndigheter

På detta tema har inga synpunkter inkommit från myndigheter.

Organisationer och föreningar

Kristdemokraterna tycker att genomförandet av planen behöver samordnas betydligt bättre med Knivsta kommun. De anser också att området Nysala redan nu borde pekas ut för bebyggelse och att Uppsala bör föreslå staten och Knivsta kommun att flytta kommungränsen söderut så att projektet Nysala kan genomföras utan att det ska behöva samordnas mellan två kommuner.

Kommunens kommentar

Programarbete kommer att inledas för utvecklingsområde Nysala, vilket också innefattar mellankommunal samordning med Knivsta kommun.

Privatpersoner

På detta tema har inga synpunkter inkommit från privatpersoner.

Bilaga 1, Förutsättningar

Här sammanfattas de synpunkter som rör bilaga 1, Förutsättningar. I bilagan behandlas nuläget, behov av social infrastruktur vid fullt utbyggd stad, sammanfattning av trafikutredning, ställningstagande till riksintresse och avtal avseende bostadsbyggande i Bergsbrunna med omgivningar, södra staden och "Nysala" i Uppsala kommun.

Myndigheter

Försvarmakten

Planområdet för FÖP:en ligger inom stoppområde för höga objekt kring Uppsala övningsflygplats. Flygplatsen är en av få kvarvarande flygplatser för militära övningar och transporter. Behovet av skydd för den verksamhet som kan bedrivas vid Uppsala övningsflygplats är stort och Försvarmakten har därför pekat ut flygplatsen som ett riksintresse för totalförsvarets militära del enligt 3 kapitlet 9 § MB. Inom stoppområdet har Försvarmakten en mycket restriktiv hållning till tillkommande höga objekt eftersom dessa bedöms påverka funktionen och möjligheten att nyttja flygplatsen. I 3 kapitlet 4 § PBL anges att det av en översiktsplan bör framgå hur kommen anser att riksintressen ska tillgodoses. I kommunens framtagna HBB för FÖP:en framkommer; "Byggnadshöjderna på byggnaderna inom stadsnoderna och utmed kollektivtrafikstråket överensstämmer inte med riksintressets riktlinjer om högsta tillåtna 45 meter inom sammanhållen bebyggelse och 20 meter på övriga platser". Försvarmakten bedömer således att Uppsala kommun inte uppfyller de krav som ställs på en översiktsplan enligt plan- och bygglagen. I enlighet med den definition som Försvarmakten tillämpar för stoppområdet görs en prövning av möjligheten att uppföra höga objekt. Försvarmakten kvarstår vid samtliga synpunkter som framfördes under samrådsskedet.

Det är av stor vikt att Uppsala kommun, utöver enskilda ansökningar om lov och tillstånd, också samråder kommande detaljplaner som föreslår höga objekt. Detta för att Försvarmakten ska kunna säkerställa att skada inte uppstår på riksintresset Uppsala övningsflygplats.

Kommunens kommentar

I FÖP:en gäller nu följande:

För delar av området anger översiktsplanen att bebyggelse bör kunna uppföras till över 20 meters byggnadshöjd. Detta kräver medgivande av Försvarmakten eller att det föregås av att lägre, sammanhållen bebyggelse planlagts, etablerats och kartfästs i lantmäteriets översiktskarta. På sistnämnda sätt kan högre bebyggelse upp till 45 meter på sikt uppföras i enlighet med regelverket.

Uppsala kommun har en pågående dialog med Försvarmakten och Länsstyrelsen angående riksintresse för totalförsvaret. Antagandehandlingen är kompletterad med en text om hur riksintresset kan tillgodoses, skrivningen har samordnats med Försvarmakten.

Statens fastighetsverk (SFV)

Riksintresset Långhundraleden påverkas av planförslaget. Därför bör planen omarbetas för att minska denna påverkan. På sidan 63 står det även att Linnés historiska landskap ska skyddas, vårdas och utvecklas samt att siktlinjer med bäring på Linnés landskap ska beaktas. Detta är planeringsinriktningar som inte blir tydliga eller går att avläsa i den plan som framställs. SFV anser att planen bör bedömas få stora negativa konsekvenser för kulturmiljön och inte "vissa" enligt sidan 105.

Kommunens kommentar

Planeringsinriktningar i Tema Kulturarv och kulturmiljö är förtydligade. FÖP:en ger vägledning till nästa planeringsskede och fler fördjupade studier och bedömningar görs i detaljplaneskedet.

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA)

Då SVA finns på Ultunaområdet omfattas inte SVA direkt av förslaget för de sydöstra stadsdelarna, men då en trafiklänk till Ultunaområdet är inkluderad och de sydöstra stadsdelarna befinner sig i Ultunaområdets närområde, vill SVA informera Uppsala kommun om följande: SVA är ett skyddsobjekt och en beredskapsmyndighet, och då SVA har ett utpekat ansvarsområde inom krisberedskap och totalförsvaret så är myndigheten även en så kallad bevakningsansvarig myndighet. Vidare är SVA ett riksintresse för totalförsvaret, något som vi noterade inte fanns med i förteckningen över kommunens ställningstagande till riksintressen. Som Uppsala kommun själva konstaterar så intar totalförsvarets riksintressen en särställning genom att de alltid har högsta prioritet vid avvägning mellan olika riksintressen. För SVA:s del innebär detta att det är viktigt att SVA:s behov av väl framkomliga transportvägar, dimensionerande för tunga transporter alla dagar om året, inte påverkas av planerade bostadsbyggen. Även av säkerhetsskäl är det angeläget att framtida byggnader och kollektivtrafik som berör norra Ultuna ordnas så att SVA inte påverkas negativt i detta hänseende. Det är alltså inte lämpligt att bygga ut kollektivtrafikleder eller förlägga bostäder i nära anslutning till SVA:s verksamhet i någon riktning på ett sådant sätt att framkomligheten för tunga transporter till och från SVA begränsas på Dag Hammarskjölds väg, Veterinärvägen, Travvägen eller Ulls väg. Om anpassningar av dessa trafikleder trots allt genomförs är det viktigt att SVA på annat sätt tillgodoses med motsvarande vägförbindelser som klarar tunga transporter.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun har noterat detta och tagit det vidare till andra projekt inom Uppsalapaketet.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket har den 30 mars 2020 lämnat yttrande över den aktuella FÖP:en (diarienummer NV-03130-20). Utöver tidigare framförda synpunkter vill vi komplettera med en förnyad bedömning avseende planförslagets påverkan på riksintresse för friluftslivet enligt 3 kapitlet 6 §.

MB. Det gäller det förändrade förslaget för bron över Fyrisån vid Ultuna. Vår tidigare bedömning att denna bro bör gå att förena med riksintressets värden förutsatte att bron endast skulle trafikeras med gång-, cykel- och kollektivtrafik. Planen har nu justerats i denna del med ett tillägg som öppnar för att bron i framtiden kan komma att trafikeras med biltrafik, fossilfri sådan. Denna justering av planen gör att vi ser en uppenbar risk för att planen kan komma att medföra påtaglig skada på berörda värden av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kapitlet 6 § MB. Detta framför allt genom att tilläggen kan medföra en intensivare trafikering med en annan typ av fordon, vilket bland annat kan påverka den visuella upplevelsen i och i närheten av det aktuella området. Detta riskerar att ge såväl en mer uttalad barriäreffekt som visuell inverkan på landskapsbilden och områdets karaktär och därmed upplevelsen av landskapet längs Fyrisån. Hur buller från en eventuell framtida biltrafik kommer att påverka är svårt att avgöra i och med att det av planen inte framgår hur en begränsning av trafikeringen av bilar till endast fossilfria ska garanteras.

Kommunens kommentar

Avsnittet om transportinfrastruktur har kompletterats med en planeringsinriktning som betonar hänsyn till riksintresset vid planering, utformning och drift av bron. För att möjliggöra biltrafik krävs ytterligare en bro, vilket kommer att kräva en tillståndsprocess.

Organisationer och föreningar

På detta tema har inga synpunkter inkommit från organisationer och föreningar.

Privatpersoner

Trafiksimuleringar och bullerkartor i bilaga 1 i samrådshandlingen anses inte vara kompletta.

Kommunens kommentar

I bilaga 1 finns endast en sammanfattning av trafikutredningen. I bilagan refereras till den kompletta trafikutredningen som också redovisar dagens trafikflöden.

Bilaga 2, Hållbarhetsbedömning

Myndigheter

Uppsala Vatten och Avfall AB (UVAB)

För att säkerställa tillräckligt flöde i Sävjaån föreslås i HBB:n att slutstegen för dagvattenhanteringen ska utformas så att flödet ut från dammarna ökar när det är lågflöde i Sävjaån. Denna skyddsåtgärd som föreslås i HBB:n är inte genomförbar eftersom dammarna anläggs för dagvattenrening och utflödet från dammarna baseras på optimal reningseffekt och inte förhållanden i Sävjaån. Om den nya planen riskerar värdena i Natura 2000-området Sävjaån behöver kommunen redan nu säkerställa skyddsåtgärder.

Kommunens kommentar

Frågan om lågflöden i Sävjaån kommer hanteras i Lokal åtgärdsplan för Sävjaån.

Organisationer och föreningar

Handelskammaren står bakom förslag som framförs i WSP:s HBB om att kvalificerade analyser bör göras för att tydligare klargöra förutsättningarna för att attrahera kunskapsintensiva företag till området, samt hur konkurrensen mot andra områden i kommunen med liknande ambitioner kommer att se ut de kommande decennierna.

Naturskyddsföreningen Uppsala yttrar sig om att HBB:n inte redovisar de sociala aspekterna av att skövla skog i stadsnära naturområden. Förlusten av stadsnära skog har effekter som inte helt kan kompenseras av grönområden i staden och klimatkompensation. En utredning om dessa negativa effekter behöver också göras och användas som grund för planeringen.

Ramboll saknar en redovisning av klimatpåverkan jämfört med ett nollalternativ.

Kommunens kommentar

I HBB:n redovisas de sociala aspekterna av förlust av naturmark (inklusive skog) under kapitel 8 Social hållbarhet, i avsnitt 8.1.7, Tillgång till rekreation och friluftsliv. Naturområdenas betydelse för hälsa, rekreation, utbildning och som mötesplats (kulturella ekosystemtjänster) redovisas i avsnittets inledning.

Sammantaget bedöms möjligheterna till närrekreation försämrats för boende i befintliga bostadsområden, dock från en hög utgångsnivå jämfört med resterande staden. Samtidigt finns goda förutsättningar att skapa en god tillgång till rekreation och friluftsliv för boende i de nya stadsdelarna. Gröna kilar igenom den nya bebyggelsen säkerställer fortsatt tillgång till Lunsen från befintlig bebyggelse. Utbyggd kollektivtrafik tillgängliggör Lunsen för besökare från andra stadsdelar. Planen innehåller även förslag till utveckling av rekreativa värden i omgivande jordbrukslandskap, längs Sävjaån och kopplingar till Årike Fyris. Innan detaljplaneringen kommer utredningar om kompensationsåtgärder för såväl friluftsliv som biologisk mångfald och klimat att genomföras.

HBB:n är kompletterad med tydligare klimatperspektiv i beskrivningen av nollalternativet.

Privatpersoner

Det anses att kommunen verkar bygga planerna på innovativa lösningar som i dagsläget inte finns så hur ska det säkerställas att hållbara och innovativa tekniska lösningar som ger perfekta resultat tas fram.

En person hänvisar till HBB:n där det står att planförslaget på grund av sin omfattning kan medföra stora negativa konsekvenser för kulturmiljö och landskap, framför allt kopplat till den nya broförbindelsen. Övriga delar av planförslaget bedöms samtidigt medföra måttliga negativa konsekvenser för kulturmiljö och landskap. Med Uppsala kommuns övriga planerade exploateringar i närområdet bedöms de kumulativa konsekvenserna kunna bli större och man anser att detta behöver utredas vidare.

Det önskas att planen läggs på is tills samtliga kompletterande utredningar som framställts i WSP:s HBB har tagits fram och arbetats in i planen. När en HBB bedömer att inga fortsatta utredningar behövs och påverkan är hanterbar bör planerna fortsätta.

Kommunens kommentar

För att vägleda kommande planering mot en hållbar utveckling finns det mål och planeringsinriktningar i FÖP:en. Den högt ställda hållbarhetsambitionen kommer att kräva mycket av kommande skeden och processer. Parallellt med fördjupningen pågår därför, bland annat, ett utvecklingsprojekt för att hitta ett nytt samlat och integrerat system för försörjning av värme, vatten, avfall, avlopp med mera i ett kretsloppssystem som på ett bättre sätt hushållar med resurser och skapar bättre förutsättningar för ett klimatpositivt Uppsala.

Behovet av att i kommande planeringsskeden studera sammantagna konsekvenser (till exempel kumulativa effekter på kulturmiljön) är tillagt i antagandehandlingen.

FÖP:en utgör ett övergripande planinstrument och saknar därför den detaljnivå som förekommer i senare planläggning då detaljeringsgraden och underlagen fördjupas och den fysiska planeringen preciseras. Den fysiska planering som sker inom sydöstra stadsdelarna innebär att i kommande skede upprättas detaljplaner och eventuella tillståndsprövningar genomförs. I samband med detta kommer detaljer gällande den planerade utbyggnaden preciseras och utredningarna av miljöpåverkan fördjupas.

Bilaga 3, Integrerad barnkonsekvensanalys

Myndigheter

Uppsala kommun Skolfastigheter AB

I barnkonsekvensanalysen, 4.4 Parker och rekreationsområden tar man upp en risk/utmaning som är viktig att beakta: "Närheten till grönområden kan komma att användas som ett argument för högre exploatering på bekostnad av friytor för skolor och förskolor." Detta är en risk som man måste ta ansvar för inför det fortsatta arbetet med översikts- och detaljplanen för sydöstra stadsdelarna. I

barnkonsekvensanalysen, 4.16 Genomförande: Ser en stor risk med att det kan bli en hög exploatering på bekostnad av ytor för förskolor och skolor eftersom det står att exploateringen ska bekosta allmän plats, social och kulturell infrastruktur i sydöstra stadsdelarna.

Kommunens kommentar

Uppsala kommun tar med synpunkterna i det fortsatta arbetet för att säkerställa att kommande friytor för grundskolor och förskolor är i enlighet med kommunens riktlinjer.

Barnombudet i Uppsala län

Barnombudet i Uppsala län har i sitt yttrande fokuserat på den Barnrättsliga analysen av förslaget och vill särskilt poängtera vikten av att det som nu kommit fram i analysen också genomförs.

Barn är extra känsliga för segregation och utanförskap. Det är därför väldigt viktigt att boendekostnadsnivåerna, upplåtelseformerna och boendeformer inte bara blandas (sidan 57) utan att det också görs på ett genomtänkt sätt. Målsättningen med 30 procent hyresrätter och 3 procent andel med relativt låg hyra (sidan 57) är därför viktiga mål att genomföra. För att gynna flera grupper i samhället, inte minst barn och ungdomar, är det också viktigt att storleken på dessa varierar mellan såväl små bostäder till större familjebostäder.

Barnkonsekvensanalysen är av förklarliga skäl omfattande. Om det ska kunna presenteras för barn och unga, så att de kan få information och ta ställning och lämna synpunkter, eller vuxna som är ovana vid att ta till sig omfattande dokument skulle det kunna vara bra att komplettera underlaget med ett mer kortfattat material med ännu fler bilder och bildstöd.

Kommunens kommentar

Arbetet med IBKA kommer fortsätta under projektets alla faser. Detta med stöd av planeringsinriktningar som återfinns i FÖP SÖS. Vidare lyfter kommunens inriktningsmål 4 att barnets bästa ska ligga till grund för alla beslut som sker inom kommunen. Uppsala kommun tar med sig medskick gällande behovet av att säkerställa olika storlekar på kommande hyresrätter och hyresrätter med relativt låg hyra i det fortsatta arbetet. I fyrså avtalet anges att 30 procent av alla bostäder som byggs ska vara hyresrätter och 3 procent ska ha relativt lägre hyra. I antagandehandlingen har kommunen, i enlighet med kommunens program för bostadsförsörjning, höjt målsättningen till att minst 30 procent ska vara hyresrätter varav 25 procent av dessa ska ha en relativt lägre hyra. Kommunen tar även med sig tankarna om en mer kortfattat version av IBKA dokumentet i det fortsatta arbetet.

Organisationer och föreningar

Föreningen Sydöstra Uppsala yttrar sig över att kommunens barnkonsekvensanalys saknar en sammanställning på hur barnen i de sydöstra stadsdelarna har det idag. Föreningen menar att stadsdelen idag har en bykaraktär och att barnen lever i en god utemiljö, vilket medför att många barn går och cyklar själva till och från skolan, går utan föräldrar till biblioteket, kulturhuset och rör sig utan vuxnas sällskap bland lekparker och grönområden. De upplever öppenhet, frihet och utsätts inte för trafikbuller eller luftföroreningar. Genom att bygga en innerstadsmiljö menar föreningen att kommunen kommer att begränsa denna rörlighet enormt.

Kommunens kommentar

Den IBKA som tas fram i samband med antagandehandlingen är kompletterad med ett avsnitt gällande hur barn och unga har det i dagens planområde.

Privatpersoner

På detta tema har inga synpunkter inkommit från privatpersoner.

Särskild sammanställning enligt 6 kapitlet, 16 § miljöbalken

Enligt miljöbalken (6 kapitlet, § 16) ska en särskild sammanställning tas fram i samband med beslut om en plan som omfattas av miljöbedömningskrav. I den särskilda sammanställningen ska följande redovisas:

1. hur miljöaspekterna har integrerats i planen eller programmet,
2. hur hänsyn har tagits till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter,
3. skälen för att planen eller programmet har antagits i stället för de alternativ som övervägts, och
4. vilka åtgärder som planeras för att övervaka och följa upp den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför.

Inledning

Syftet med den fördjupade översiktsplanen för sydöstra stadsdelarna är att undersöka möjligheterna för en omfattande stadsutveckling inom det utpekade planområdet. Översiktsplan 2016 för Uppsala kommun redovisar en struktur som syftar till att möjliggöra en hållbar befolkningstillväxt under lång tid. Där finns Bergsbrunna utpekad som en framtida stadsnod och de sydöstra stadsdelarna som ett större utvecklingsområde. Den 29 januari 2018 slöt kommunen det så kallade Fyrspårsavtalet med staten och Region Uppsala. Kommunfullmäktige beslutade även att tydliggöra ambitionen gällande antalet bostäder inom området för den fördjupade översiktsplanen. Enligt fyrspårsavtalet ska planområdet kunna inrymma 21 500 bostäder, medan Översiktsplan 2016 anger minst 10 000 bostäder. Inför fyrspårsavtalet gjordes mer ingående bedömningar som landade på det högre antalet bostäder, vilket också tydliggjordes i kommunfullmäktiges aktualitetsförklaring av översiktsplanen hösten 2020.

Den fördjupade översiktsplanen anger inriktningen för den förväntade stadsutvecklingen och avvägningar mellan olika allmänna intressen, till exempel bostadsförsörjning balanserat mot natur- och kulturvärden. Den är, i likhet med översiktsplanen, vägledande. I det kommande detaljplaneskedet fördjupas underlagen ytterligare och den fysiska planeringen preciseras och blir juridiskt bindande. I genomförandeskedet kommer, utöver utredningar på detaljplanenivå, även utredningar på systemnivå att göras för att säkerställa nödvändig helhetssyn, till exempel när det gäller hydrologi. Den fortsatta detaljplaneringen för de sydöstra stadsdelarna innebär att den planerade utbyggnaden, med utredningar och tillståndsprövningar av miljöpåverkan, fördjupas i enlighet med miljöbalken samt plan- och bygglagen.

1. Hur miljöaspekterna har integrerats i den fördjupade översiktsplanen

Den regionala utvecklingsstrategin i Uppsala län beslutades i mars 2020. Enligt den ska, hållbarhetsarbetet i länet utöver att koppla mot nationell och europeisk nivå, även säkerställas mot de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030. Det harmonierar också med Uppsala kommuns egna ställningstaganden i aktualitetsförklaringen av översiktsplanen, enligt beslut i kommunfullmäktige den 3 november 2020 (§ 252). Den fördjupade översiktsplanens prioriteringar är framarbetade utifrån dessa övergripande mål, områdets förutsättningar vad gäller natur- och kulturmiljö samt de långtgående krav på hållbarhet som ställs i fyrspårsavtalet med staten och Region Uppsala. Prioriteringarna utgör ett ramverk för den fortsatta planeringen och åskådliggörs i mål och planeringsinriktningarna i den fördjupade översiktsplanens olika teman. De högt ställda hållbarhetsambitionerna kommer att vara en förutsättning för det fortsatta arbetet med

detaljplanerna. Parallellt med arbetet med den fördjupade översiktsplanen har det därför pågått ett utvecklingsprojekt för att hitta ett nytt, samlat och integrerat försörjningssystem för värme, vatten, avfall, avlopp med mera. Det ska ingå i ett innovativt cirkulärt kretsloppssystem som bidrag till ett klimatpositivt Uppsala 2030 och klimatneutralt Uppsala 2050.

Genom hela processen har arbetet med den fördjupade översiktsplanen och den särskilda hållbarhetsbedömningen skett på ett integrerat sätt. De experter, som på uppdrag av Uppsala kommun, ansvarat för bedömningen, inklusive miljökonsekvensbeskrivningen, har under planarbetet kontinuerligt lämnat synpunkter. Det har i sin tur medfört att nödvändiga anpassningar har gjorts för att möjliggöra större miljöhänsyn i den fördjupade översiktsplanen. Hållbarhetsbedömningen har utgjort en del av samråds- och utställningshandlingen.

Till miljöbedömningen har olika underlagsutredningar tagits fram för att kartlägga områdets förutsättningar och belysa den fördjupade översiktsplanens miljöpåverkan: bland annat naturvärdesinventering, utredning av påverkan på Natura 2000-område, riskbedömning, utredning av flödessystem och dagvatten samt en kulturmiljöanalys. Dessa har bidragit till planens utformning och behov av anpassningar. I hållbarhetsbedömningen finns förslag på olika åtgärder för att förebygga, hindra eller motverka betydande negativa konsekvenser av den fördjupade översiktsplanen. Förslagen har arbetats in i lämpliga delar. Hållbarhetsbedömningen innehåller även rekommendationer för utredningar i kommande skeden – exempel på sådana redan påbörjade utredningar är geohydrologiska utredningar och bedömningar av bergets kvalitet.

2. Hur miljökonsekvensbeskrivningen och synpunkter från samråd har beaktats

Nedan följer exempel på inkomna synpunkter under samråds- och granskningsskedena. Redovisning lämnas på vilket sätt kommunen beaktat och i vissa fall justerat planinnehållet i anledning av dessa synpunkter.

Vatten

Både under samråd och granskning inkom flera synpunkter från myndigheter, föreningar, organisationer och privatpersoner som handlade om hydrologin i området för den fördjupade översiktsplanen. Man uttryckte bland annat en oro för att vattenflöden kan påverkas vid bebyggelsen och efterfrågade ytterligare utredningar. Utifrån synpunkterna under samrådet togs en kompletterande vattenflödesutredning fram som behandlar geohydrologi, riskanalys för grundvatten, dagvatten, skyfall, höjdberäkningar samt föroreningsberäkningar utifrån miljökvalitetsnormer (MKN) för yt- och grundvatten.

Eftersom det finns ett konstaterat behov av mer detaljerade utredningar av lokalisering och yttorlek för hantering av dag- och markvatten, togs symbolerna för detta bort ur den fördjupade översiktsplanens plankarta mellan granskning och antagande. Istället beskrivs att dessa ytor ska säkerställas under markanvändningskategorierna Grönyta, Stadsdelspark och Stadens omland. Den fördjupade översiktsplanen är också kompletterad med planeringsinriktningar som beskriver att tillräckliga ytor för hantering av dagvatten samt skyfall ska säkerställas i samråd med VA-huvudman innan detaljplaner tas fram (inkluderar även befintlig bebyggelse). Lokalisering av ytor för dag- och markvatten kommer därmed att fastställas i detaljplaneringen.

Kommunen har i antagandehandlingen för den fördjupade översiktsplanen också angett ytterligare behov av utredningar inom hydrologi, bland annat rörande risk för påverkan på Natura 2000-

områdena, hantering av vatten under byggtid och anpassning av markarbeten för att minska risken för avvattning.

Kommunen har förtydligat att det är ett 100-årsregn som ska klaras utan att skada uppkommer på ny eller befintlig bebyggelse.

Den fördjupade översiktsplanen är kompletterad med en ytterligare beskrivning av områdets dricksvattenförsörjning och en planeringsinriktning kring placering av vattenreservoar.

Natur och rekreation

Under samrådet och granskningen inkom många synpunkter från privatpersoner på att naturmark tas i anspråk till förmån för bebyggelse, vilket dessa personer anser medföra negativ påverkan på natur- och rekreationsvärden. Flera lyfter även att Lunsen, som är naturreservat och Natura 2000-område, också riskerar att påverkas negativt. I sitt samrådsyttrande påtalar länsstyrelsen att buffertzonen på 50 meter mot Lunsen behövde utvidgas, vilket även har lyfts i hållbarhetsbedömningen. Det har också inkommit flera synpunkter gällande de gröna stråkens utformning och bredd. I hållbarhetsbedömningen till samrådet lyftes även behovet av att kartlägga livsmiljöer för större vattensalamander vid Stordammen.

Synpunkterna har lett till att den generella buffertzonen på 50 meter mot Lunsen har utökats för att bättre tillgodose naturvärdena. Buffertzonsens totala utbredning har ökat från cirka 20 till cirka 60 hektar. Den utformning av två grönstråk i nord-sydlig riktning som föreslogs i samrådshandlingen bedömdes inte ge tillräckliga ekologiska spridningssamband mellan Lunsen och grönområden längre norrut och har därför utökats till tre grönstråk. Efter samrådet genomfördes en groddjursinventering, vilket fick till följd att spridningsstråket utmed Stordammen ändrade riktning. Form och storlek på stråken och anläggningar i anslutning till dessa avgörs vid prövning utifrån enskilda arters behov och spridningssamband. Avstånd och utformning av bebyggelse i anslutning till Lunsen avgörs slutgiltigt i detaljplaneskedet.

Risk för negativ påverkan består inom vissa områden, särskilt kopplat till biologisk mångfald och förlusten av skogsmark, vilket kommer att utredas närmare i detaljplaneskedet. Kompletterande artinventeringar arbetas då fram i syfte att, bland annat, säkerställa tillämpningen av skadelindringshierarkin. Den förlorade skogens kolbindande förmåga ska kompenseras så långt som möjligt, till exempel genom att binda in kol i träbyggnader och plantera nya träd.

När det gäller förlorade rekreationsvärden innebär ny stadsbebyggelse på obebyggd naturmark oundvikligen förluster. Genom närheten till två av kommunens största naturreservat blir dock tillgången till större frilufts- och rekreationsområden ändå god i den nya stadsmiljön. Kopplingarna från befintlig bebyggelse till naturreservaten säkras genom gröna kilar och spridningsstråk.

Kulturmiljö

Länsstyrelsen i Uppsala har under samråd och granskning påpekat att det finns risk för påtaglig skada på områden av riksintresse för kulturmiljövård, vilket även tagits upp i hållbarhetsbedömningen. Flera organisationer, föreningar och privatpersoner har också lyft risken för att kulturmiljön i området kan skadas.

Som en följd av synpunkterna, och med hänsyn till kulturmiljön, har utbredningen av markanvändningen för bebyggelse i viss mån dragits tillbaka i planområdets sydvästra del. Den fördjupade översiktsplanen är också kompletterad med planeringsinriktningar som beskriver hur hänsynen ska tas till riksintresse för kulturmiljö i Uppsala stad. Kulturmiljöanalyser ska genomföras och expertis ska finnas med i planering och bedömning när det gäller ny bebyggelse som påverkar

kulturhistoriskt särskilt värdefulla värden och siktlinjer inom områden av riksintresse för kulturmiljö. Av hänsyn till riksintressen för kulturmiljö ska också trädridåer sparas eller tillskapas framför bebyggelse som är synlig från slätten. Planeringsinriktningar har tillkommit som beskriver att riksintresse för kulturmiljö (Långhundraleden) ska beaktas vid planering av verksamhetsområden och anslutningen mot E4:an, samt att särskild hänsyn ska tas till den sammantagna påverkan på riksintresset. Planeringsinriktningar som särskilt avser att värna Linnés kulturarv är också införda. Behovet av att i kommande planeringsskeden studera sammantagna konsekvenser (till exempel kumulativa effekter på kulturmiljön) är tillagt i antagandehandlingen.

Jordbruksmark

Invändningar har gjorts mot att kommunen bygger på jordbruksmark. Det har även inkommit yttranden som lyfter fram att det är att föredra att jordbruksmark tas i anspråk istället för skogsområden. Både i Översiktsplan 2016 och i den fördjupade översiktsplanen finns analyser och avvägningar på en överordnad nivå för att främja väsentliga samhällsintressen med bäring på Uppsalas framtida utvecklingsbehov. Det väsentliga samhällsintresset utgörs, inom området för den fördjupade översiktsplanen, av att bostadsbebyggelse i mycket goda kollektivtrafiklägen möjliggörs i och med utbyggnaden till fyrspårig järnväg och att ett nytt stationsläge anläggs.

Hälsa

Både under samråd och granskning har flera synpunkter lämnats om att människors hälsa kan komma att påverkas negativt genom, till exempel, försämrad luftkvalitet och ökat buller. Dessa har kommit från såväl myndigheter som organisationer och privatpersoner. Synpunkterna har lett till förtydliganden i enlighet med respektive ansvarig myndighets egna synpunkter om hälsorisker. Som en del av genomförandet av den fördjupade översiktsplanen ska hälsoaspekter kopplade till buller och luftföroreningar under byggtiden särskilt beaktas.

Bebyggelse

Många synpunkter, under både samråd och granskning, har handlat om att bebyggelsen uppfattas som alltför omfattande och utbredd. I samband med att kommunen ingick fyrspårsavtalet med staten och Region Uppsala, beslutade kommunfullmäktige om en tydligare ambition vad gäller antalet bostäder än vad som anges i översiktsplanen, se avsnittet Inledning ovan. I Översiktsplan 2016 anges att området kan innehålla minst 10 000 nya bostäder. Den fördjupade översiktsplanen möjliggör 21 500 nya bostäder. Hur många bostäder som till slut kommer att kunna uppföras inom området avgörs i detaljplaneskedets prövning.

För att kunna möjliggöra ambitionerna om den omfattande stadsutvecklingen togs det under 2018 fram en naturvärdesinventering och en kulturmiljöanalys i det inledande skedet – som ett underlag för arbetet med den fördjupade översiktsplanen. Redan i det första förslaget på utbyggnad inom planområdet undantogs de mest värdefulla och känsliga natur- och kulturmiljöområdena från exploatering. Hänsyn har bland annat tagits genom att med medveten planering bevara kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och minimera påverkan på kulturvärdena i områden av riksintresse för kulturmiljövården. Av hänsyn till den visuella påverkan på riksintresset Långhundraleden och kulturlandskapet har den planerade bostadsbebyggelsen öster om järnvägen samt verksamhetsområdet i anslutning till E4:an minskat i utbredning och anpassats i höjd och utformning. Den nya anslutningen till E4:an är nu förlagd så långt söderut som möjligt för att minimera negativ påverkan på riksintresset. Vidare är detta läge för anslutningen till E4:an i sig ett hänsynstagande till topografi och naturmiljö. Omfattningen av ny bebyggelse i den norra delen av

planområdet är i antagandehandlingen också mindre än i samråds- och granskningsförslaget för att tillgodose kulturmiljövärden. Dessa anpassningar har även medfört att mindre andel jordbruksmark tas i anspråk.

Efter granskningen är två kategorier som beskriver bebyggelse sammanslagna i plankartan. Det ökar flexibiliteten inom detaljplaneringen, och den demokratiska prövningsprocess som kommer att ske där, för att hitta bästa möjliga lösningar i relation till befintliga värden. Antagandehandlingen är även kompletterad med planeringsinriktningar som beskriver att ny bebyggelse ska anpassas i skala och utformning, när den gränsar mot befintlig bebyggelse och naturmark/naturresevat.

3. Skälen till att den fördjupade översiktsplanen har antagits i stället för de alternativ som varit föremål för överväganden

I arbetet med Översiktsplan 2016 studerades olika scenarier för Uppsalas utveckling (Underlagsrapport till Översiktsplan 2016, strukturbilder). Vid den tidpunkten var Uppsalas struktur framförallt enkärnig, det fanns en stark stadskärna där centrumfunktioner samlas. Utgångspunkten för arbetet med Översiktsplan 2016 var att hitta stadsbyggnadsstrukturer som gav både kapacitet och attraktivitet nog för att motsvara en betydligt högre befolkningsutveckling än tidigare. Resultatet blev att utveckla Uppsala i riktning mot en flerkärnig struktur med fokus på fyra ytterligare stadsnoder på olika platser kring staden. Ett tydligt motiv är att den flerkärniga strukturen med stadsnoder ger större fördelar för hållbara transporter som kollektivtrafik, gång och cykel. Täta stadsstråk och snabb kollektivtrafik bidrar till en effektiv markanvändning som kopplar samman stråk och noder med varandra och med omgivande orter och landsbygd. Därmed ökar närheten både till vardagsservice och till den regionala arbetsmarknaden. Stadsnoderna ska utvecklas som entréer till staden, där platsernas roll och funktion som lättillgänglig regional och lokal målpunkt ska tas tillvara och stärkas. På dessa grunder lokaliserades en av de fyra stadsnoderna i de sydöstra stadsdelarna av Uppsala.

En stadsnod i de sydöstra delarna av Uppsala ger möjlighet för ett nytt regionalt och lokalt centrum för invånarna i denna del av staden och stadens omland, vilket idag saknas. Läget för stadsnoden i Bergsbrunna valdes av flera anledningar. Utveckling av området med ett nytt stationsläge ger möjlighet till avlastning av resecentrum i centrala Uppsala. Platsen har potential att utvecklas till en knutpunkt för kollektivtrafik men också för verksamheter som gynnas av en vägkoppling till E4:an med en ny trafikplats. Det nya stationsläget ger möjlighet att skapa en öst-västlig kollektivtrafikkoppling mot de södra stadsdelarna med en broförbindelse över Fyrisån – något som är en barriär idag. Trafikförbindelsen ger många invånare möjlighet att nå ett stort antal arbetsplatser i ett större geografiskt område och sådan trafikförbindelse binder samman stadens södra och sydöstra delar med varandra. Dessa förutsättningar finns inte på andra platser i och runt staden.

Alternativa lokaliseringar av stadsnoden inom de sydöstra delarna av Uppsala utreddes i samband med framtagandet av Översiktsplan 2016. Ett läge vid det gamla stationsläget, norr om nuvarande förslag, studerades men var inte lämpligt då det låg för nära befintlig bebyggelse- och vägstruktur för att kunna skapa den utveckling av ny bebyggelse, verksamheter och funktioner som krävs. Andra lägen som utreddes var korsningen järnvägen–Sävjaån, där lokaliseringen bedömdes som olämplig på grund av höga naturvärden. Det var också ett svårare läge för en länk över Fyrisån till Ultuna. Även ett sydligare läge vid Nysala utreddes men bedömdes som olämpligt på grund av att Lunsens naturresevat omöjliggjorde bebyggelse på båda sidor av järnvägen samt att Ultunalänken skulle bli för lång och dyr.

För att skapa förutsättningar för en utveckling av området som en av Uppsalas stadsnoder beslutade stadsbyggnadsförvaltningen (2016) att inleda arbetet med en fördjupad översiktsplan för de sydöstra stadsdelarna inklusive Bergsbrunna. Initialt gjordes avvägningen att i största möjliga mån undvika

planering av bebyggelse på de mest känsliga områdena. En naturvärdesinventering och en kulturmiljöanalys togs tidigt fram som underlag för planarbetet.

4. Åtgärder som avses att vidtas för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av den fördjupade översiktsplanen medför

Prioriteringarna, målen och planeringsinriktningarna i den fördjupade översiktsplanen ska sammantaget fungera som en garanti för höga hållbarhetsambitioner och god stadsbyggnadskvalitet inför kommande detaljplaner och genomförande. Under arbetet med den fördjupade översiktsplanen har kommunen kunnat arbeta fram en rad planeringsinriktningar och som en konsekvens har man konstaterat att det finns behov av ytterligare utredningar och fördjupningar. Det är genom dessa kommande utredningar och fördjupningar som uppföljning och övervakning av den miljöpåverkan som genomförandet av bebyggelseutvecklingen i den fördjupade översiktsplanen kan ske. Det är också så den närmare bedömningen kommer att ske när det gäller i vilken omfattning och på vilket sätt bebyggelseutvecklingen är möjlig. Nedan redogörs för några exempel på utredningar och fördjupningar som kommer att bli aktuella.

Vatten

Inför ett genomförande av den fördjupade översiktsplanen till detaljplaner ska hydrologiska utredningar och dagvattenplaner tas fram som noggrant visar påverkan på vattnet. De kumulativa effekterna, liksom nödvändiga anpassningar och skyddsåtgärder, behöver bedömas samlat och redovisas i respektive detaljplan. I det fall så bedöms erfordras kommer vattenverksamhets- och Natura 2000-prövningar förberedas och genomförs i anslutning till detaljplaneringen. Erforderliga kontrollprogram kommer att arbetas fram. Lämpliga tekniska lösningar för vattendelare och vallar kommer att arbetas fram.

En infrastrukturplan med fördjupade utredningar till genomförande är påbörjad. För att genomförandet inte ska försämra miljökvaliteten i Sävjaån utreds kompensationsåtgärder inom avrinningsområdet i en fördjupning av Sävjaåns lokala åtgärdsplan.

Natur och rekreation

Inom genomförandet av den fördjupade översiktsplanen ska kartläggningar för rödlistade och fridlysta arter göras och dessa ska följas upp i detaljplaneskedet. I det fall så bedöms erforderligt kommer en Natura 2000-prövning genomföras avseende påverkan på Lunsen samt Sävjaån-Funbosjön, vilket inkluderar en specifik miljöbedömning och bedömning av påverkan på bevarandestatus för prioriterade arter och naturtyper. Stordammsstråket behöver utredas i god tid före genomförandet och avseende skydds- och förstärkningsåtgärder för prioriterade och skyddade arter och naturtyper. En utredning om lämpliga åtgärder och områden för att kompensera för kolbindande förmåga, naturvärdesobjekt klass 2 och friluftsliv ska genomföras i detaljplaneskede. Kompensation för skyddade och rödlistade arter utreds efter tillämpning av skadelindringshierarkin i detaljplaneskede.

Gällande rekreation behöver en inventering av behov och utformning av skydds- och förstärkningsåtgärder omkring entréer, stigar och målpunkter göras inför ett ökat besöksstryck i Norra Lunsen samt Årike Fyris. Ett ökat besöksstryck föranleder även en utredning av utvecklingen av Årike Fyris som rekreationsområde. Rörelsestråken i jordbrukslandskapet öster om den fördjupade översiktsplanen samt längs Sävjaån behöver också utredas vidare.

Kulturmiljö

Kumulativa effekter på riksintresse för kulturmiljö ska utredas och följas upp. Inom de detaljplaner som påverkar kulturhistoriska värden kommer fördjupade utredningar och anpassningar att göras.

Hälsa

Fördjupade utredningar av risker kopplade till hälsa kommer att göras i detaljplaneskedet, till exempel buller, luftkvalitet och vibrationsstörningar.

Bebyggelse

Kompletterande utredningar kommer handa om bebyggelsens utformning och anpassning. Detta inkluderar tillgången till stora gemensamma trygga gårdar och sociala, trivsamma och grönskande gaturum. Bebyggelsens våningshöjd och karaktär kommer att utformas och anpassas utifrån planeringsinriktningarna i den fördjupade översiktsplanen. Det innebär huvudsakligen mellan två och fem våningar med en anpassning i karaktär och skala till den befintliga bebyggelsen i övergångarna mellan nytt och befintligt samt en lång rad andra kvaliteter för att främja en god stadsmiljö. Utöver detta regleras många viktiga kvalitets- och tillgänglighetsfrågor i plan- och bygglagen (till exempel buller och ljus).